

ปัญหาทางกฎหมายกรณีการรับฟังข้อมูลจากผู้กระทำผิดในคดีอาชญากรรม
ตามพระราชบัญญัติอาชญากรรมให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 100/2

นพดล บุตรวงษ์

งานนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชากฎหมายอาญาและอาชญาวิทยา
คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
สิงหาคม 2561
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์และคณะกรรมการสอบงานนิพนธ์ ได้พิจารณา
งานนิพนธ์ของ ร้อยตำรวจเอก นพดล บุตรวงศ์ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษา ตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายอาญาและอาชญาวิทยา
ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

อาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์

พ.ศ. ๑๕

..... อาจารย์ที่ปรึกษา

(พันตำรวจโท ดร.ประลอง ศิริภู)

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน

(พันตำรวจโท ดร.ประลอง ศิริภู)

..... กรรมการ

(ดร.รัชนี แดงอ่อน)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ประทีป ทับอัตรานนท์)

คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ อนุมัติให้รับงานนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายอาญาและอาชญาวิทยา
ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ว่าที่เรือตรี ดร.เอกวิทย์ มณีธร)

วันที่.....17..... เดือน.....สิงหาคม..... พ.ศ. 2561.....

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ ด้วยความเมตตากรุณาของผู้มีพระคุณหลายท่าน ซึ่งข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณ ท่านรองศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร.ประทีป ทับอัตรานนท์ ท่านอาจารย์ พันตำรวจโท ดร.ประลอง ศิริภูท และ ท่านอาจารย์ ดร.รัชนิ แดงอ่อน เป็นอย่างสูงที่ให้ความเมตตากรุณาได้รับเป็นคณะที่ปรึกษางานสารนิพนธ์และคณะกรรมการควบคุมงานนิพนธ์นี้ และได้สละเวลาอันมีค่ายิ่งในการให้คำแนะนำ ชี้คิด และตรวจแก้ไขข้อผิดพลาดของงานสารนิพนธ์ฉบับนี้ตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จและมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดาและครอบครัวของข้าพเจ้าที่เป็นกำลังใจสำคัญ ให้สามารถอดทนและฝ่าฟันต่ออุปสรรค ปัญหาต่าง ๆ ไปได้ด้วยดี และ ขอขอบพระคุณ ท่านอาจารย์เมธาพร กาญจนเดชะ พี่ ๆ เพื่อน ๆ และน้อง ๆ ทุกคนที่คอยห่วงใย ถามไถ่ รับฟังปัญหา และให้กำลังใจตลอดมา

สุดท้ายนี้ประโยชน์ใดที่ได้จากสารนิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเพื่อตอบแทนพระคุณ บิดาและมารดา ผู้มอบ ร่างกาย หนึ่งสมองและสองมือ ที่ทำให้ข้าพเจ้าได้เป็น “นิสิตาศตรมหาบัณฑิต” สมความตั้งใจ และหากสารนิพนธ์นี้มีข้อบกพร่องหรือผิดพลาดประการใด ข้าพเจ้าขอกราบอภัยไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ร้อยตำรวจเอกนพดล นุตรวงษ์

54921134: สาขาวิชา: กฎหมายอาญาและอาชญาวิทยา; น.ม. (กฎหมายอาญาและอาชญาวิทยา)
 คำสำคัญ: กฎหมาย/ การรับฟังข้อมูล/ ผู้กระทำผิด/ คดียาเสพติด/ พระราชบัญญัติยาเสพติด
 นพดล บุตรวงษ์: ปัญหาทางกฎหมายกรณีการรับฟังข้อมูลจากผู้กระทำผิดในคดี
 ยาเสพติด ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 100/2. (LEGAL PROBLEMS
 ON ACCEPTING OF INFORMATION FROM NARCOTIC OFFENDERS IN ACCORDANCE
 WITH THE SECTION 100/2 OF NARCOTICS ACT B.E. 2522 (1979)). คณะกรรมการควบคุม
 งานนิพนธ์: ประลอง ศิริภูณ, รด., 121 หน้า. ปี พ.ศ. 2560.

จากการศึกษาปัญหาทางกฎหมายกรณีการรับฟังข้อมูลจากผู้กระทำผิดในคดียาเสพติด ตาม
 พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 100/2 พบว่า กฎหมายดังกล่าวยอมรับหลักการการ
 ต่อรองรับสารภาพ เพราะหากผู้ให้ถ้อยคำไม่ให้ข้อมูลอันสำคัญและเป็นประโยชน์ นำไปสู่การ
 ปราบปรามการกระทำความผิด และสอดคล้องกับทฤษฎีควบคุมอาชญากรรม (The crime control
 model) ถือได้ว่าการกลั่นกรองคดีมาแล้วจากพนักงานอัยการกับผู้ต้องหา ทำให้สามารถดำเนินคดีไป
 ด้วยความเป็นธรรม ในประเด็นต่อมา มาตรา 100/2 ได้บัญญัติ “ผู้ต้องหาให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็น
 ประโยชน์ในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ศาลอาจจะลงโทษน้อยกว่าที่
 กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นก็ได้” ถือว่า เป็นการใช้ดุลพินิจของศาลที่จะลงโทษน้อยกว่าที่
 กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นก็ได้ ซึ่งในทางปฏิบัติที่ใช้ดุลพินิจที่แตกต่างกันออกไปอีกทั้ง
 แนวทางในการรับฟังคำให้การของพยานในชั้นสอบสวนถือเป็นปัญหาในทางปฏิบัติสำหรับผู้ปฏิบัติ
 อย่างมากในการจะขอความร่วมมือจากผู้กระทำความผิดเพื่อให้ความร่วมมือในการให้ถ้อยคำอันเป็น
 ประโยชน์เพื่อขยายผลในคดียาเสพติดต่อไป

ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้ สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรจัดทำระเบียบและข้อบังคับ
 สำหรับการปฏิบัติตามข้อมูลและถ้อยคำอันเป็นประโยชน์ในการปราบปรามการกระทำความผิดยาเสพติด
 เกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติกรณีที่เจ้าพนักงานในชั้นจับกุม และเจ้าพนักงานในชั้นสอบสวนได้รับ
 ข้อมูลผู้ให้ถ้อยคำแล้วต้องเสนอต่อผู้บังคับบัญชา เพื่อพิจารณาอนุมัติ โดยอาจกำหนดระยะเวลา
 นับตั้งแต่วันที่รับข้อมูล และหากเป็นผลให้สามารถจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ให้
 เจ้าพนักงานนั้น นำเสนอบันทึกการจับกุม และบันทึกการสอบสวน เสนอต่อศาล และเข้าเบิกความเป็น
 พยาน เพื่อประโยชน์ของผู้ให้ถ้อยคำได้รับการพิจารณาลดโทษจากศาลต่อไป นอกจากนี้ควรแก้ไข
 เพิ่มเติมพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 100/2 ดังนี้ “ถ้าศาลเห็นว่าผู้กระทำความผิด
 ผู้ใดได้ให้ข้อมูลที่สำคัญ... ให้ศาลลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิด
 นั้น

54921134: MAJOR: CRIMINAL LAW AND CRIMINOLOGY; LL.M. (CRIMINAL LAW AND CRIMINOLOGY)

KEYWORDS: LEGAL/ ACCEPTING OF INFORMATION/ NARCOTIC/ OFFENDERS/ NARCOTICS ACT

NOPPADON BUTRWONG: LEGAL PROBLEMS ON ACCEPTING OF INFORMATION FROM NARCOTIC OFFENDERS IN ACCORDANCE WITH THE SECTION 100/2 OF NARCOTICS ACT B.E. 2522 (1979). ADVISORY COMMITTEE: PRALONG SIRIPOOL, Ph.D., 121 P. 2018.

The studying of legal problems on accepting of information from narcotic offenders in accordance with the Section of 100/2 of Narcotics Act B.E. 2522 (1979) found that negotiation and confession was accepted by such law. The reason was if informants did not give important and useful information, it would lead to the suppression of offences and was conformed to the Crime Control Model. It was regarded as having good case consideration from prosecutors and offenders that could be prosecuted with justice. The next issue was the Section of 100/2 prescribed as; “any offender has given the important information for the very benefit of suppressing the commission of offence relating to narcotics to administrative official or police official or inquiry official, the Court may inflict less punishment than the rate of minimum punishment as provided for such the committed offence”. This was regarded as a using of judicial discretion to inflict less punishment than the rate as prescribed by the law for such offence, whereas there were differences on using of judicial discretion in practice. In addition, guidelines for accepting testimonies of witnesses in interrogation process was a difficult problem in practice for practitioners to ask offenders’ cooperation to give their voluntary statements for further extending results of narcotics case.

The researcher had some suggestions as follows; the Royal Thai Police should issue rules and regulations as guidelines for complying with those useful information and testimonies to suppress narcotic offences. In case of officers received any information from informants already, both in arrest and interrogation process, they had to inform their chiefs for consideration and approval. If narcotic offenders could be arrested, officers had to submit the court with arrest and interrogation records as well as to testify for informants’ benefit to reduce the court’s punishment. Moreover, the Section of 100/2 of Narcotics Act B.E. 2522 (1979) should be amended as follows; “If the Court is of opinion that any offenders has given the important information ... the Court may inflict less punishment than the rate of minimum punishment as provided for such the committed offence.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและสภาพปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	4
สมมติฐานการศึกษา.....	4
ขอบเขตการศึกษา.....	5
วิธีดำเนินการศึกษา.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
2 ทฤษฎีแนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญา และการต่อรองคำรับสารภาพ.....	6
แนวคิดการดำเนินคดีอาญา.....	6
ทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา.....	14
แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน.....	17
สิทธิในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา.....	19
พัฒนาการการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทย.....	20
ความหมายและทฤษฎีในการดำเนินคดีอาญา.....	25
มาตรการส่งเสริมผู้กระทำความผิดให้ข้อมูลข่าวสารหรือความช่วยเหลือแก่หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมาย.....	33
ความหมายและแนวคิดการต่อรองคำรับสารภาพ.....	38
ข้อห้ามมิให้รับฟังพยานหลักฐาน.....	41
3 มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการให้ข้อมูลอันสำคัญทางคดี.....	44
มาตรการการให้ข้อมูลสำคัญตามกฎหมายระหว่างประเทศ.....	44
มาตรการต่อรองคำรับสารภาพของประเทศสหรัฐอเมริกา.....	48

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
มาตรการการให้ข้อมูลอันสำคัญทางคดีตามกฎหมายไทย.....	56
การต่อรองการรับสารภาพกับหลักการรับฟังพยานหลักฐาน.....	70
4 วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายกรณีการรับฟังข้อมูลอันเป็นประโยชน์จากผู้กระทำผิดในคดี ยาเสพติด.....	71
มาตรการให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ในการดำเนินคดียาเสพติด มาตรา 100/2.....	71
ดุลพินิจการรับฟังพยานหลักฐานที่ได้จากผู้ต้องหาคดียาเสพติด ตามมาตรา 100/2...	74
5 บทสรุป และข้อเสนอแนะ.....	79
บทสรุป.....	79
ข้อเสนอแนะ.....	82
บรรณานุกรม.....	83
ภาคผนวก.....	85
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	89

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและสภาพปัญหา

ยาเสพติดเป็นปัญหาที่มีอยู่ทั่วทุกมุมโลก ไม่ว่าจะประเทศที่พัฒนาแล้วหรือกลุ่มประเทศที่ยังด้อยพัฒนา ทุกประเทศในโลกล้วนแล้วแต่ต้องเผชิญกับภัยคุกคามจากยาเสพติดด้วยกันทั้งสิ้น โดยปัญหาจากยาเสพติด ถือได้ว่าเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงของประเทศ ที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศในองค์รวมทั้งสิ้น ไม่ว่าจะประเทศที่ส่งผลกระทบต่อสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม โดยรัฐบาลและหน่วยงาน ที่มีความรับผิดชอบโดยตรงในกระบวนการยุติธรรมได้ให้ความสำคัญต่อสภาพปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด เรื่อยมาโดยหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีความรับผิดชอบจึงได้กำหนดมาตรการต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่อเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหาคriminal การทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตลอดมาแต่ก็มีได้ควบคุมการทำความผิดยาเสพติดลดน้อยลง ได้เลย นับวันจะมีแต่เพิ่มทวีความรุนแรงขึ้นมาอยู่ตลอดเวลา ซึ่งต้องมีมาตรการในการแก้ปัญหาโดยเร็ว

ประเทศไทยถือได้ว่าเป็นประเทศหนึ่งที่ถูกคุกคามและต้องเผชิญปัญหาจากยาเสพติดอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ไม่ว่าจะเป็น ผู้ผลิต ผู้จำหน่ายตลอดจน ผู้เสพ ที่มีอยู่อย่างมากมายในสังคม ปัจจุบันยาเสพติดล้วนแล้วแต่เป็นปัญหาหลักที่สำคัญ ปัญหาหนึ่ง ที่นับวันยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้น เนื่องจากการทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดนั้น นอกจากจะมีกฎหมายที่ดำเนินการกับผู้กระทำความผิดร้ายสำคัญหรือร้ายที่มีความร้ายแรงแต่สืบเนื่องจากในการทำความผิดยาเสพติดนั้นมีมูลเหตุจูงใจจากรายได้ที่มิผลตอบแทนที่ค่อนข้างสูง จึงเป็นสิ่งที่ช่วยให้มี การทำความผิดยาเสพติดเกิดขึ้นอย่างมากมายในสังคม ทั้งนี้ในเรื่องการปราบปรามการทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดนั้น จัดได้ว่ามีการกระทำในลักษณะที่เป็นกระบวนการ โดยเรียกว่า องค์กรอาชญากรรม (Organized crime) ซึ่งในการทำความผิดนั้น ได้มีการเตรียมวางแผน มีโครงสร้างองค์กรที่มีลักษณะพิเศษ มีความสลับซับซ้อน มีการจัดการองค์อย่างเป็นระบบ มีเครือข่ายหลายระดับและมีขั้นตอนในการบริหารจัดการที่มีขั้นตอนซับซ้อน มีกลุ่มผู้กระทำความผิดหลายส่วน แบ่งออกเป็นผู้ผลิตผู้จำหน่าย ผู้สนับสนุน ผู้จ้างวานใช้ ผู้รับจ้างลำเลียงหรือนำเข้ายาเสพติด โดยจะมีการแบ่งสายงานการบังคับบัญชาเป็นขั้นตอนเพื่อเป็นการป้องกันมิให้มีการจับกุมหรือซัดทอดผู้ที่เป็นแกนนำหรือหัวหน้าองค์กรในการทำความผิด หรือหาพยานหลักฐานมาดำเนินคดีกับหัวหน้าองค์กรหรือผู้อยู่เบื้องหลังในการทำความผิด จึงถือได้ว่าการเป็นการยากที่จะสืบหาและหาพยานหลักฐานมา

เพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด โดยปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดนั้นจัดได้ว่าเป็นภัยต่อมนุษยชาติและยังถือได้ว่ายาเสพติดนั้นเป็นปัญหาที่สำคัญโดยยาเสพติดให้โทษถือได้ว่าเป็นสารเคมีชนิดหนึ่ง เมื่อเสพเข้าสู่ร่างกาย โดยไม่ว่าจะเป็นการ กิน สูดดม ฉีด หรือด้วยวิธีการอื่นใด ๆ ก็ตาม ซึ่งมีผลต่อร่างกายและจิตใจ ในลักษณะที่จะต้องการเพิ่มขนาดการเสพให้เพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ ยาเสพติดนอกจากจะให้โทษแก่ผู้เสพโดยตรงแล้ว ยังก่อให้เกิดความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองของประเทศอย่างมหาศาลและยังจัดได้ว่าเป็นต้นเหตุก่อให้เกิดการกระทำความผิดอย่างอื่นตามมาอีกมากมาย อาทิ เช่นการกระทำความผิดเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน หรือการก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของผู้อื่น และก่อให้เกิดอาชญากรรมอื่น ๆ ตามมาอีกมากมาย เป็นต้น

ปัจจุบันพบว่าปริมาณคดียาเสพติดมีเป็นจำนวนมากจนอยู่ในขั้นวิกฤตไม่ว่าคดีเสพยาเสพติด ประเภทมียาเสพติดให้โทษไว้ในครอบครอง หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายและจำหน่าย ข้อมูลสถิติการจับกุมคดียาเสพติด ประจำปีงบประมาณ 2558 มีจำนวน 171,924 ราย และการจับกุมคดียาเสพติด ประจำปีงบประมาณ 2559 มีจำนวน 174,150 ราย และการจับกุมคดียาเสพติด ประจำปีงบประมาณ 2560 มีจำนวน 192,613 ราย ซึ่งถือได้ว่าเป็นจำนวนที่มากขึ้นซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วจำเลยในคดียาเสพติดมักจะมีความรู้และเข้าใจข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายเกี่ยวกับคดียาเสพติดเป็นอย่างดี อาทิเช่น คดียาเสพติดบางคดีจำเลยให้การรับสารภาพ และแถลงต่อศาลว่าจำเลยได้ให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษต่อเจ้าพนักงานตำรวจ เพื่อที่จะขอให้ศาลลงโทษน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น โดยเงื่อนไขดังกล่าวมีบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 100/2 “ถ้าศาลเห็นว่าผู้กระทำความผิดผู้ใดได้ให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษต่อพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ หรือพนักงานสอบสวน ศาลจะลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นก็ได้” ซึ่งมาตรการดังกล่าวมีไว้เพื่อให้ผู้ต้องหา ซึ่งได้กระทำความผิดในความผิดคดียาเสพติดที่ทราบข้อมูลว่าความเกี่ยวข้องอันเป็นประโยชน์กับยาเสพติด ได้นำข้อมูลที่รู้นั้นให้แก่เจ้าหน้าที่เข้าทำการจับกุม โดยข้อมูลนั้นต้องเป็นข้อมูลที่ตำรวจไม่มี ซึ่งต้องเป็นข้อมูลที่ตำรวจไม่มีอยู่ในมือจริง ๆ เมื่อตำรวจได้ข้อมูลนั้นแล้ว นำข้อมูลนั้นไปทำการสืบ และจับกุมจนสำเร็จ ศาลจึงอาจจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนด ซึ่งเหตุบรรเทาโทษตามบทบัญญัติมาตรานี้มีข้อแตกต่างจากเหตุบรรเทาโทษทั่วไปตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 อยู่มาก การที่รัฐตรากฎหมายที่มีมาตรการในลักษณะพิเศษเช่นนี้ก็โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และมุ่งเอาผิดต่อผู้ค้ายาเสพติดระดับนายทุนและตัวการสำคัญผู้อยู่เบื้องหลัง เพราะคำว่า

เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษนั้นมีลักษณะ เพื่อกำราบให้นายทุนหรือผู้ค้ายาเสพติดรายใหญ่เกิดความกลัวว่าผู้ค้ารายย่อยจะให้ข้อมูลหรือ เบาะแสไปถึงตัวนายทุนหรือผู้ค้ารายใหญ่ ในอดีตที่ผ่านมาการปราบปรามยาเสพติดส่วนใหญ่แล้วผู้ ถูกจับกุมเป็นผู้ค้ารายย่อย เมื่อถูกจับแล้วก็สามารถลงโทษผู้กระทำนั้นและตรวจยึดตัวยาเสพติดเพื่อ นำไปทำลาย แต่นายทุนหรือผู้ค้ารายใหญ่ยังอยู่ และด้วยอิทธิพลทางการเงินทำให้นายทุนหรือผู้ค้า รายใหญ่สามารถหาผู้ปฏิบัติงานระดับล่างหรือผู้ค้ารายย่อยคนใหม่ได้ไม่มีที่สิ้นสุด การแพร่ระบาดของ ยาเสพติดยังคงมีอยู่ต่อไป ดังนั้น เพื่อให้การปราบปรามยาเสพติดสัมฤทธิ์ผลยิ่งขึ้น กฎหมาย ฉบับนี้จึงได้บัญญัติให้อำนาจศาลในการใช้ดุลพินิจกำหนดโทษจำเลยน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่ กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นก็ได้ เพื่อเป็นการจูงใจให้จำเลยแจ้งเบาะแสสำคัญของผู้กระทำผิดราย อื่นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการตรวจค้นจับกุมและปราบปรามต่อไปเพื่อเป็นการจูงใจให้ผู้ต้องหา แจ้งเบาะแสสำคัญของผู้กระทำผิดรายอื่นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการตรวจค้นจับกุมและ ปราบปรามต่อไป

จากการศึกษา พบว่า แม้พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 100/2 จะมี ผลใช้บังคับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 แต่มาตรการดังกล่าวก็มิได้ส่งผลให้ปัญหาในทางปฏิบัติ ซึ่งผู้ศึกษา ได้กำหนดประเด็นปัญหาดังนี้

1. มาตรการให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ในการดำเนินคดียาเสพติด มาตรา 100/2

จากการให้ข้อมูลที่สำคัญของยาเสพติดถือเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำเนินคดีกับผู้ที่เกี่ยวข้อง ในการที่จะนำข้อมูลสำคัญที่ได้ขึ้นไปขยายผลเพื่อให้สามารถจับกุมผู้ที่กระทำความผิดมา ลงโทษได้ ซึ่งตามกฎหมายของประเทศไทยนั้นเป็นไปตามหลักเกณฑ์พระราชบัญญัติยาเสพติดให้ โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 100/2 อย่างไรก็ตาม ยังพบว่ามีอุปสรรคในการบังคับใช้อยู่หลายประการ เช่น มาตรการในการคุ้มครองสิทธิของผู้กระทำความผิดที่ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อคุ้มครองตัวผู้กระทำ ความผิดและการให้ข้อมูลดังกล่าวต้องเป็นการให้โดยสมัครใจของผู้กระทำความผิดเพื่อเป็นการ คุ้มครองเจ้าหน้าที่ชุดจับกุมมิให้ต้องถูกร้องเรียนว่ามีการบังคับ ชูเชื้อ ให้มีการให้ข้อมูล โดยศึกษา แนวทางการปฏิบัติตามมาตรา มาตรา 100/2 และหลักการของการต่อรองคำรับสารภาพของประเทศ สหรัฐอเมริกา เพื่อให้เกิดความชัดเจนในทางปฏิบัติ และเพื่อประโยชน์ของการให้ข้อมูลอันเป็น ประโยชน์แก่คดีต่อไป

2. ปัญหาดุลพินิจการรับฟังพยานหลักฐานที่ได้จากผู้ต้องหาคดียาเสพติด ตามมาตรา 100/2

การให้ถ้อยคำอันเป็นประโยชน์ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 100/2 โดยหลักกฎหมายได้กำหนดว่าหากผู้ต้องหาให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์ในการ

ปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ศาลอาจจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นก็ได้ จากการศึกษาพบว่า กรณีมาตรา 100/2 กำหนดเกี่ยวกับการลงโทษจำเลยน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น ไม่ได้เป็นบทบังคับให้ศาลพิจารณาโทษแก่จำเลยที่ให้ข้อมูลสำคัญอันเป็นประโยชน์ในปราบปรามยาเสพติด แต่เป็นอำนาจของศาลในการใช้ดุลพินิจว่าจะลงโทษน้อยกว่าที่กำหนดหรือไม่ก็ได้ ซึ่งเป็นไปตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3072/2553 “แม้ พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 100/2 จะให้ศาลมีอำนาจลงโทษผู้กระทำความผิดน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น ได้ก็ตาม แต่ก็เป็นการดุลพินิจของศาลที่จะพิจารณาตามที่เห็นสมควร มิใช่บทบังคับ...” ซึ่งควรจะต้องกำหนดให้เป็นบทบังคับที่ชัดเจน ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานที่เจ้าพนักงานจะแสดงความชัดเจนแก่ผู้ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ได้ว่า หากให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์แก่ทางราชการแล้วย่อมจะส่งผลให้จำเลยได้รับโทษน้อยลง อีกทั้งยังเป็นเงื่อนไขของการต่อรองคำรับสารภาพ ซึ่งสามารถเป็นพยานหลักฐานที่รับฟังในชั้นพิจารณาของศาลได้

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้เขียนจึงเห็นสมควรศึกษาปัญหาทางกฎหมายกรณีการรับฟังข้อมูลจากผู้กระทำความผิดในคดียาเสพติด ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 100/2 ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ในทางปฏิบัติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงทฤษฎี แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญา และการต่อรองคำรับสารภาพ
2. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการให้ข้อมูลอันสำคัญทางคดียาเสพติดของประเทศไทยและมาตรการต่อรองคำรับสารภาพของต่างประเทศ
3. เพื่อศึกษาปัญหากรณีการรับฟังข้อมูลจากผู้กระทำความผิดในคดียาเสพติด ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 100/2
4. เพื่อศึกษาข้อสรุปและข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ของผู้กระทำความผิดในคดียาเสพติด

สมมติฐานของการศึกษา

มาตรการทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 100/2 เป็นมาตรการหนึ่งที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปราบปรามยาเสพติดให้โทษและยังถือได้ว่าเป็นมาตรการที่ดี แต่ในปฏิบัติยังพบว่าการรับฟังข้อมูลอันประโยชน์ที่ได้รับจากผู้ต้องหาใน

คดียาเสพติดนั้น ยังไม่มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนในการปรับลดโทษให้แก่ผู้ให้ข้อมูล ซึ่งอาจส่งผลให้ผู้ต้องหาที่ให้ข้อมูลดังกล่าวนั้นไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาเรื่องนี้ เป็นการศึกษาประมวลกฎหมายอาญาเกี่ยวกับเหตุบรรเทาโทษทั่วไป และพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 100/2 และหลักการต่อรองคำรับสารภาพ ประเทศสหรัฐอเมริกา รวมทั้งศึกษาวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขการบังคับใช้กฎหมายซึ่งเป็นมาตรการในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ

วิธีดำเนินการศึกษา

ศึกษาเป็นการศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary research) โดยค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร โดยศึกษาบทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ตำรา บทความในวารสาร วิทยานิพนธ์ งานวิจัย และวิเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อหาข้อสรุปที่เหมาะสม ในการนำมาปรับปรุงกฎหมายของไทย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงทฤษฎี แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญา และการต่อรองคำรับสารภาพ
2. ทำให้ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการให้ข้อมูลอันสำคัญทางคดียาเสพติดของประเทศไทยและมาตรการต่อรองคำรับสารภาพของต่างประเทศ
3. ทำให้ทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกรณีการรับฟังข้อมูลจากผู้กระทำความผิดในคดียาเสพติดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 100/2
4. ทำให้ทราบถึงข้อสรุปและข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ของผู้กระทำความผิดในคดียาเสพติด

บทที่ 2

ทฤษฎี แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญา และการต่อรองคำรับสารภาพ

ปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดนั้นจัดได้ว่าเป็นปัญหาที่สำคัญโดยยาเสพติดให้โทษ ในปัจจุบันมีรูปแบบในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดได้มีการพัฒนาให้มีความสลับซับซ้อนมากขึ้น โดยมีการกระทำในลักษณะที่เป็นกระบวนการโดยเรียกว่า องค์กรอาชญากรรม (Organized crime) ซึ่งในการกระทำความผิดนั้นได้มีการเตรียมวางแผน มีโครงสร้างองค์กรที่มีลักษณะพิเศษมีผู้ทรงอิทธิพลให้การสนับสนุน หากมีการจับกุมดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด จะมีกลุ่มนายทุนหรือผู้มีอิทธิพลที่มีส่วนในการกระทำความผิดให้การช่วยเหลือไม่ว่าจะเป็นการให้เงินทุนในการให้ความช่วยเหลือในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด ตลอดจนสนับสนุนเงินทุนให้มีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อนำมาใช้ในการกระทำความผิด จึงเป็นการยากต่อการดำเนินการจับกุม

แนวคิดการดำเนินคดีอาญา

ระบบกฎหมายที่สำคัญที่ใช้กันอยู่ในประเทศเสรีประชาธิปไตย แบ่งออกเป็น 2 ระบบ คือ ระบบประมวลกฎหมายหรือระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (Civil law) และระบบกฎหมายจารีตประเพณีหรือระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common law) ซึ่งกฎหมายทั้ง 2 ระบบนี้มีลักษณะของการค้นหาความจริงที่แตกต่างกัน สำหรับระบบกฎหมายซีวิลลอว์ มีลักษณะของการค้นหาความจริงที่เรียกว่า “ระบบไต่สวน” (Inquisitorial system) ซึ่งเป็นการดำเนินคดีอาญาแบบเก่าส่วนระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ มีลักษณะของการค้นหาความจริง ที่เรียกว่า “ระบบกล่าวหา” (Accusatorial system) ซึ่งเป็นระบบการดำเนินคดีอาญาสมัยใหม่ (คณิต ณ นคร, 2540, หน้า 31-32)

1. การค้นหาความจริงระบบไต่สวน (Inquisitorial system)

การค้นหาความจริงในระบบไต่สวน เป็นระบบที่ใช้กันอยู่ในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (Civil law) เป็นระบบที่รัฐรับหน้าที่ในการค้นหาความจริงอันสืบเนื่องมาจากแนวความคิดในระบบการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ ระบบนี้ไม่เน้นการต่อสู้ระหว่างคู่ความ วิธีการค้นหาตัวผู้กระทำความผิดจึงไม่มีหลักเกณฑ์ในการไต่สวนหรือวิธีพิจารณาที่เคร่งครัด (เข้มชัย ชุตินวงศ์, 2543, หน้า 1-2) ในสมัยก่อนผู้ไต่สวนมีอำนาจอย่างกว้างขวางกระบวนการสอบสวน ฟ้องร้องและการพิจารณาพิพากษาคดีมิได้มีการแบ่งแยกออกจากกัน ผู้ไต่สวนมีอำนาจดำเนินคดีเองทั้งสิ้นตั้งแต่ทราบว่ามีผู้กระทำความผิดเกิดขึ้นจนกระทั่งตัดสินคดี ลักษณะของการค้นหา

ความจริงในระบบไต่สวนจึงไม่มีโจทก์และจำเลย มีแต่เพียงผู้ไต่สวนและผู้ถูกไต่สวนเท่านั้น ในแถบประเทศภาคพื้นยุโรปวิธีการค้นหาความจริงระบบไต่สวนได้เลวร้ายถึงขีดสุด เมื่อมีการทรมานร่างกายตามวิธีการล่าแม่มด (Hexerei) เกิดขึ้น เพราะลักษณะของการค้นหาความจริงตามระบบไต่สวนเป็นการเอื้ออำนวยให้เกิดวิธีการทรมานร่างกายเพื่อรับสารภาพ และมุ่งที่จะค้นหาตัวผู้กระทำความผิดมากเกินไปจนไม่คำนึงถึงผู้ถูกไต่สวนว่าจะได้รับความเป็นธรรมในการต่อสู้คดีหรือไม่ ผู้ถูกไต่สวนมีสภาพเช่นเดียวกับวัตถุชิ้นหนึ่งหรือเป็น “กรรมในคดี” (Object) เท่านั้น ผู้ถูกไต่สวนไม่มีสิทธิใด ๆ ในการต่อสู้คดี ไม่มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือในการค้นหาความจริงและการค้นหาพยานหลักฐาน ผู้ไต่สวนเป็นผู้ดำเนินการพิจารณาคดีเองโดยตลอด เริ่มตั้งแต่การสอบสวนและการฟ้องร้องคดีโดยไม่มีการจำกัดอำนาจ ผู้ไต่สวนมีอำนาจในการลงโทษโดยไม่มีหลักเกณฑ์ในการต่อสู้คดี และไม่มีหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติที่เท่าเทียมกัน ไม่มีการพิจารณาเรื่องสิทธิมนุษยชนและความยุติธรรมระยะหลังนานาประเทศจึงเลิกใช้วิธีการค้นหาความจริงระบบไต่สวนแบบเก่า เพราะเห็นว่าวิธีการเช่นนี้ไม่ถูกต้อง ที่รวมอำนาจการสอบสวนฟ้องร้องคดีและอำนาจการพิจารณาพิพากษาไว้ในองค์กรเดียวกัน ผู้พิพากษามีบทบาทค่อนข้างมากจึงมักคิดว่าตนเองเป็นองค์กรที่มีหน้าที่ปราบปราม ดังนั้น เพื่อเป็นการลดอำนาจของผู้พิพากษาจึงได้มีการตัดอำนาจในส่วนที่เกี่ยวกับการสอบสวนฟ้องร้องออกไปให้แก่องค์กร ที่เรียกว่า “อัยการ” ส่วนผู้พิพากษาคงเหลือแต่เพียงอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดี

วิธีการค้นหาความจริงระบบไต่สวนในระยะต่อมา คู่ความเพียงแต่เสนอข้อเท็จจริงที่ตรงกับประเด็นแห่งคดีเท่านั้น ผู้พิพากษาจะเป็นผู้ค้นหาพยานหลักฐานต่าง ๆ โดยจะเรียกพยานหรือเรียกผู้เชี่ยวชาญมาซักถาม แล้วดำเนินการไต่สวนต่อไปเท่าที่เห็นว่ามีความจำเป็น การค้นหาความจริงระบบไต่สวนมีผลดี คือ ผู้พิพากษามีอำนาจใช้ดุลยพินิจอย่างกว้างขวาง ตามหลักการค้นหาความจริงโดยศาล (Principle of Judicial Investigation) (ชวลิต โสภณวัต, 2524, หน้า 39) จึงพิพากษาคัดสินลงโทษจำเลยเป็นส่วนใหญ่ อันเป็นผลดีในด้านการปราบปรามผู้กระทำความผิดและการค้นหาความจริงในระบบไต่สวนยังขาดหลักเกณฑ์ที่เคร่งครัดในการพิจารณาพิพากษาคดี ดังนั้นจำเลยจะหลุดพ้นจากความผิดเพราะวิธีพิจารณาความอาญา เช่น ฟ้องเคลือบคลุม ฟ้องไม่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือข้อเท็จจริงแตกต่างจากฟ้องนั้น ไม่มีจำเลยจะหลุดพ้นจากความผิดต่อเมื่อมีพยานหลักฐานชัดเจนว่ามีได้เป็นผู้กระทำความผิด มิใช่ยกฟ้องเพราะปฏิบัติไม่ถูกต้องตามกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา อีกทั้งผู้พิพากษาไม่เพียงแต่มีหน้าที่ในการค้นหาความจริงที่เป็นผลร้ายกับจำเลยเท่านั้น แต่ยังมีหน้าที่ค้นหาพฤติการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นผลดีแก่จำเลยด้วย เพราะสิ่งที่อยู่ภายใต้ทฤษฎีของการค้นหาความจริงระบบไต่สวน คือ ความเชื่อถือและความไว้วางใจในความบริสุทธิ์ยุติธรรมของผู้พิพากษา

ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศสเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ มีลักษณะการค้นหาคำความจริงโดยนำระบบไต่สวนมาใช้อย่างจริงจัง และต่อมาหลังจากการปฏิวัติอุตสาหกรรมในฝรั่งเศสเมื่อปี ค.ศ. 1789 จึงได้มีการปรับปรุงแก้ไขเพื่อจัดข้อบกพร่องของการค้นหาคำความจริงในระบบไต่สวน โดยนำระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ ที่มีวิธีการค้นหาคำความจริงในระบบกล่าวหามาใช้ กล่าวคือ นำข้อดีของแต่ละระบบมารวมกัน และตัดข้อเสียต่าง ๆ ออกไป จึงมีผลทำให้การดำเนินคดีอาญาของประเทศฝรั่งเศสเป็นระบบผสม (The mixed system) ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1808 เป็นต้น ซึ่งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงระบบการดำเนินคดีอาญาที่สำคัญ ดังนี้

1. การดำเนินคดีอาญาแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ การสอบสวนคดีอาญา การไต่สวนมูลฟ้อง และการพิจารณาคดี โดยการจำกัดอำนาจของผู้พิพากษาให้เหลือเพียงอำนาจการพิจารณาคดี
2. จัดตั้งระบบอัยการให้เป็นองค์กรหนึ่งของกระบวนการยุติธรรม โดยมีหน้าที่รับผิดชอบการสอบสวนฟ้องร้องคดีอาญาอย่างยุติธรรม

3. การให้หลักประกันสิทธิการมีทนายความช่วยเหลือในการดำเนินคดี โดยทนายความมีอำนาจซักถามพยานหลักฐานที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ต้องหาหรือจำเลย ทนายความมีส่วนร่วมในการดำเนินคดีในฐานะเป็นผู้ให้ความคุ้มครองสิทธิพร้อมกับให้ความจริงปรากฏต่อศาล

จากการเปลี่ยนแปลงระบบการดำเนินคดีอาญาดังกล่าว มีผลเป็นการแยกอำนาจในการสอบสวนฟ้องร้องออกจากศาล โดยตั้งองค์กรขึ้นใหม่เรียกว่า “อัยการ” เป็นผู้ที่ทำหน้าที่ค้นหาคำความจริงและฟ้องร้องคดี นอกจากพนักงานอัยการแล้วยังมี “ตำรวจฝ่ายคดี” (Judicial police) มีอำนาจทำการสอบสวนข้อเท็จจริงเบื้องต้น และมี “ผู้พิพากษาสอบสวน” (Judge’ instruction) ซึ่งมีอำนาจทำการสอบสวนคดีที่ยู่ยากซับซ้อน หรือคดีที่กฎหมายบังคับให้ต้องทำการสอบสวนโดยผู้พิพากษาสอบสวนก่อน การสอบสวนคดีในชั้นของผู้พิพากษาสอบสวน ผู้ต้องหาไม่มีสิทธิให้ทนายความช่วยเหลือให้คำปรึกษาแนะนำได้ โดยการจัดหาทนายความเองหรือให้ศาลแต่งตั้งทนายความในระหว่างสอบสวนก็ได้ ซึ่งทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องร่วมกันค้นหาคำความจริงทำให้สามารถพิสูจน์ความผิดได้ตามข้อเท็จจริงแห่งคดี

การดำเนินคดีอาญาระบบผสม (The mixed system) ได้แพร่ขยายไปยังแถบประเทศภาคพื้นยุโรป และในกลุ่มประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ เช่น เยอรมัน อิตาลี รวมทั้งกลุ่มประเทศสังคมนิยมทั้งในแถบเอเชียและยุโรปตะวันออก เป็นต้น เมื่อวิธีการค้นหาคำความจริงตามระบบไต่สวน ได้มีการปรับปรุงโดยเริ่มต้นจากประเทศฝรั่งเศสดังกล่าวแล้ว จึงมีผลเป็นการยกเลิกการค้นหาคำความจริงในระบบไต่สวนแบบเก่าที่ล้าหลัง เพราะมีข้อบกพร่องในการดำเนินคดีอาญา และปัจจุบันน่าจะไม่มีประเทศใดใช้ระบบนี้แล้ว

2. การค้นหาความจริงระบบกล่าวหา (Accusatorial system)

การค้นหาความจริงในระบบกล่าวหา เป็นระบบที่นิยมใช้กันอยู่ในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ เช่น สหราชอาณาจักร (United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland) และสหรัฐอเมริกา มีแนวความคิดมาจากระบบการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชน วิธีการค้นหาความจริงจึงมีลักษณะเป็นการต่อสู้แข่งขันกันระหว่างคู่ความในคดี (Competition doctrine) โดยศาลวางตัวเป็นกลางคอยควบคุมกฎเกณฑ์การต่อสู้ เพื่อมิให้คู่ต่อสู้ทั้งสองฝ่ายได้เปรียบหรือเสียเปรียบแก่กัน การดำเนินคดีจึงเป็นเรื่องของการแพ้ชนะระหว่างโจทก์กับจำเลย และต้องต่อสู้กันตามหลักเกณฑ์ทางวิธีพิจารณาความและทางพยานหลักฐานที่เคร่งครัด ระบบกล่าวหาจึงเน้นเป็นพิเศษว่าจำเลยในคดีอาญาจะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าโจทก์จะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด (โสภณ รัตนกร, 2544, หน้า 2) การดำเนินคดีอาญาระบบกล่าวหาจึงเป็นการแก้ไขข้อบกพร่องของการดำเนินคดีอาญาระบบไต่สวน โดยกำหนดให้ผู้พิพากษารับผิดชอบเฉพาะการพิจารณาและพิพากษาคดี ส่วนหน้าที่สอบสวนฟ้องร้องคดีให้เป็นหน้าที่ของอัยการเป็นผู้รับผิดชอบ (คณิต ฅ นคร, 2540, หน้า 30) ด้วยเหตุนี้ผู้พิพากษาจึงไม่มีบทบาทในการสืบพยานหลักฐานเพื่อวินิจฉัยข้อเท็จจริงแห่งคดี และไม่มีหน้าที่กำหนดประเด็นข้อกฎหมายที่ได้แย้งกันเพราะเป็นหน้าที่ของคู่ความ พนักงานอัยการที่เป็นโจทก์ฟ้องคดีและทนายความของฝ่ายจำเลยจะเป็นผู้นำพยานหลักฐานมาเสนอ เพื่อพิสูจน์ความจริงกันในศาล และให้สิทธิต่าง ๆ แก่ผู้ถูกกล่าวหาเพื่อให้พ้นจากสภาพการเป็นวัตถุแห่งการซักฟอก โดยยกฐานะของผู้ถูกกล่าวหาเป็น “ประธานในคดี” (Subject) และถือว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็น “คน” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิธีพิจารณาความอาญา มิใช่เป็นเพียงวัตถุ หรือ “กรรมในคดี” (Object) (คณิต ฅ นคร, 2540, หน้า 12) ทำให้มีโอกาสแก้ออกกล่าวหาและมีสิทธิต่าง ๆ ในการต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ ผู้ถูกกล่าวหาจะมีสิทธิที่จะมีทนายความช่วยเหลือด้วยการให้คำปรึกษาแนะนำทางด้านกฎหมาย และเป็นตัวแทนแก่ต่างในการต่อสู้คดี

สหราชอาณาจักร สาธารณรัฐอังกฤษ (United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland) และสหรัฐอเมริกา เป็นกลุ่มประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ อันมีวิธีการค้นหาความจริงในระบบกล่าวหา (Accusatorial system) ลักษณะการต่อสู้คดีเป็นแบบปฏิปักษ์ หรือที่เรียกว่า “ระบบการต่อสู้คดีโดยคู่ความ” (Adversary system) ตามปรัชญาในการค้นหาความจริงบนสมมติฐานที่ว่า ความจริงจะปรากฏหากให้ทั้งสองฝ่ายต่อสู้กันอย่างยุติธรรมต่อหน้าศาลที่วางตัวเป็นกลาง กล่าวคือ เป็นการต่อสู้ระหว่างโจทก์และจำเลยที่เป็นคู่ความ มีลักษณะเช่นเดียวกับการดำเนินคดีแพ่งซึ่งคู่ความจะมีสิทธิเท่าเทียมกัน และต่อสู้คดีต่อหน้าผู้พิพากษาซึ่งเป็นฝ่ายที่สาม ผู้พิพากษาซึ่งเป็นผู้ชี้ขาดต้องวางเฉยเป็นกลาง (Passive) คอยควบคุมดูแลให้ทั้งสองฝ่ายดำเนินคดี

ไปตามกฎเกณฑ์ที่ได้วางไว้อย่างเคร่งครัด เพื่อเป็นหลักประกันความยุติธรรมแก่ทั้งสองฝ่ายมิให้ได้เปรียบเสียเปรียบกัน คู่ความมีหน้าที่นำพยานหลักฐานของตนมาแสดงต่อศาล และศาลจะตัดสินคดีไปตามพยานหลักฐานที่คู่ความนำสืบ ผู้กล่าวหาที่มีหน้าที่นำพยานหลักฐานมาแสดงว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิด ส่วนผู้ถูกกล่าวหาต้องนำพยานหลักฐานมาอ้างว่าตนมิได้กระทำความผิด การค้นหาความจริงตามระบบกล่าวหานี้ข้อเท็จจริงในคดีจะถูกเปิดเผยในศาล โดยผ่านขั้นตอนการฟ้องคดีอาญาและการต่อสู้คดีอย่างเท่าเทียมกันตามหลักการต่อสู้คดี (Fight theory) การดำเนินคดีอาญาจึงเริ่มจากการกล่าวหาของโจทก์ ซึ่งมีหน้าที่ในการแสดงพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลย โดยมีศาลและคณะลูกขุนที่วางตัวเป็นกลางคอยควบคุมการต่อสู้คดี ให้เป็นไปโดยถูกต้องตามกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้ตามหลักกฎหมายว่าด้วยพยานหลักฐาน และทำหน้าที่ชี้ขาดตัดสินคดีจากพยานหลักฐานที่คู่ความนำมาเสนอต่อศาลเพื่อพิสูจน์ความจริงในคดี และเนื่องจากคู่ความทั้งสองฝ่ายมีหน้าที่นำพยานมาต่อสู้คดีกันในศาลนี้เอง ทำให้มีการยอมรับหลักการให้ความคุ้มครองสิทธิในการต่อสู้คดีของจำเลยและทำให้มีการพิจารณาคดีด้วยวิธีการซักถามพยาน โดยเปิดเผย

การค้นหาความจริงระบบกล่าวหาผลเสีย คือ ผู้ถูกกล่าวหาและผู้กล่าวหาสิทธิในการแสดงพยานหลักฐานและคัดค้านพยานหลักฐานของอีกฝ่ายหนึ่งได้อย่างเต็มที่ การต่อสู้คดีจะมีการกำหนดขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติเพื่อความเป็นธรรม และมีหลักประกันการคุ้มครองสิทธิของประชาชนไว้อย่างชัดเจน ผู้พิพากษาเป็นองค์กรอิสระคอยรับฟังพยานหลักฐานต่าง ๆ จากคู่ความทั้งสองฝ่ายที่นำมาแสดง ตามหลักการค้นหาความจริงเท่าที่คู่ความนำเสนอ (Principle of party presentation) (ชวลิต โสภณวัต, 2524, หน้า 39) และมีอำนาจในการควบคุมการดำเนินกระบวนการพิจารณาให้เป็นไปตามกฎหมาย แล้วจึงพิจารณาพิพากษาจากพยานหลักฐานของทั้งสองฝ่าย และมีกระบวนการตรวจสอบถ่วงดุล (Check and balance) เพื่อตัดสินคดีด้วยความเป็นกลาง แต่การดำเนินคดีในระบบกล่าวหาผลเสีย คือ มีกฎเกณฑ์ในการรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มา โดยมีขอบและมิตบตัดพยานอย่างเคร่งครัด (Exclusionary rule) ทำให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินคดี การปราบปรามผู้กระทำความผิดจะด้อยประสิทธิภาพ เพราะการลงโทษจะต้องมีพยานหลักฐานแน่ชัดว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้กระทำความผิด ถ้ามีเหตุอันควรสงสัยศาลจะยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่ผู้ถูกกล่าวหา บางครั้งผู้ถูกกล่าวหาอาจหลุดพ้นจากความผิด เนื่องจากเจ้าหน้าที่ของรัฐมิได้ปฏิบัติตามกฎกติกา ทั้งที่พยานหลักฐานนั้นอาจสามารถพิสูจน์ได้ว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้กระทำความผิด

3. การดำเนินคดีอาญาของประเทศไทย

ประเทศไทยมีการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาตั้งแต่สมัยสุโขทัย สมัยกรุงศรีอยุธยา จนกระทั่งรัชสมัยของรัชกาลที่ 7 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ซึ่งถือได้ว่าอำนาจพิจารณาคดีเป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ แม้มีการเปลี่ยนแปลงไปสู่ระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข อำนาจพิจารณาคดีไปอยู่ที่ศาล แต่ยังคงดำเนินการในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ การที่อำนาจพิจารณาคดีเป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ แนวคิดในการปกครองแผ่นดินของพระมหากษัตริย์แต่ละยุคแต่ละสมัย จึงมีอิทธิพลต่อการพิจารณาคดีในยุคนั้น ๆ เช่น สมัยสุโขทัยมีลักษณะการปกครองแบบพ่อปกครองลูก ประชาชนที่มีข้อพิพาทจะไปขอความเป็นธรรมจากพระมหากษัตริย์โดยตรง สมัยกรุงศรีอยุธยามีลักษณะการปกครองแบบกษัตริย์ปกครองทวยราษฎร์ อำนาจการพิจารณาคดีของพระมหากษัตริย์ใช้ผ่าน “ผู้ไต่สวน” ซึ่งเป็นทั้งผู้ตัดสิน โจทก์และผู้กล่าวหา ผู้ถูกกล่าวหาถูกสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้กระทำผิด จนกว่าจะพิสูจน์ตนเองได้ด้วยการดำเนินา ลุยไฟ หรือตอกเล็บ บีบขมับ ซึ่งเป็นไปตามกฎจารีตนครบาล หรือในบางยุคสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 มีการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับพยานเป็นลายลักษณ์อักษรว่า “ ก่อนสืบพยานให้ผู้พิพากษาชี้แจงให้พยานให้การตามความจริง ถ้าให้การเท็จจะมีโทษ” ซึ่งเป็นรูปแบบการพิจารณาคดีในระบบกล่าวหา (สุธรรม ภัทราคม, 2521, หน้า 847)

สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นมีการปกครองแบ่งส่วนราชการเป็นกระทรวงต่าง ๆ เริ่มมีชำระคดีในศาลโดยมีองค์ประกอบแบ่งออกเป็น 4 ฝ่าย คือ จำศาล ลูกขุน ตุลาการ และผู้ปรับบท ผู้เสียหายมีหน้าที่มาฟ้อง และให้ถ้อยคำแก่จำศาล จำศาลจดถ้อยคำเสนอต่อลูกขุนเพื่อพิจารณาว่าคำฟ้องชอบหรือไม่ หากชอบจะประทับฟ้องแล้วส่งเรื่องให้กระทรวงเจ้าของเรื่องซึ่งมีศาลของตนเองพิจารณา ตุลาการขอศาลในสังกัดกระทรวงต่าง ๆ มีอำนาจเรียกโจทก์ จำเลยมาให้การและคุมตัวจำเลยไว้ทำการสืบพยาน และกักขังคู่ความเพื่อค้นหาความจริงจากทั้งโจทก์และจำเลย มีการทรมานจำเลยตามจารีตนครบาลเพื่อพิสูจน์ความจริง เมื่อสืบพยานเสร็จจะส่งกลับไปให้ลูกขุนชี้ขาดข้อเท็จจริงว่าผิดหรือไม่ หากลูกขุนชี้ขาดว่าผิด จะส่งไปให้ผู้ปรับบทพิจารณาว่าจำเลยผิดกฎหมายอะไร มีโทษอย่างไร

จะเห็นว่าวิวัฒนาการเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาของไทยมีรูปแบบระบบไต่สวนเป็นหลัก แต่ในขณะเดียวกันก็มีการบัญญัติกฎหมายลักษณะอักษรกำหนดกฎหมายเกี่ยวกับพยานคล้ายกับระบบกล่าวหาขึ้นมาใช้ไปด้วย จนกระทั่งประเทศไทยเริ่มเสียดิสทิสภาพนอกอาณาเขตให้แก่ประเทศอังกฤษในปี พ.ศ. 2398 และอีกหลายประเทศ ในเวลาต่อมาทำให้ประเทศไทยเริ่มยอมรับว่ากฎหมายและกระบวนการยุติธรรมของไทยในขณะนั้นยังขาดความเป็นสากลและมาตรฐานที่จะทำให้นักกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมของไทยในขณะนั้นยังขาดความเป็นสากลและมาตรฐานที่จะทำให้นักกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 และนำไปสู่การปฏิรูประบบกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมในสมัยรัชกาลที่ 5

ระยะเริ่มแรกของการปฏิรูปมีการนำแนวคิดการดำเนินคดีอาญาและการค้นหาความจริงระบบกล่าวหาในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์มาประยุกต์ใช้ ดังจะเห็นได้จากพระราชบัญญัติลักษณะพยาน ร.ศ. 113 ซึ่งมีหลักการเช่นเกี่ยวกับกฎหมายพยานของอังกฤษ และต่อมามีการประกาศใช้พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความมีโทษสำหรับใช้ไปพลางก่อน ร.ศ. 115 ซึ่งถือเป็นประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฉบับแรกของไทยได้แนวคิดและวิธีการดำเนินคดีอาญาจากเดิมที่ผู้ต้องหาต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าตนเป็นผู้บริสุทธิ์ มาเป็นข้อสันนิษฐานว่าผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าโจทก์จะนำสืบได้ว่าผู้ต้องหากระทำผิดจริงการซักถามพยานในศาลเป็นเรื่องของคู่ความแต่ละฝ่ายต้องกระทำเอง ทั้งนี้สืบเนื่องจากการที่พระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ส่งนักเรียนไทยจำนวนหนึ่ง ซึ่งรวมถึงเสด็จกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ไปศึกษากฎหมายที่ประเทศอังกฤษ ยังผลให้แนวคิดเกี่ยวกับการค้นหาความจริงของระบบกล่าวหาในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์เข้ามามีอิทธิพลและฝังรากลึกในกระบวนการยุติธรรมของไทย เมื่อได้มีการจัดทำร่างประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยประเทศไทยได้จ้างนักกฎหมายต่างประเทศที่มีทั้งจากกลุ่มประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์และกลุ่มประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ ในช่วงแรกจึงไม่สามารถหาข้อยุติได้ว่าจะใช้วิธีพิจารณาความอาญาในระบบกล่าวหาหรือไต่สวนแต่ในที่สุดได้มีการนำเอาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของแอฟริกาใต้ซึ่งมีหลักการที่ผสมผสานระหว่างหลักการในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์และระบบกฎหมายซีวิลลอว์ มาใช้ประกอบในการพิจารณา และจัดทำร่างประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2467 เสนอสภาผู้แทนราษฎรประกาศใช้เป็นกฎหมายในวันที่ 5 มิถุนายน พ.ศ. 2478 มีผลบังคับใช้ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2478 เรื่อยมา

จากความเป็นมาในอดีต ระบบกฎหมายไทยยึดหลักให้ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดอาญามีอำนาจดำเนินคดีเองมาโดยตลอด แม้กระทั่งมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความมีโทษสำหรับใช้ไปพลางก่อน ร.ศ. 115 ก็ยังถือหลักให้ราษฎรฟ้องคดีเองเว้นแต่คดีบางประเภทที่กระทบกระเทือนต่อสวัสดิภาพความปลอดภัยของประชาชนอย่างร้ายแรง ที่เรียกว่า “โทษหลวง” เท่านั้นที่กำหนดให้อัยการซึ่งเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นใหม่ในขณะนั้น ทำหน้าที่เป็นโจทก์ฟ้องและเมื่อมีการใช้บังคับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา อำนาจในการฟ้องคดีอาญาก็ยังอยู่กับพนักงานอัยการ และผู้เสียหาย โดยให้นำหน้าพนักงานสำคัญอำนาจฟ้องอยู่ที่พนักงานอัยการดังจะเห็นได้จากกรณีพนักงานอัยการและผู้เสียหายเป็นโจทก์ร่วมกันพนักงานอัยการมีอำนาจร้องขอต่อศาลสั่งผู้เสียหายให้กระทำหรือละเว้นกระทำการใดที่จะทำให้อคติของ

อัยการเสียหาย แต่คงยอมรับความสำคัญอำนาจฟ้องของผู้เสียหายในคดีความผิดต่อส่วนตัวถ้าผู้เสียหายมิได้ร้องทุกข์

การที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยเกิดขึ้นโดยการรับแนวคิดจากกฎหมายที่มีการนำหลักการของระบบกล่าวหาในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ผสมผสานเข้ากับระบบไต่สวนในระบบกฎหมายซีวิลลอว์ จึงทำให้การค้นหาความจริงในการพิจารณาความอาญาของไทยมีทั้งรูปแบบที่ปรากฏอยู่ในระบบกล่าวหาและระบบไต่สวนแทรกอยู่ในบทบัญญัติต่าง ๆ ของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาขณะที่การพิจารณาความอาญาของไทยมีรูปแบบให้โจทก์เป็นฝ่ายเริ่มคดีโดยมีอำนาจแถลงเปิดคดีและนำพยานเข้าสืบเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลยเสร็จแล้วให้จำเลยแถลงเปิดคดีและนำพยานเข้าสืบ วิธีการสืบพยานของกลุ่มความแต่ละฝ่ายแม้มิได้บัญญัติไว้ชัดเจนในวิธีพิจารณาความอาญาให้นำการถามค้านมาใช้เป็นเครื่องมือในการค้นหาความจริงแต่ได้มีการนำบทบัญญัติเกี่ยวกับการสืบพยานบุคคลตามวิธีพิจารณาความแพ่งซึ่งกำหนดให้มีการถามพยานฝ่ายตน ถามค้านถามตั้งมาใช้ในการสืบพยานคดีอาญา นอกจากนี้เมื่อการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อเติมบทบัญญัติในเรื่องการสืบพยานในคดีที่พยานเป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี ในกรณีที่ศาลให้คู่ความเป็นฝ่ายถามพยานเอง กำหนดให้มีการถาม ถามค้าน และถามตั้งผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เท่ากับเป็นการยอมรับหลักการในการใช้การถามค้านเป็นเครื่องมือในการค้นหาความจริงซึ่งเป็นรูปแบบการพิจารณาในระบบกล่าวหาที่ตามแต่ในขณะเดียวกันก็มีบทบัญญัติให้อำนาจศาลเข้ามามีบทบาทในการช่วยค้นหาความจริง ซึ่งเป็นรูปแบบการพิจารณาในระบบไต่สวนด้วยโดยกำหนดให้ศาลมีอำนาจเรียกสำนวนการสอบสวนจากพนักงานอัยการมาเพื่อประกอบการวินิจฉัยหลักจาก โจทก์สืบพยานเสร็จและในระหว่างการพิจารณาศาลมีอำนาจสืบพยานเพิ่มเติม หรือเมื่อเห็นสมควรศาลมีอำนาจถาม โจทก์ จำเลย หรือพยานคนใดคนหนึ่งก็ได้

นิติสัมพันธ์ในทางวิธีพิจารณาความอาญาของไทย ก่อนข้างจะเป็นไปในรูปนิติสัมพันธ์ 3 ฝ่ายระหว่าง ศาล โจทก์ จำเลย เหมือนกับระบบกล่าวหาในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ โจทก์ซึ่งดำเนินการผ่านพนักงานอัยการหรือทนายความแล้วแต่กรณีและจำเลยซึ่งดำเนินการทนายจำเลย มีบทบาทในฐานะคู่ความซึ่งเข้าสู่คู่คดีกัน ตามขั้นตอนที่กฎหมายพยานหลักฐานกำหนดไว้ ศาลนอกจากจะมีบทบาทเป็นผู้ควบคุมการนำเสนอพยานหลักฐานของกลุ่มความทั้งสองฝ่ายให้เป็นไปตามกฎหมายแล้ว ศาลยังมีบทบาทพิเศษในการเข้าร่วมในการค้นหาข้อเท็จจริงในคดีได้ด้วยตนเอง

ทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

เนื่องจากรัฐมีหน้าที่ในการกำกับดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยทั้งภายในและนอกประเทศ โดยเฉพาะการดูแลคุ้มครองประชาชนในประเทศให้อยู่อย่างสงบสุข จึงทำให้รัฐมีเอกสิทธิ์เหนือพลเมือง แม้การตรวจค้นจับกุมมีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคล แต่รัฐก็จำเป็นต้องดำเนินการเพื่อดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม หากไม่ก่อให้เกิดความเสียหายมากนักก็ถือว่าเป็นสิ่งที่สามารถกระทำได้ แนวคิดทฤษฎีที่นำไปสู่การปฏิบัติมี 2 แนว คือ แนวคิดการควบคุมอาชญากรรม (Crime control) กับแนวคิดการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน (Due process of law)

แนวคิดทฤษฎีทั้งสองแนวนี้ยังเป็นแนวคิดที่ถูกนำมาเอาไปใช้เป็นนโยบายในการปฏิบัติและการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศต่าง ๆ ในปัจจุบันอย่างแพร่หลาย ทั้งนี้โดยขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และความมุ่งหมาย ในการดำเนินการของรัฐเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ในด้านที่เกี่ยวกับป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม โดยการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมและควบคุมอาชญากรรมนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการจัดรูปแบบและแนวทางการดำเนินงานอย่างมีระบบ โดยจะต้องคำนึงถึงปัจจัยภายนอก และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ทั้งนโยบาย ลักษณะข้อบังคับของกฎหมาย สภาพทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ตลอดจนขนบธรรมเนียม ศีลธรรมจารีตประเพณี และสิทธิเสรีภาพของประชาชนควบคู่กันไปด้วย

สำหรับรูปแบบและแนวทางในการบริหารงานกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่เป็นที่รู้จักกันดีในหมู่นักวิชาการและนักปฏิบัติการโดยทั่วไป ได้แก่ รูปแบบการบริหารงานกระบวนการยุติธรรม ของศาสตราจารย์ Herbert Packer นักอาชญาวิทยาชาวอเมริกัน กล่าวในบทความเรื่อง “Two Models of the Criminal Procedure” โดยกำหนดรูปแบบการบริหารงานกระบวนการยุติธรรมเอาไว้เป็น 2 รูปแบบด้วยกัน คือ

1. ทฤษฎีควบคุมอาชญากรรม (The crime control model)

ทฤษฎีดังกล่าวเป็น รูปแบบที่มุ่งการควบคุมอาชญากรรมเป็นสำคัญ รูปแบบนี้ถือว่าการควบคุมปราบปรามอาชญากรรมเป็นหน้าที่อันสำคัญที่สุดของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา การที่จะรักษาความสงบสุขของสังคมไว้ได้จะต้องมีการควบคุมอาชญากรรมอย่างแน่นหนากระบวนการดำเนินการต้องเป็นไปอย่างรวดเร็ว เจียบพลัน การกิจที่จำเป็นในการจัดการผู้กระทำผิดคือ การกิจของตำรวจ เกี่ยวกับรูปแบบดังกล่าวนี้ มีผู้อธิบายว่า คดีอาญาทั้งหลายทั้งปวงซึ่งเข้ามาสู่ระบบความยุติธรรมตามทฤษฎีนี้จะดำเนินตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่กำหนดไว้อย่างสม่ำเสมอไม่หยุดชะงัก ดังนั้นจึงมีผู้เรียกว่า กระบวนการกั้นกรอง (Screening process) ในแต่ละขั้นตอนดังนี้ การสืบสวนก่อนทำการจับกุม การจับกุม การสืบสวนภายหลังการจับกุม การเตรียมคดีเพื่อฟ้องยังศาล การพิจารณา

คดี การพิพากษาลงโทษผู้กระทำผิดและการปลดปล่อยจำเลย ขึ้นตอนต่าง ๆ จะดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและเป็นการปฏิบัติงานประจำ (สุพิศ ปรานีตพลกรัง, 2528, หน้า 11-12)

แนวคิดของรูปแบบนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ถือว่าองค์กรต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา จะต้องหาวิธีการและมาตรการเพื่อให้การปราบปรามและควบคุมอาชญากรรมบังเกิดผลดีที่สุด โดยไม่ยึดมั่นในค้วบทกฎหมายอย่างเคร่งครัดเท่าใดนัก และถือว่าถ้าองค์กรต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรมไม่สามารถที่จะควบคุมและลดการเกิดอาชญากรรมได้แล้ว ความสงบสุขของสังคมโดยส่วนรวมย่อมถูกทำลายลงโดยสิ้นเชิง เนื่องจากว่าถ้ามีผู้ที่ไม่เคารพเชื่อฟังและปฏิบัติตามกฎหมายในสังคมแล้ว ก็จะทำให้ผู้ปฏิบัติตามกฎหมายกลายเป็นเหยื่อของอาชญากรรม โดยไม่มีทางหลีกเลี่ยงได้

ศาสตราจารย์ Herbert Packer เชื่อว่า การบริหารงานกระบวนการยุติธรรมตามรูปแบบนี้จำเป็นต้องดำเนินการตามมาตรการต่าง ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งอัตราการจับกุมคุมขังและลงโทษผู้กระทำผิดในสัดส่วนที่สูง ส่วนสิทธิเสรีภาพของบุคคลทั่ว ๆ ไป รวมตลอดถึงสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกจับกุม ผู้ต้องหาและจำเลยนั้นจะได้รับการคุ้มครองภายในขอบเขตที่กำหนดไว้ เพื่อให้องค์กรต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสามารถบริหารงานด้านการปราบปรามและควบคุมอาชญากรรมได้เต็มที่ และเนื่องจากในปัจจุบันมีปัญหาอาชญากรรมเกิดขึ้นมากมาย แต่กำลังของเจ้าหน้าที่และอุปกรณ์มีอยู่จำกัด รูปแบบนโยบายจึงเน้นไปในเรื่องการควบคุมอาชญากรรม ดังนั้นจึงกำหนดให้องค์กรต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรมเน้นหนักและดำเนินงานร่วมกันด้วยความรวดเร็ว มีความสิ้นสุดในตัว มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและให้เกิดการทำทลายต่อระบบน้อยที่สุด ไม่ว่าจะการดำเนินการนั้นจะเป็นการปฏิบัติในขั้นตอนของตำรวจ อัยการ ศาลหรือราชทัณฑ์ก็ตาม

2. ทฤษฎีกระบวนการยุติธรรม (Due process model)

หลักการของแนวความคิดนี้คือ การแสวงหาความจริงและการคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเป็นหลัก ดังนั้น การที่ประชาชนผู้ใดจะถูกกล่าวหาว่าเป็นอาชญากร และถูกตัดสินเสรีภาพจะต้องอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลที่เป็นจริงและเชื่อถือได้ วิธีการที่ดีที่สุดที่จะพิสูจน์ว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำผิดหรือผู้บริสุทธิ์คือ การพิสูจน์จากพยานหลักฐานต่าง ๆ โดยวิธีการเผชิญหน้ากันระหว่างเจ้าหน้าที่ในองค์กรของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและผู้ถูกกล่าวหา โดยถือว่าประชาชนทุกคนเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะได้มีการพิสูจน์โดยปราศจากข้อสงสัยว่าผู้นั้นเป็นผู้กระทำผิดจริง การดำเนินงานของตำรวจ อัยการ ศาล และราชทัณฑ์ ต้องยึดมั่นในเรื่องการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลของประชาชนโดยเคร่งครัด มิฉะนั้นแล้วอาจจะถูกฟ้องร้องดำเนินคดีและต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นได้ (วิชัย วิวิตเสวี, 2545, หน้า 225)

รูปแบบนี้อาจเรียกว่า “ทฤษฎีกระบวนการนิติธรรม” เพราะเหตุว่าเป็นรูปแบบที่เน้นหนักที่การยึดหลักกฎหมายคุ้มครองสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลเป็นสำคัญ จึงถือหลักว่าคนผิดได้จะต้องผ่านกระบวนการตัดสินของศาล การดำเนินคดีจะต้องกระทำไปโดยมิให้ผิดพลาดต้องไม่มีอคติ และต้องไม่ใช่อำนาจในทางที่ผิด ผู้บริสุทธิ์จะได้รับการปกป้อง ผู้กระทำผิดควรได้รับการลงโทษ รูปแบบนี้ยึดหลักกฎหมายเป็นสำคัญคือ จะถือว่าใครผิดหรือไม่นั้นจะต้องดำเนินการไปตามวิธีที่ทำให้เชื่อว่า ความเป็นธรรมได้เกิดขึ้นแล้ว ผู้ที่ถูกสงสัยว่ากระทำผิด จึงยังคงเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่นกว่าจะได้รับการพิสูจน์ว่าเขาได้กระทำผิดจริง รูปแบบนี้ไม่เชื่อว่าแนวความคิดในการควบคุมอาชญากรรมจะมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง โดยเฉพาะการค้นหาข้อเท็จจริงซึ่งกระทำโดยตำรวจและพนักงานอัยการหรือฝ่ายปกครองนั้นจะมีความน่าเชื่อถือเพียงใด เพราะวิธีปฏิบัติของตำรวจและพนักงานอัยการเป็นการดำเนินงานในที่รโหฐาน ซึ่งอาจใช้วิธีการล่อลวงหรือการสร้างพยานหลักฐานขึ้นมาใหม่ได้ ดังนั้น รูปแบบนี้จึงไม่เห็นพ้องด้วยกับการแสวงหาข้อเท็จจริงอย่างไม่เป็นทางการในแบบที่ยึดหลักมุ่งควบคุมอาชญากรรม

การพิจารณารูปแบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญา The crime control model และ Due process model อาจกล่าวได้ว่า ไม่มีระบบกฎหมายของประเทศใดที่ปฏิบัติตามแนวความคิดของทั้งสองรูปแบบควบคู่กันได้เป็นอย่างดี เพราะลักษณะของทั้งสองรูปแบบมีลักษณะขัดแย้งกันและมีเหตุผลหักล้างกันอยู่ในตัว ส่วนรูปแบบกระบวนการทางอาญาที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน แต่ละประเทศอาจจะเน้นไปทางรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งก็ได้ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา เน้นรูปแบบไปทางด้าน Due process model ส่วนในประเทศไทย เน้นรูปแบบ The crime control model

เนื่องจาก John Griffiths เห็นว่า ทฤษฎีข้างต้นของ Herbert Packer มีความขัดแย้งกัน เพราะทั้งสองรูปแบบมีเหตุผลที่หักล้างกันได้อยู่ในตัว จึงนำเสนอความเห็นทฤษฎีใหม่ คือ ระบบครอบครัว (Family model) หรือเป็นการควบคุมทางสังคม เป็นทางเลือกใหม่

3. ทฤษฎีการควบคุมทางสังคม (Social control)

Gillin and Gillin (n.d. อ้างถึงใน วิชัย วิวิตเสวี, 2545, หน้า 225) ให้ความเห็นว่าการกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไม่ควรเน้นน้ำหนักในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไปที่การควบคุมอาชญากรรมหรือเน้นน้ำหนักไปที่การคุ้มครองสิทธิของประชาชนแต่เพียงด้านเดียว แต่ควรคำนึงถึงระบบการควบคุมทางสังคม โดยใช้วิธีการประนีประนอมของทั้งสองทฤษฎีเป็นแนวทางควบคุมและแก้ไขปัญหา แนวคิดทฤษฎีนี้จึงเป็นลักษณะประสานสองแนวคิดทฤษฎีเข้าด้วยกัน โดยต้องคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนควบคู่ไปกับการปราบปรามอาชญากรรมหรือควบคุมอาชญากรรม และต้องไม่คำนึงถึงการลงโทษเป็นสำคัญ แนวคิดทฤษฎีนี้จึงเรียกได้ว่า

“แนวผสม” เป็นทางเลือกใหม่จากสองทางเลือกข้างต้น เพื่อให้แต่ละประเทศนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอย่างได้ดุลและเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน

หลักกฎหมายตามธรรมชาติและสิทธิตามธรรมชาติ ถือได้ว่าเป็นอุดมคติที่มุ่งถ่วงดุลการใช้อำนาจรัฐที่มีอยู่เหนือพลเมืองในรัฐ และต้องการให้มีการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของมนุษย์ แม้บางครั้งอาจถูกมองว่าในความเป็นจริงแล้วไม่อาจกระทำได้อุปสรรคในการพัฒนาการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนคือ อำนาจอธิปไตย เพราะรัฐย่อมอ้างว่าตนมีอำนาจอธิปไตยเหนือดินแดนและรัฐของตน และรัฐส่วนมากมักจะไม่นิยมรับสัญญาระหว่างประเทศที่จำกัดอธิปไตยของตนมากเกินไป แต่แนวความคิดทางอุดมคติดังกล่าวนี้เอง ได้ก่อหรือจุดประกายไฟแห่งความคิดให้แก่บุคคลในระยะต่อ ๆ มาในอันที่จะต่อสู้เรียกร้องให้รัฐยอมจำกัดอำนาจของตัวเอง และจัดทำการรับรองสิทธิเสรีภาพของประชาชนอย่างเป็นทางการ ซึ่งนำไปสู่การปฏิบัติหรือต่อสู้กับผู้ปกครองของรัฐครั้งสำคัญ ดังนี้

1. การจัดทำกฎบัตร Magna Carta ของอังกฤษเมื่อปี ค.ศ. 1215 (พ.ศ. 1760) ซึ่งได้รับการยอมรับว่าเป็นมูลฐานของระบอบประชาธิปไตยในอังกฤษ เป็นเอกสารที่ให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพแก่ราษฎร และถือเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกของโลก เป็นเอกสารที่พระเจ้าจอห์นแห่งอังกฤษถูกบีบบังคับจากเหล่าขุนนางให้พระราชทานเสรีภาพแก่ราษฎรชาวอังกฤษ โดยกษัตริย์อยู่ภายใต้กฎหมาย เรียกว่า “โดยกฎหมายของแผ่นดิน” (ภาษาละติน “Per Legum Terra”) ต่อมาในรัชสมัยของพระเจ้าเอ็ดเวิร์ดที่ 3 จึงปรากฏคำว่า “Due Process of Law” ขึ้นเป็นครั้งแรก แต่ก็ยังไม่ทราบความหมาย ภายหลังจากคำสองคำเริ่มปรากฏใน Petition of Right of 1628 ซึ่งมีข้อฎีกาว่า “เสรีชนจะถูกจำกัดหรือถูกกักขังเฉพาะ โดยกฎหมายของแผ่นดิน หรือโดย Due Process of Law เท่านั้น มิใช่โดยการสั่งการพิเศษ โดยปราศจากข้อหาของพระเจ้าแผ่นดิน” ซึ่งชาวอังกฤษถือเป็นกฎหมายทั่วไปและเป็นกฎหมายฉบับหนึ่งที่ต้องมีกระบวนการสอบสวนและพิจารณาแล้วจึงตัดสินลงโทษ โดยคำพิพากษาหลังจากพิจารณาเป็น “เครื่องคุ้มกันตามรัฐธรรมนูญ” ในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพแก่ราษฎรชาวอังกฤษ (วิชัย วิวิตเสวี, 2545, หน้า 87-88)

2. การจัดทำเอกสาร Bill of Right ซึ่งมีความหมายว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยสิทธิเสรีภาพของพลเมือง เป็นเอกสารที่ทำขึ้นมาภายหลังการปฏิวัติของอังกฤษในช่วง ค.ศ. 1688-1689 สมัยพระเจ้าเจมส์ที่ 2 เรียกว่า “การปฏิวัติอันรุ่งโรจน์” ก่อนที่กษัตริย์วิลเลียมจะขึ้นครองราชย์สมบัติ ได้ถูกกำหนดให้จะต้องลงพระปรมาภิไธยใน Bill of Right ซึ่งมีหลักการทำนองเดียวกันกับ Magna Carta กฎหมายฉบับนี้บัญญัติห้ามกษัตริย์ใช้อำนาจบางอย่าง เช่น การพักใช้กฎหมาย การขึ้นภาษี

อากร เสรีภาพในการพูดในรัฐสภาไม่อาจถูกโต้แย้งได้ และยังคงคุ้มครองบุคคลที่ถูกกล่าวหาทางอาญาจากการเรียกหลักประกันสูงเกินควร ทั้งยังบัญญัติด้วยการกำหนดและทำการปรับหรือริบทรัพย์สินของบุคคลใดโดยไม่มีคำพิพากษาโดยชอบให้ลงโทษเช่นนั้นถือเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ถือว่าช่วงเวลาดังกล่าวเป็นการต่อสู้ระหว่างกษัตริย์กับรัฐสภา เอกสาร Bill of Right มีอิทธิพลต่อกฎหมายและการปกครองในกลุ่มประเทศตะวันตกไม่น้อยไปกว่า Magna Carta ต่อมา Bill of Right ก็ถูกถือเป็นเสมือนรัฐธรรมนูญของอังกฤษฉบับหนึ่งด้วย เมื่อมีการก่อตั้งอาณานิคมของอังกฤษในอเมริกา ต่อมา Bill of Right กลายเป็นแนวคิดสำคัญของการปกครองและกฎหมายของอาณานิคมใน 13 มลรัฐ ซึ่งต่อมาภายหลังได้รวมกันเป็นประเทศสหรัฐอเมริกา โดยมลรัฐแรกคือ มลรัฐเวอร์จิเนีย และได้กลายเป็นต้นแบบในมลรัฐต่าง ๆ ของประเทศสหรัฐอเมริกาในเวลาต่อมา (รัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา ฉบับแก้ไขครั้งที่ 14 กำหนดหลักประกันของปัจเจกชนจากการใช้อำนาจของมลรัฐว่า “ไม่มีมลรัฐใดจะลิดรอนบุคคลหนึ่งบุคคลใดซึ่งชีวิต เสรีภาพ หรือทรัพย์สินโดยปราศจากกระบวนการอันควรแห่งกฎหมาย”) สิทธิขั้นพื้นฐานใน Bill of Right แบ่งเป็น 3 กลุ่มคือ สิทธิในจิตสำนึก สิทธิในทรัพย์สิน และสิทธิของบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา

3. คำประกาศอิสรภาพ (The declaration of independence) สหรัฐอเมริกาประกาศขึ้นหลังจากที่บรรดามลรัฐอาณานิคมทำสงครามกับอังกฤษเพื่อความเป็นอิสระจนประสบชัยชนะและเป็นเอกราชจากการปกครองของอังกฤษ คำประกาศอิสรภาพได้ยืนยันเสรีภาพของพลเมืองอเมริกันซึ่งมีข้อความตอนหนึ่งว่า “หากรัฐบาลดำเนินการปกครองไปในทางที่เป็นปรปักษ์ต่อหลักการดังกล่าวเมื่อใด เมื่อนั้นก็เป็นสิทธิของประชาชนที่จะเปลี่ยนแปลงหรือล้มเลิกรัฐบาลนั้นเสียก็ได้ และกลับสถาปนารัฐบาลใหม่ขึ้นตามที่เห็นว่าจะทำให้เขาได้รับความปลอดภัยและยังความผาสุกให้เกิดขึ้นมากที่สุด”

เมื่อมีประกาศใช้รัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา ฉบับแรกเมื่อปี ค.ศ. 1789 ในคำอารัมภบทที่แสดงให้เห็นถึงเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ไว้ มีข้อความหนึ่งว่า “เราประชาชนแห่งสหรัฐ เพื่อที่จะจัดตั้งสหภาพที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพื่อที่จะสถาปนาความยุติธรรมเพื่อที่จะประกันความสงบภายใน เพื่อที่จะทำให้มั่นคงซึ่งเสรีภาพที่ได้รับมาแก่ของตัวเราเอง และชนชั้นหลัง จึงได้บัญญัติและสถาปนารัฐธรรมนูญฉบับนี้ไว้สำหรับสหรัฐอเมริกา...”

4. ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและพลเมืองฝรั่งเศส (Déclaration des Droits de l'Homme et du Citoyen) เกิดขึ้นหลังจากมีการปฏิวัติใหญ่ในฝรั่งเศสล้มล้างอำนาจของพระเจ้าหลุยส์ที่ 16 เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม ค.ศ. 1789 สมัชชาแห่งชาติฝรั่งเศสได้ประกาศใช้ปฏิญญาดังกล่าว มีข้อความรวมทั้งหมด 17 ข้อ โดยรับรองสิทธิของประชาชนที่สำคัญ ๆ ว่า “มนุษย์ทุกคนเกิดมาโดยมีความเป็นอิสระและสิทธิเท่าเทียมกัน” รับรองสิทธิเสรีภาพ สิทธิในทรัพย์สิน ความปลอดภัย และ

การต่อต้านการกดขี่ ให้สิทธิเสรีภาพในการพูดและการพิมพ์โดยเสรี เสรีภาพในการนับถือศาสนา เสรีภาพจากการจับกุมตามอำเภอใจ ฯลฯ ปฏิญญานี้ถือได้ว่าเป็นการรับรองสิทธิเสรีภาพของประชาชนอย่างครบถ้วนสมบูรณ์มากที่สุดและยอมรับว่าเป็นแม่บทของการจัดทำปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติในโอกาสต่อมา (สุรศักดิ์ บางสมบุญ, 2551, หน้า 30)

สิทธิในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

สิทธิหรือสิทธิมนุษยชน เป็นสิทธิในความเป็นมนุษย์ที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิดของบุคคล และหมายรวมถึงอิสรภาพ เสรีภาพ สิทธิประโยชน์และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

กระบวนการยุติธรรม ได้แก่ กระบวนการต่าง ๆ ที่ดำเนินไปเพื่อนำไปสู่การพิจารณาและพิพากษาคดีโดยศาลภายใต้หลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด

กระบวนการยุติธรรมทางอาญา ได้แก่ กระบวนการนับแต่มีการกระทำความผิดอาญาเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ โดยผ่านกระบวนการค้นหาและตรวจสอบข้อเท็จจริงจากองค์กรต่าง ๆ ของรัฐ ตั้งแต่การสอบสวน การฟ้องร้อง การพิจารณาและพิพากษา ตลอดจนการบังคับโทษภายใต้หลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด (สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนากุล, 2552, หน้า 1)

มาตรการทางกฎหมาย เป็นหลักเกณฑ์ซึ่งกำหนดกรอบและทิศทางกระทำการดำเนินการของรัฐและกลไกของรัฐ และเป็นมาตรฐานซึ่งกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคม

สิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นเครื่องส่งเสริมมาตรฐานการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมและการทุจริตได้อย่างมีประสิทธิภาพ การมีหลักประกันต่าง ๆ ตามกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้น ย่อมทำให้เกิดความน่าเชื่อถือของสาธารณชนและประชาคมโลกว่าผู้ถูกดำเนินคดีอาญาหรือลงโทษทางอาญานั้น ได้ผ่านกระบวนการตรวจสอบตามครรลองของกฎหมายอย่างมีมาตรฐานและการปฏิบัติที่เหมาะสม ส่วนผู้เสียหายและพยานก็ได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสม ส่วนผู้เสียหายและพยานก็ได้รับการคุ้มครองตามสมควรอันนำไปสู่ความร่วมมือในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม เมื่อความเชื่อถือและยอมรับเกิดขึ้นย่อมเป็นปัจจัยย้อนกลับในการเกื้อหนุนความร่วมมือกันของทุกฝ่ายในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมและการทุจริตนั้น ซึ่งจะเป็นมูลฐานของการพัฒนาภาพลักษณ์และอารยธรรมของสังคมนั้นต่อไป (ชาติ ชัยเดชสุริยะ, 2549, หน้า 3)

สิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นสิ่งปลูกเร้าและเกื้อหนุนการพัฒนากระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศ สิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นเรื่องที่ไม่หยุดนิ่ง แต่ละประเทศพยายามสร้างสรรค์และพัฒนามาตรการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้การปฏิบัติในเรื่องที่กระทบต่อสิทธิเสรีภาพของ

มนุษย์มากที่สุดเป็นไปอย่างมีคุณภาพมากที่สุด เช่น ในยุคปัจจุบันที่การพัฒนาการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญามีการขยายขอบเขตจากในอดีตที่มุ่งหมายเพียงการวางกรอบการใช้อำนาจรัฐไม่ให้ไปรุกรานสิทธิเสรีภาพของบุคคลจนเกินควรนั้น ไปเป็นว่ารัฐจะต้องช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไม่ว่าในฐานะผู้ที่ถูกกล่าวหา ผู้กระทำความผิด ผู้ต้องโทษ ผู้เสียหาย หรือพยานในระดับที่เหมาะสมมากยิ่งขึ้น ทั้งจะต้องจำแนกระดับและกลุ่มของการกระทำความผิดเพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปอย่างพอเหมาะพอดีกับแต่ละระดับความผิดและประเภทของผู้กระทำความผิดนั้น มีผลต่อเนื่องทำให้ทิศทางการพัฒนาของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาดำเนินไปในทางที่สอดคล้องกันกับการพัฒนาการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (ชาติ ชัยเดชสุริยะ, 2549, หน้า 1-4)

พัฒนาการการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทย

ในขณะที่ประเทศต่าง ๆ ที่เป็นต้นแบบของการวางแนวความคิดและระบบในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาถือว่าการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นจิตวิญญาณและหลักการสำคัญของการมีกระบวนการยุติธรรมทางอาญา แต่ประเทศไทยกลับมีมูลฐานในเรื่องนี้อีกลักษณะหนึ่ง เนื่องจากความจำเป็นในสมัยรัชกาลที่ 5 ที่จะต้องเปลี่ยนแปลงรูปแบบของศาลจากเดิมที่ใช้ระบบจารีตนครบาลไปเป็นศาลตามแบบอย่างของประเทศตะวันตก เพื่อให้ประเทศตะวันตกซึ่งมีอิทธิพลบีบบังคับราชอาณาจักรสยามในขณะนั้นยอมรับและเพื่อจะนำไปสู่การยกเลิกสิทธิสภาพนอกอาณาเขตที่ราชอาณาจักรสยามเสียเปรียบอยู่ แต่ช่วงระยะเวลาต่อมาการรับรูปแบบของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามแบบอย่างของประเทศทางตะวันตกมาใช้เป็นไปในลักษณะครึ่ง ๆ กลาง ๆ โดยแม้ว่าใช้ระบบการดำเนินคดีอาญาของระบบ Civil law เป็นหลักแต่ก็ตัดทอนส่วนสำคัญออกไปควบคู่กับการนำแนวคิดบางอย่างของระบบ Common law เข้ามาผสมใช้ ซึ่งมีทั้งส่วนที่เป็นประโยชน์และส่วนที่ทำให้หลักการสำคัญบางประการคลาดเคลื่อนไป ที่สำคัญยิ่งกว่านั้นคือดูคล้ายกับว่าเป็นการรับมาเฉพาะรูปแบบของการดำเนินคดีอาญา แต่ไม่ได้ตระหนักถึงสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา พัฒนาการของการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยจึงมีลักษณะค่อย ๆ แก้ไขและปรับปรุงกันไปเป็นคราว ๆ ตามสภาพ แต่ก็มีการพัฒนาโดยลำดับ ซึ่งพัฒนาการในเรื่องสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยในช่วงก่อนที่จะมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 อาจกล่าวได้ว่ามีความเป็นมาแบ่งได้ 3 ยุค ดังนี้

ยุคที่ 1 สมัยที่ใช้ระบบจารีตนครบาลจนถึงการปฏิรูประบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในรัชสมัยรัชกาลที่ 5 ตามหลักจารีตนครบาลอันเป็นวิธีพิจารณาความอาญาของไทยแต่โบราณ ประเทศตะวันตกที่ล่าอาณานิคมในยุคนั้นใช้เป็นข้ออ้างว่าเป็นระบบที่ทารุณโหดร้ายและไม่เป็นธรรม เพราะใช้วิธีทรมานร่างกาย เช่น บีบขมับและตอกเล็บเพื่อบังคับให้ผู้ต้องหารับสารภาพ หรือให้ผู้ต้องหาจำนน ลุยไฟ เพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเอง ซึ่งหากผู้ต้องหาได้ก็จะได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ แต่หากทนไม่ได้ถือว่าเป็นผู้กระทำความผิดและต้องถูกพิพากษาลงโทษต่อไปอันมีส่วนคล้ายคลึงกันกับระบบไต่สวนแบบโบราณของประเทศตะวันตก เพียงแต่ระบบไต่สวนมีการพัฒนาไปในทางที่คุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาแล้ว โดยวางหลักว่าผู้ถูกกล่าวหาพึงได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะมีการพิสูจน์ได้ว่าผู้ต้องหากระทำความผิดจริง แต่ระบบจารีตนครบาลของไทยยังคงถือหลักว่าผู้ถูกกล่าวหาจะถูกสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้กระทำความผิดจนกว่าจะพิสูจน์ตนเองได้ว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ (ชาติ ชัยเดชสุริยะ, 2549, หน้า 20-21)

ประเทศทางตะวันตกอ้างว่าวิธีการตามระบบจารีตนครบาลมีความทารุณและโหดร้ายจึงไม่ยอมให้บุคคลในสังกัดของประเทศตนขึ้นศาลไทย ทำให้ไทยต้องสูญเสียสิทธิสภาพนอกอาณาเขตจนต้องมีการปฏิรูประบบศาลในรัชสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งมีการประกาศใช้กฎหมายสำคัญหลายฉบับ เช่น พระราชบัญญัติลักษณะพยาน ร.ศ. 113 โดยนำหลักการพิจารณาคดีและการสืบพยานตามแบบอย่างศาลในประเทศทางตะวันตก ซึ่งถือหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่าผู้ต้องหากระทำความผิด ยกเลิกวิธีพิจารณาคดีที่ใช้กฎจารีตนครบาล พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความมีโทษสำหรับใช้ไปพลางก่อน ร.ศ. 115 ซึ่งมีเพียง 40 มาตราและยังไม่ละเอียดนักแต่ก็มีส่วนทันสมัย เช่น การกำหนดให้การจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องมีหมายจับของศาล เป็นต้น และกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ซึ่งถือเป็นประมวลกฎหมายอาญาฉบับแรกของประเทศไทย

ยุคที่ 2 สมัยที่มีการร่างประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไปจนถึงมีการใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้ว 50 ปี เนื่องจากระบบวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศตะวันตกแบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ ระบบ Civil law ซึ่งมีฝรั่งเศสและเยอรมันเป็นต้นแบบกับระบบ Common law ซึ่งมีอังกฤษเป็นต้นแบบ การร่างประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้วางแนวทางตามแบบอย่างของระบบ Civil law และได้มีการจัดพิมพ์ร่างประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่คณะกรรมการชำระประมวลกฎหมายตรวจแก้เสร็จแล้วในปี พ.ศ. 2462 ปรากฏว่าต่อมาในเดือนสิงหาคมพ.ศ. 2464 สถานทูตอังกฤษโดยนายครอสบี (Crosby) กงสุลใหญ่อังกฤษได้ยื่นบันทึกต่อกระทรวงการต่างประเทศของไทยประท้วงหลักการในร่างดังกล่าว โดยเฉพาะระบบสอบสวน (Preliminary investigation) ที่กำหนดให้พนักงานอัยการเป็นผู้ทำการ

สอบสวน โดยกงสุลใหญ่อังกฤษเห็นว่าระบบตามแบบประเทศที่ใช้ประมวลกฎหมายในประเด็นนี้ทางอังกฤษไม่เห็นด้วยเพราะเป็นระบบที่แตกต่างจากระบบอังกฤษโดยสิ้นเชิง ด้วยอิทธิพลของประเทศอังกฤษในขณะนั้นทำให้คณะกรรมการชำระประมวลกฎหมายของไทยต้องหาทางประนีประนอมโดยคงหลักการอื่น ๆ ของร่างประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาดังกล่าวไว้ แต่ในส่วนที่กงสุลใหญ่อังกฤษคัดค้านได้มีการแก้ไขจากร่างเดิมไปใช้กฎหมายประเทศแอฟริกาใต้และลังกาซึ่งเป็นอาณานิคมของอังกฤษในขณะนั้นมาเป็นแบบในการร่างประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย (ชาญชัย แสวงศักดิ์ และคณะ, 2536, หน้า 39-47) ซึ่งให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานตำรวจอย่างกว้างขวางและมีการตราเป็นกฎหมายในวันที่ 5 มิถุนายน พ.ศ. 2478 มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2478 และยกเลิกพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความมิโทษสำหรับใช้ไปพลางก่อน ร.ศ. 115 ตลอดจนบรรดากฎหมายอื่น ๆ ในส่วนที่มีการบัญญัติไว้แล้วในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานี้

ในแง่มุมหนึ่ง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาดังกล่าวก็มีบทบัญญัติคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาหลายกรณี ได้แก่

1. การจับ ขัง จำคุก หรือค้น ในที่รโหฐานหาตัวคนหรือสิ่งของต้องมีคำสั่งหรือหมายของศาลสำหรับการนั้น (มาตรา 57) ซึ่งเป็นมาตรการส่วนหนึ่งในการควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานซึ่งอาจกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนที่เกี่ยวข้อง

2. สิทธินำคดีอาญามาฟ้องย้อนมะเร็งไปเมื่อมีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดซึ่งได้ฟ้อง (มาตรา 39(4)) สอดคล้องกับหลักการที่ว่าบุคคลไม่พึงได้รับความเดือดร้อนจากการกระทำผิดที่ถูกกล่าวหาอันเดียวกันนั้นซ้ำถึงสองครั้ง (Ne bis in idem)

3. พนักงานสอบสวนมีหน้าที่แจ้งข้อหาให้ผู้ต้องหาได้ทราบและต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบก่อนว่าถ้อยคำที่ผู้ต้องหากล่าวานั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานยื่นเขาในการพิจารณาได้ เมื่อผู้ต้องหาเต็มใจให้การอย่างใดก็ให้จดคำให้การไว้ ถ้าผู้ต้องหาไม่เต็มใจให้การเลยก็ให้บันทึกไว้ (มาตรา 134) และข้อห้ามไม่ให้พนักงานสอบสวนทำหรือจัดให้ทำการใด ๆ ซึ่งเป็นการล่อลวง หรือขู่เข็ญ หรือให้สัญญากับผู้ต้องหาเพื่อจงใจให้เขาให้การอย่างใด ๆ ในเรื่องที่ต้องหา (มาตรา 135)

4. มีการกำหนดระยะเวลาควบคุมตัวผู้ต้องหาที่แน่นอน โดยมีศาลเป็นผู้ตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการควบคุมตัวนั้น (มาตรา 87) อันเป็นการป้องกันมิให้เจ้าพนักงานหน่วงเหนี่ยวเวลาในการควบคุมตัวผู้ต้องหาโดยอำเภอใจ หากแต่จะต้องรีบดำเนินการทางคดีตามกำหนดเวลาและมีเหตุผลซึ่งจะต้องอธิบายได้

5. การพิจารณาและสืบพยานในศาลจะต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย เว้นแต่กรณี ที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น และศาลจะต้องอ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟัง ซึ่งจำเลยอาจให้การหรือไม่ให้การอย่างใดก็ได้ (มาตรา 172)

6. กำหนดให้ศาลตั้งทนายความให้จำเลยในบางกรณี (มาตรา 173) แต่ไม่ได้ตัดสิทธิของ จำเลยที่จะได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายจากทนายความที่ตนจัดหา

7. การกำหนดให้ศาลจะต้องไม่พิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำผิดจริง และจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น (มาตรา 227) อันเป็นหลักเกณฑ์ที่สอดคล้องกับหลักการที่ว่าผู้ ถูกกล่าวหาในคดีอาญาพึงได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่าผู้นั้น ได้กระทำความผิดจริง

8. การกำหนดให้พยานหลักฐานทุกชนิดที่น่าจะพิสูจน์ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ย่อม สามารถอ้างเป็นพยานหลักฐานได้ทั้งสิ้น แต่จะต้องไม่เป็นพยานชนิดที่ได้มาโดยมิชอบ (มาตรา 226)

9. คดีที่จำเลยต้องโทษประหารชีวิต ห้ามมิให้บังคับตามคำพิพากษานั้นจนกว่าจะได้ ปฏิบัติตามบทบัญญัติในเรื่องการอภัยโทษแล้ว กรณีหญิงมีครรภ์อยู่ให้รอไว้จนคลอดบุตรแล้วจึงให้ ประหารชีวิตได้ หรือกรณีผู้วิกลจริต ให้ทุเลาการประหารชีวิตไว้ก่อน (มาตรา 247 และ 248) อัน เป็นการคำนึงถึงหลักมนุษยธรรม เพราะโทษประหารชีวิตถือเป็นโทษที่รุนแรงที่สุดอันควรที่จะให้ ผู้ต้องโทษได้รับโอกาสสุดท้ายในการทบทวนโทษนั้นอีกครั้ง และไม่ควรถูกกระทำต่อผู้ที่อยู่ในภาวะ ที่หากมีการบังคับโทษประหารชีวิตแล้ว อาจเป็นการทารุณโหดร้ายจนเกินควร

10. การคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายที่จะฟ้องร้องคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาและกรณี การกำหนดให้ศาลมีอำนาจสั่งให้คืนทรัพย์สินหรือให้ราคาแก่ผู้เสียหาย (มาตรา 40-51)

อย่างไรก็ดี สิ่งที่มีความสำคัญไม่น้อยกว่าบทบัญญัติ ซึ่งได้แก่โครงสร้างของระบบและ ความเข้าใจในวิธีปฏิบัติเพื่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของ ประเทศไทยนั้นกลับมีความสับสนในตัวเองอยู่มาก กล่าวคือ ในเรื่องของการสอบสวนฟ้องร้องซึ่ง ประเทศที่ใช้ระบบ Civil law ถือว่าเป็นกระบวนการเดียวกัน แต่ของประเทศไทยกลับแบ่งแยกให้ การสอบสวนและฟ้องร้องเป็นคนละขั้นตอนกัน โดยให้พนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานตำรวจ มีอำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาดในการสอบสวน ส่วนพนักงานอัยการรับผิดชอบการสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้อง โดยพิจารณาจากตัวหนังสือสำนวนการสอบสวนที่พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนมาเสร็จสิ้น แล้ว การดำเนินการต่าง ๆ ของพนักงานสอบสวนในขั้นตอนการสอบสวนปราศจากการตรวจสอบ จากองค์กรอื่น จึงเป็นช่องทางให้อาจเกิดปัญหาการเบี่ยงเบนทางพยานหลักฐานและการกระทำมิ ชอบในทางละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลได้ง่าย อีกทั้งยังกระทบต่อประสิทธิภาพในการอำนวย

ความยุติธรรมในชั้นถัดมา เพราะหากการเริ่มต้นของกระบวนการยุติธรรมเมื่อดำเนินไปในครรลองที่มีขอบข้อมูลและพยานหลักฐานที่จะส่งต่อไปในชั้นถัดไปก็ย่อมเบี่ยงเบนไปจากความชอบธรรมด้วย

ยุคที่ 3 ช่วงเวลาภายหลังจากการบังคับใช้กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้ว 50 ปี จนถึงก่อนมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ประมาณตั้งแต่ปี พ.ศ. 2528-2540 มีความเคลื่อนไหวที่สำคัญที่แม้จะไม่ได้ส่งผลเปลี่ยนแปลงต่อระบบการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในทันที แต่ถือได้ว่าเป็นสัญญาณของการวางพื้นฐานการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยมีการระดมความคิดเห็นทางวิชาการครั้งใหญ่หลายครั้งก่อนจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในยุคต่อไป สืบเนื่องจากได้มีคำสั่งนายกรัฐมนตรีที่ 46/2526 ลงวันที่ 7 เมษายน 2526 แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการและผู้แทนจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งคณะกรรมการชุดดังกล่าวมีความเห็นว่าปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไทยส่วนหนึ่งเกิดจากระบบที่วางไว้ขาดความสมบูรณ์และมีปัญหาในเชิงโครงสร้างเป็นสำคัญ การแก้ไขกฎหมายเพียงถ้อยคำและรายละเอียดของบางมาตราที่มีการดำเนินการมาแล้วหลายครั้งไม่ทำให้เกิดการพัฒนากระบวนการอย่างแท้จริงได้ คณะกรรมการได้จัดทำร่างแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้วเสร็จในต้นปี พ.ศ. 2533 โดยวางหลักการไว้หลายประการ (กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, 2534, หน้า 37-48) เช่น เปลี่ยนจากการให้อ่านจดสำรวจและพนักงานฝ่ายปกครองในการออกหมายจับและหมายค้นไปเป็นให้ศาลเป็นผู้ดำเนินการออกหมายนั้น การจำกัดเหตุในการจับโดยไม่มีหมายตามมาตรา 78 ให้แคบลงโดยให้เหลือเฉพาะกรณีที่มีความเร่งด่วนและจำเป็น กับยกเลิกอำนาจของพนักงานฝ่ายปกครองและตำรวจชั้นผู้ใหญ่ที่เดิมสามารถจับกุมบุคคลได้โดยไม่ต้องมีหมาย การลดระยะเวลาการควบคุมตัวจากเดิมที่กฎหมายกำหนดไว้ 48 ชั่วโมงและ 7 วันตามแต่กรณี ไปเป็น 24 ชั่วโมงและ 48 ชั่วโมง ตามลำดับ การกำหนดหลักการคานการให้อ่านจดสอบสวน โดยให้หน่วยงานต่าง ๆ เช่น อัยการและศาลเข้ามามีส่วนดูแลและตรวจสอบการสอบสวนคดีอาญาในแต่ละขั้นตอน หรือกำหนดให้ผู้ต้องหาและผู้ถูกจับสามารถมีทนายความอยู่ร่วมในระหว่างสอบสวนได้ หลังจากนั้นคณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขานิติศาสตร์ ร่วมกับคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้จัดสัมมนาเกี่ยวกับการร่างกฎหมายฉบับนี้เมื่อวันที่ 25 สิงหาคม พ.ศ. 2533 โดยเชิญบุคคลที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและวงการวิชาการมาร่วมกันวิเคราะห์วิจารณ์ ผลปรากฏว่าผู้เข้าร่วมสัมมนาส่วนใหญ่เห็นด้วยกับหลักการที่คณะกรรมการได้เสนอ อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการเสนอร่างกฎหมายฉบับนี้ไปยังรัฐบาลในสมัยนั้น ด้วยเหตุบางประการของฝ่ายบริหารทำให้ร่างกฎหมายฉบับนี้ถูกชะลอออกไป และมีได้มีการดำเนินการต่อไปบรรลุผล (ชาติ ชัยเดชสุริยะ, 2549, หน้า 27)

ปัจจุบัน ประเทศไทยตระหนักถึงหลักการในเรื่องการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยมีการบัญญัติกฎหมายรับรองหลักการดังกล่าวหลายเรื่องไม่ว่าจะเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย เช่น การยื่นคำร้องขอค่าสินไหมทดแทนในคดีอาญา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/1 ที่ต้องการให้ผู้เสียหายในคดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ได้รับค่าสินไหมทดแทนได้อย่างครบถ้วน ไม่เฉพาะแต่การได้รับทรัพย์สินที่ถูกประทุษร้ายคืนหรือใช้ราคาเท่านั้น โดยผู้เสียหายต้องยื่นคำร้องเข้าไปในคดีอาญาเพื่อให้ศาลพิจารณาไปพร้อมกับคดีอาญา หรือการคุ้มครองสิทธิของจำเลยตั้งที่มีการบัญญัติในเรื่องการสอบสวนที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายย่อมส่งผลให้พนักงานอัยการไม่มีสิทธิยื่นฟ้อง หรือหลักเกณฑ์ของบทตัดพยานที่ห้ามมิให้ศาลรับฟังคำรับสารภาพของผู้ถูกจับว่าตนได้กระทำความผิดเป็นพยานหลักฐาน นอกจากนี้ยังมีบทบัญญัติที่คุ้มครองสิทธิของบุคคลอื่น ๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องในคดีอาญา ได้แก่ พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 โดยมีหลักการว่า พยานบุคคลมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการค้นหาและพิสูจน์ความจริงในกระบวนการยุติธรรม แต่เนื่องจากพยานมีความหวาดกลัวต่อภัยและอันตรายที่อาจเกิดขึ้นต่อตนเองหรือครอบครัว เนื่องจากการข่มขู่ การคุกคาม และการทำร้ายพยานของผู้กระทำความผิด หรือผู้มีอิทธิพลทำให้ไม่มีพยานกล้าไปให้ปากคำหรือให้ข้อมูลเพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหาทั้งในชั้นสอบสวนและชั้นพิจารณา จึงต้องมีการคุ้มครองพยานในคดีอาญา โดยถือว่าเป็นอำนาจหน้าที่ของรัฐที่จะต้องรักษาสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนให้มีชีวิตอยู่อย่างสงบสุขและปลอดภัย เพื่อเป็นกลไกหนึ่งที่จะขับเคลื่อนกระบวนการยุติธรรมให้สามารถค้นหาความจริง สร้างความยุติธรรม สร้างความมั่นคงและความมั่นใจ ให้แก่พยาน เพื่อให้สามารถถ่ายทอดความจริงหรือเบิกความขยายผลไปสู่การนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ

ความหมายและทฤษฎีในการดำเนินคดียาเสพติด

1. ความหมายของยาเสพติด

“ยาเสพติดให้โทษ” หมายความว่า สารเคมีหรือวัตถุชนิดใด ๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยรับประทาน ดม สูบ ฉีด หรือด้วยประการใด ๆ แล้วทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจในลักษณะสำคัญ เช่น ต้องเพิ่มขนาดการเสพขึ้นเป็นลำดับ มีอาการถอนยาเมื่อขาดยา มีความต้องการเสพทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงตลอดเวลา และสุขภาพโดยทั่วไปจะทรุดโทรมลงกับให้รวมตลอดถึงพืชหรือส่วนของพืชที่เป็นหรือให้ผลผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษหรืออาจใช้ผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษและสารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษด้วย ทั้งนี้ ตามที่รัฐมนตรี

ประกาศในราชกิจจานุเบกษา แต่ไม่หมายความถึงยาสามัญประจำบ้านบางตำรับตามกฎหมายว่าด้วยยาที่มียาเสพติดให้โทษผสมอยู่ (พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 4)

“ผลิต” หมายความว่า เพาะ ปลูก ทำ ผสม ปปรุง แปรสภาพ เปลี่ยนรูป สั้งเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ และให้หมายความรวมถึงการแบ่งบรรจุ หรือรวมบรรจุด้วย (พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 4 วรรค 2)

“จำหน่าย” หมายความว่า ขาย จ่าย แจก แลกเปลี่ยน ให้ (พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 4 วรรค 3)

“นำเข้า” หมายความว่า นำหรือสั่งเข้ามาในราชอาณาจักร (พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 4 วรรค 4)

“ส่งออก” หมายความว่า นำหรือส่งออกนอกราชอาณาจักร (พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 4 วรรค 5)

“เสพ” หมายความว่า การรับยาเสพติดให้โทษเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าด้วยวิธีใด (พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 4 วรรค 6)

“ติดยาเสพติดให้โทษ” หมายความว่า เสพเป็นประจำติดต่อกันและตกอยู่ในสภาพที่จำเป็นต้องพึ่งยาเสพติดให้โทษนั้น โดยสามารถตรวจพบสภาพเช่นนั้นได้ตามหลักวิชาการ (พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 4 วรรค 7)

ยาเสพติดให้โทษแบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ

(1) ประเภท 1 ยาเสพติดให้โทษชนิดร้ายแรง เช่น เฮโรอีน (Heroin)

(2) ประเภท 2 ยาเสพติดให้โทษทั่วไป เช่น มอร์ฟีน (Morphine) โคลาคีน (Cocaine)

โคเคอีน (Codeine) ฝิ่นยา (Medicinal opium)

(3) ประเภท 3 ยาเสพติดให้โทษที่มีลักษณะเป็นตำรับยา และมียาเสพติดให้โทษในประเภท 2 ผสมอยู่ด้วย ตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

(4) ประเภท 4 สารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษประเภท 1 หรือประเภท 2 เช่น อาเซติกแอนไฮไดรด์ (Acetic anhydride) อาเซทิลคลอไรด์ (Acetyl chloride)

(5) ประเภท 5 ยาเสพติดให้โทษที่มีได้เข้าอยู่ในประเภท 1 ถึงประเภท 4 เช่น กัญชา ฝิ่น กระต่อม (พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 7)

2. ความหมายของอาชญากรรมที่เกี่ยวกับยาเสพติด

โดย จอห์น สจิวตมิลล์ (John Stuart Mill) ได้มีการประกาศ “หลักอันตรายต่อสังคม” ของเขาในปี ค.ศ.1859 ในงานเขียนชิ้นสำคัญเรื่อง “ความเรียงว่าด้วยเสรีภาพ” เป็นการประกาศยืนยันหลักการง่าย ๆ ข้อหนึ่งที่ว่า วัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายเดียวสำหรับการค้าประกันมนุษยชาติ

ไม่ว่าจะเป็นรายบุคคลหรือส่วนรวมให้ปลอดภัยจากการล่วงละเมิดเสรีภาพในการกระทำของสมาชิกในสังคม คือ การปกป้องตนเอง (Self-protection) (เจริญ โฆษณานันท์, 2544) กล่าวคือในการที่รัฐจะเข้าไปควบคุมหรือออกกฎหมายใดออกมาเพื่อเป็นการบังคับบุคคลในสังคมการกระทำที่จะเป็นที่มาในการออกบทบัญญัติใดขึ้นมาขึ้น การกระทำนั้นต้องก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่สังคมและผู้อื่น โดยหากพิจารณาจากการระทำความผิดในการแสดงอนาจารในที่สาธารณะแล้วนั้น ถือว่าเป็นการกระทำที่เป็นภัยอันตรายต่อสังคมทำให้สังคมเดือดร้อนไม่สงบสุข รัฐจึงมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปใช้อำนาจในการควบคุมกฎหมายเพื่อปกป้องศีลธรรมและความสงบสุขของสังคม โดยการที่รัฐเข้าไปควบคุมการกระทำผิดเพื่อเป็นการคุ้มครองป้องกันสังคมและประชาชนส่วนใหญ่ในสังคมจากการก่ออาชญากรรม ในแต่ละสังคมมีความแตกต่างในการกำหนดหรือบัญญัติกฎหมายเพื่อควบคุมอาชญากรรม อาจมีการบัญญัติกฎหมายเพื่อควบคุมผู้กระทำผิดโดยตรง โดยเป็นมาตรการที่ใช้กฎหมายเข้ามาเป็นกลไกในการควบคุมอาชญากรรมทุกประเภท โดยถ้าถึงอาชญากรรมประชาชนส่วนใหญ่จะหวาดระแวง ตกใจ และกลัว เพราะล้วนแต่จะเข้าใจว่าเป็นการกระทำผิดอาญาในลักษณะต่าง ๆ มีการลงโทษที่รุนแรง กระทบต่อความรู้สึกของประชาชนในสังคม

โดยได้มีนักวิชาการได้ให้คำจำกัดความคำว่า “อาชญากรรม” หมายถึงพฤติกรรมที่ละเมิดต่อกฎหมายของรัฐและมีบทกำหนดโทษ ดังนั้น การที่พฤติกรรมใดจะถูกกำหนดว่าเป็นอาชญากรรมต้องมีกฎหมายบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิดกฎหมายซึ่งถือได้ว่าเป็น เป็นหลักกฎหมายสากล ในประเทศไทยนั้นได้มีการบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 2 บัญญัติไว้ว่า บุคคลจักต้องรับโทษทางอาญาที่ต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้และโทษที่จะลงกับผู้กระทำความผิดนั้นต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

นักอาชญาวิทยาและสังคมวิทยาได้ให้ความหมายและอธิบายคำว่า “อาชญากรรม” ไว้ต่าง ๆ กันดังนี้

Paul (n.d. อ้างถึงใน ไวยาทยา สามิบัติ, 2535) ได้ให้ความหมายว่า “อาชญากรรม” คือ การกระทำโดยมีเจตนาละเมิดต่อกฎหมาย หรือละเว้นไม่กระทำในสิ่งที่กฎหมายอาญาบังคับให้กระทำ โดยไม่มีเหตุแก้ตัวที่สมเหตุสมผล ซึ่งทำให้รัฐต้องดำเนินการลงโทษในฐานะที่เป็นความผิด (Mr. Graw-Hill, 1960)

Edwin and Cressy (n.d. อ้างถึงใน ไวยาทยา สามิบัติ, 2535) ได้ให้ความหมายคำว่า “อาชญากรรม” คือการกระทำละเมิดต่อกฎหมายอาญา การกระทำใด ๆ ไม่ว่าจะนำลงโทษหรือนำประณามเพียงใด ไม่ว่าจะเป็นการผิดศีลธรรมหรือไม่ก็ไม่ถือว่าเป็นอาชญากรรม ถ้าไม่มีกฎหมายบัญญัติห้ามไว้

Marshall and Clark (n.d. อ้างถึงใน ไวทยา สามิบัติ, 2535) ได้ให้ความหมายคำว่า “อาชญากรรม” คือการกระทำหรือละเว้นการกระทำใด ๆ ซึ่งกฎหมายมหาชนได้บัญญัติห้ามไว้เพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ และถ้าผู้ใดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามจะถูกลงโทษ โดยวิธีดำเนินกระบวนการพิจารณาทางศาล

ดังนั้น จากความคิดเห็นของนักอาชญาวิทยาและสังคมวิทยา อาจสรุปได้ว่า ความหมายของอาชญากรรมทั่วไป หมายความว่า พฤติกรรมที่ฝ่าฝืนข้อห้ามของรัฐในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายอาญา โดยผู้กระทำมีเจตนาชั่วร้าย และจากการฝ่าฝืนดังกล่าวทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษ

3. ลักษณะอาชญากรรมยาเสพติดในพระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556

อาชญากรรมเกี่ยวกับยาเสพติด เป็นพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนข้อห้ามของรัฐ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการผลิต การครอบครอง การเสพ การจำหน่าย และการนำเข้าหรือส่งออกยาเสพติดโดยผู้กระทำความผิด มีจิตใจที่ชั่วร้าย และจากพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนข้อห้ามของรัฐนี้ทำให้ผู้กระทำความผิดต้องได้รับโทษ ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า อาชญากรรมที่เกี่ยวกับยาเสพติดเป็นอาชญากรรมธรรมดา แต่มีลักษณะที่พิเศษแตกต่างจากอาชญากรรมทั่วไป คือ (ไวทยา สามิบัติ, 2535)

1. เป็นอาชญากรรมที่ปราศจากผู้เสียหาย (Victimless crime) กล่าวคือ เป็นอาชญากรรมที่ทั้งสองฝ่ายมีความสมัครใจที่จะสนองความต้องการในสิ่งของ หรือบริการที่ผิดกฎหมาย อาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ผู้กระทำและผู้รับผลจากการกระทำมีความสมัครใจที่จะร่วมกันประกอบอาชญากรรมขึ้น กล่าวคือ ผู้เสพยาเสพติดมีความพึงพอใจที่จะซื้อยาเสพติดมาเสพเพื่อสนองความต้องการของร่างกาย แตกต่างไปจากอาชญากรรมประเภทอื่น ๆ ที่มีผู้เสียหายและผู้เสียหายมักจะนำเรื่องราวไปแจ้งความหรือร้องทุกข์ต่อเจ้าหน้าที่บ้านเมือง เพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดต่อไป เจ้าหน้าที่ของรัฐจึงไม่มีโอกาสได้รับการรายงาน หรือแจ้งความร้องทุกข์จากผู้เสียหายในความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เป็นผลให้การสืบสวนสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิดเป็นไปโดยลำบาก

2. อาชญากรรมยาเสพติด มีการดำเนินงานในรูปแบบที่เรียกกันว่า “องค์กรอาชญากรรม” (Organized crime) มีผู้กระทำผิดร่วมกันหลายคนและยึดถือเป็นอาชีพ มีการดำเนินงานในลักษณะที่ปกปิดเป็นความลับ และสลับซับซ้อน ผู้บงการหรือผู้นำระดับสูงขององค์กรอาจเป็นบุคคลที่เป็นที่รู้จักกันดีในสังคม มีความเป็นอยู่แบบชนชั้นสูง รวมถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยมีอาชีพที่ถูกกฎหมายบังหน้า

โครงสร้างขององค์กรอาชญากรรมยาเสพติดมีลักษณะแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับกิจกรรมหรือขนาดของธุรกิจยาเสพติดที่ดำเนินอยู่ โดยทั่วไปแล้วสามารถแบ่งออกได้ 4 ระดับ กล่าวคือ

ระดับที่ 1 คือ หัวหน้า (Boss) เป็นผู้บริหารรับผิดชอบในกิจการทั้งหมด บุคคลผู้นี้จะไม่ลงไปเกี่ยวข้องกับกิจการ โดยตรงและผู้บริหารมักจะมีอาชีพสุจริตบังหน้า

ระดับที่ 2 คือ ผู้ช่วย (Underboss) มีหน้าที่ในการรวบรวมข้อมูล ข่าวสาร การดำเนินงาน แล้วรายงานให้หัวหน้าทราบ รวมทั้งมีหน้าที่ในการรับคำสั่ง และนโยบายไปดำเนินการ

ระดับที่ 3 คือ หัวหน้าชุดปฏิบัติการ ทำหน้าที่เป็นฉนวน (Buffer) ระหว่างระดับสูงกับระดับต่ำ เป็นการป้องกันและปิดกั้นมิให้เจ้าหน้าที่สืบสวนไปถึงระดับสูง หากเทียบกับธุรกิจทั่วไป ได้แก่ ผู้จัดการฝ่ายขาย

ระดับที่ 4 ระดับต่ำสุด หรือผู้ปฏิบัติการ (Bottom) ซึ่งเป็นผู้ลงมือปฏิบัติตามคำสั่งของระดับสูง

3. อาชญากรรมเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นอาชญากรรมที่ให้ผลตอบแทนสูง จึงเป็นสิ่งล่อใจบุคคลทั่วไปให้ยอมเสี่ยงกระทำความผิดได้โดยง่าย

4. อาชญากรรมเกี่ยวกับยาเสพติด มักจะมีอิทธิพลของนักการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้ความคุ้มครอง จึงเป็นเหตุให้ไม่สามารถติดตามจับกุมผู้บงการมาลงโทษได้ ผู้ที่ถูกจับส่วนใหญ่ มักเป็นผู้ปฏิบัติงานชั้นล่างซึ่งคลุกคลีและอยู่ใกล้ชิดกับยาเสพติดเท่านั้น (เกา สารสิน, 2522, หน้า 93-94)

องค์กรอาชญากรรมข้ามชาตินั้นมีความหมายตามพระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556

มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้ “องค์กรอาชญากรรม” หมายความว่า คณะบุคคลตั้งแต่สามคนขึ้นไปที่รวมตัวกันช่วงระยะเวลาหนึ่งและร่วมกันกระทำการใด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกระทำความผิดร้ายแรงและเพื่อได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางการเงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์ทางวัตถุอย่างอื่นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

“องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ” หมายความว่า องค์กรอาชญากรรมที่มีการกระทำความผิด ซึ่งมีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

- (1) ความผิดที่กระทำในเขตแดนของรัฐมากกว่าหนึ่งรัฐ
- (2) ความผิดที่กระทำในรัฐหนึ่ง แต่การเตรียม การวางแผน การสั่งการ การสนับสนุน หรือการควบคุมการกระทำความผิดได้กระทำในอีกรัฐหนึ่ง
- (3) ความผิดที่ได้กระทำในรัฐหนึ่ง แต่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรมที่มีการกระทำความผิดมากกว่าหนึ่งรัฐ
- (4) ความผิดที่ได้กระทำในรัฐหนึ่ง แต่ผลของการกระทำที่สำคัญเกิดขึ้นในอีกรัฐหนึ่ง

“ความผิดร้ายแรง” หมายความว่า ความผิดอาญาที่กฎหมายกำหนดโทษจำคุกขั้นสูงตั้งแต่สี่ปีขึ้นไปหรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น

“พนักงานสอบสวน” หมายความว่า พนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งอัยการสูงสุด หรือผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ แต่งตั้งให้ช่วยเหลือพนักงานสอบสวน ในการสืบสวนสอบสวนและป้องกันปราบปรามการกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติตามพระราชบัญญัตินี้

คำนิยามขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติตามอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 (United Nation Convention)

อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านองค์กรอาชญากรรมที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 ข้อ 2 บัญญัติว่า “เพื่อความมุ่งประสงค์แห่งอนุสัญญานี้”

อำนาจอัยการสูงสุดในการสอบสวน ตามพระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 มีมาตราสำคัญต่อไปนี้

มาตรา 12 เพื่อประโยชน์ในการประสานการปฏิบัติงานป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิด

ฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ให้อัยการสูงสุด ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ และหัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องตกลงกันเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ในคดีระหว่างหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

(1) วิธีปฏิบัติระหว่างหน่วยงานเกี่ยวกับการรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ การดำเนินการเกี่ยวกับหมายเรียกและหมายอาญา การจับ การควบคุม การขัง การค้น หรือการปล่อยชั่วคราว การสืบสวน การสอบสวน การเปรียบเทียบ การส่งมอบคดี และการดำเนินการอื่นเกี่ยวกับคดีอาญาในระหว่างหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดอาญา

(2) ขอบเขตความรับผิดชอบของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ พนักงานสอบสวน และพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ในการสืบสวนและสอบสวนคดี ทั้งนี้เพื่อให้เหมาะสมกับลักษณะการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแต่ละแห่ง ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านผลกระทบของการกระทำความผิด และประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดอาญาได้อย่างทั่วถึง ในการนี้อาจกำหนดให้กรณีใดต้องดำเนินการร่วมกันระหว่างหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องด้วยก็ได้

(3) การแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ

(4) การสนับสนุนของหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนและสอบสวนคดี

(5) เรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนสอบสวนคดีความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ

เมื่อมีข้อตกลงตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ปฏิบัติตามข้อตกลงนั้น ถ้าข้อตกลงดังกล่าวเป็นการกำหนดหน้าที่ในระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือพนักงานสอบสวนในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้ถือว่าการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ของรัฐดังกล่าวในส่วนที่เกี่ยวข้องเป็นการดำเนินการของผู้มีอำนาจหน้าที่สืบสวนและสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา 14 เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนและสอบสวนการกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจดังต่อไปนี้

(1) เข้าไปในเคหสถาน หรือสถานที่อื่นใด เพื่อตรวจค้น เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่ามีทรัพย์สินซึ่งมีไว้เป็นความผิดหรือได้มาโดยการกระทำความผิด หรือได้ใช้หรือจะใช้ในการกระทำความผิด หรือใช้เพื่อให้ได้รับประโยชน์จากการกระทำความผิด หรือมีบุคคล วัตถุ และสิ่งของซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดี ได้ซุกซ่อนอยู่ในเคหสถานหรือสถานที่ดังกล่าว ประกอบกับมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าหากปล่อยให้เนิ่นช้ากว่าจะเอาหมายค้นมาได้ทรัพย์สินหรือพยานหลักฐานดังกล่าวอาจถูกโยกย้าย ซุกซ่อนทำลาย หรือทำให้เปลี่ยนแปลงสภาพไปจากเดิม

(2) มีหนังสือสอบถามหรือเรียกบุคคลใด ๆ มาให้ถ้อยคำหรือให้ส่งบัญชี เอกสาร หรือวัตถุใด ๆ มาเพื่อตรวจสอบหรือประกอบการพิจารณา

(3) ค้นบุคคล หรือยานพาหนะที่มีเหตุสงสัยตามสมควรว่ามีทรัพย์สินซึ่งมีไว้เป็นความผิดหรือได้มาโดยการกระทำความผิด หรือได้ใช้หรือจะใช้ในการกระทำความผิด หรือซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ซุกซ่อนอยู่

(4) ยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่ค้นพบหรือที่ส่งมาดังกล่าวไว้ใน (1) (2) และ (3)

การใช้อำนาจตามวรรคหนึ่ง (1) ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ค้นปฏิบัติตามข้อบังคับที่อธิการสูงสุดกำหนด โดยแสดงความบริสุทธิ์ก่อนการเข้าค้นและให้แสดงบัตรประจำตัวและเอกสารที่ให้อำนาจในการตรวจค้น และเหตุอันควรเชื่อที่ทำให้สามารถเข้าค้นได้เป็นหนังสือให้ไว้แก่ผู้ครอบครองเคหสถานหรือสถานที่ค้นนั้น เว้นแต่ไม่มีผู้ครอบครองอยู่ ณ ที่นั้น ก็ให้ค้นต่อหน้าบุคคลอื่นอย่างน้อยสองคนซึ่งพนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ขอร้องมา

เป็นพยาน ในกรณีดังกล่าวให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ค้นส่งมอบสำเนาเอกสาร และหนังสือนั้นให้แก่ผู้ครอบครองเอกสารหรือสถานที่ดังกล่าวทันทีที่สามารถกระทำได้ และ หากเป็นการค้นในเวลากลางคืน จะต้องมีการออกหมายค้น 3 ชั้นไป หรือข้าราชการพลเรือน ตั้งแต่ระดับชำนาญการขึ้นไป หรือข้าราชการตำรวจตำแหน่งตั้งแต่สารวัตรหรือเทียบเท่าขึ้นไปเป็น หัวหน้าในการดำเนินการ

ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้เป็นหัวหน้าในการเข้าค้นส่งสำเนาบันทึกลง เหตุอันควรเชื่อตามวรรคสอง และสำเนาบันทึกลงการตรวจค้นและบัญชีทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดต่อศาล จังหวัดที่มีอำนาจเหนือท้องที่ที่ทำการค้น หรือศาลอาญาในเขตกรุงเทพมหานครภายในสี่สิบแปด ชั่วโมงหลังจากสิ้นสุดการตรวจค้น เพื่อเป็นหลักฐาน

พนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตำแหน่งใดหรือระดับใดจะมีอำนาจหน้าที่ ตามที่ได้กำหนดไว้ในวรรคหนึ่งทั้งหมดหรือแต่บางส่วน หรือจะต้องได้รับอนุมัติจากบุคคลใดก่อน ดำเนินการ ให้เป็นไปตามข้อบังคับที่อัยการสูงสุดกำหนด โดยทำเอกสารมอบหมายให้ไว้ประจำตัว พนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ได้รับมอบหมายนั้น

มาตรา 23 ในระหว่างการสอบสวนคดีความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติหากผู้ต้องหาให้ข้อมูลเองโดยสมัครใจต่อพนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการ ซึ่งเป็น ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการสืบสวนสอบสวนเกี่ยวกับกิจกรรมและการกระทำ ความผิดขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งสามารถใช้เป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดีต่อ หัวหน้าหรือผู้มีบทบาทสำคัญในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ให้พนักงานสอบสวนบันทึกข้อมูล ดังกล่าวไว้ในสำนวนการสอบสวนแล้วเสนอสำนวนการสอบสวนต่ออัยการสูงสุด

ถ้าอัยการสูงสุดเห็นว่าข้อมูลที่ได้รับจากผู้ต้องหาเป็นข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์ อย่างยิ่งตามความในวรรคหนึ่ง ให้อัยการสูงสุดมีอำนาจใช้ดุลพินิจออกคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหานั้นทุก ข้อหาหรือบางข้อหาก็ได้

ในกรณีที่มีการฟ้องคดีแล้ว หากการให้ข้อมูลดังกล่าวในวรรคหนึ่งได้กระทำในระหว่างการพิจารณาคดีของศาล ให้อัยการสูงสุดมีอำนาจออกคำสั่งถอนฟ้อง ถอนอุทธรณ์ ถอนฎีกา หรือไม่อุทธรณ์ ไม่ฎีกาในคดีนั้นทั้งหมดหรือบางส่วนแล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ภายใต้อำนาจของ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรการส่งเสริมผู้กระทำความผิดให้ข้อมูลข่าวสารหรือความช่วยเหลือแก่หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมาย

ข้อมูลข่าวสารหรือความช่วยเหลือจากผู้กระทำความผิด เป็นข้อมูลข่าวสารหรือความช่วยเหลือที่จะมีความแน่นอนเป็นอย่างยิ่ง หากผู้กระทำความผิดยินยอมด้วยความเต็มใจ ทั้งนี้ เนื่องจากตัวผู้กระทำความผิดเองย่อมเป็นผู้ที่รู้เห็นเกี่ยวกับการกระทำของตนมากที่สุด อย่างไรก็ตาม การที่ผู้กระทำความผิดยินยอมด้วยความเต็มใจนั้นอาจถูกสกัดกั้นด้วยความเกรงกลัวของตัวเองต่อสิ่งเหล่านี้

1. การเกรงกลัวที่จะต้องรับโทษ แม้ผู้กระทำความผิดกลับใจมาให้ความร่วมมือกับหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมาย โดยอยากให้อุบัติการณ์หรือความช่วยเหลือแก่หน่วยงานเหล่านั้น เพื่อให้สามารถปราบปรามองค์กรอาชญากรรมสำเร็จนำความสงบสุขมาสู่สังคม แต่การให้ข้อมูลหรือความช่วยเหลือนั้น อาจทำให้เขาต้องได้รับโทษ ความเกรงกลัวที่จะต้องได้รับโทษนี้อาจทำให้เขาไม่กล้าที่จะให้ความร่วมมือกับหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมาย กรณีเช่นนี้อาจส่งเสริมให้เขาให้ความร่วมมือได้โดยพิจารณาลดหย่อนโทษหรือยกเว้นโทษแก่บุคคลเหล่านี้ มาตรการเหล่านี้มีใช้อยู่แล้วในหลายประเทศ แต่ที่ได้ผลในทางปฏิบัติอย่างจริงจังปรากฏในนามของการต่อรองคำรับสารภาพและการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยาน เหตุผลของมาตรการเหล่านี้ คือ

1.1 ให้ออกาสผู้กระทำความผิดที่สำนึกผิดให้ความร่วมมือแก่หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายได้กลับตัวกลับใจ

1.2 ทำให้หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายมีข่าวสารข้อมูลที่จะดำเนินการกับองค์กรอาชญากรรมมากขึ้น ซึ่งองค์กรอาชญากรรมมีอันตรายต่อสังคมมากกว่าการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดเป็นรายบุคคล

1.3 เพื่อลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาล

2. การเกรงกลัวการถูกฟ้องร้ายจากองค์กรอาชญากรรม องค์กรอาชญากรรมโดยทั่วไปมักมีกฎข้อบังคับที่รุนแรงลงโทษผู้ที่ทรยศต่อองค์กร โดยอาจมีโทษถึงขั้นเสียชีวิต ซึ่งรวมถึงความเดือดร้อนที่จะตกแก่ครอบครัวด้วย กล่าวคือ หากผู้กระทำความผิดที่กลับใจให้ความร่วมมือแก่หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมาย อาจถูกตามล่าโดยองค์กรอาชญากรรมเพื่อเอาชีวิต ผู้กระทำความผิดที่กลับใจอาจเกรงกลัวไม่ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายได้ กรณีเช่นนี้ในทางปฏิบัติของหลายประเทศมักมีโครงการคุ้มครองพยาน เพื่อให้ผู้กระทำความผิดที่กลับใจให้ความร่วมมือกับหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายมีความมั่นใจว่าตนเองปลอดภัยจากการถูกฟ้องร้ายโดยองค์กรอาชญากรรม ในบางกรณีรัฐอาจเปลี่ยนชื่อ-สกุล หาที่อยู่ใหม่ที่ปลอดภัย หางานที่เหมาะสมกับที่อยู่ใหม่ให้ (อรธณพ ลิขิตจิตตะ ณรงค์ รัตนานุกูล และคมกริช หาญไชย, 2548, หน้า 46-47)

ข้อกำหนดของอนุสัญญาเกี่ยวกับมาตรการส่งเสริมให้ผู้กระทำความผิดให้ข้อมูลแก่หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมาย ปัจจุบันเป็นยุคที่การก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของนานาชาติ เมื่อโลกเปลี่ยนตามกระแสโลกาภิวัตน์ มีความเจริญทางด้านเทคโนโลยีมากขึ้น ส่งผลให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการติดต่อสื่อสาร ด้านการคมนาคมก่อให้เกิดความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ จึงมีกลุ่มคนบางประเภทร่วมแสวงหาผลประโยชน์โดยการประกอบอาชญากรรม ซึ่งการประกอบอาชญากรรมบางครั้งก่อให้เกิดองค์กรในลักษณะข้ามชาติ เหล่าอาชญากรรมข้ามชาติใช้ความสะดวกจากการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีแทรกซึมเข้าไปปฏิบัติการในการก่ออาชญากรรมในประเทศต่าง ๆ เป็นเหตุให้ยากแก่การควบคุมและป้องกันปราบปรามแต่ละประเทศตระหนักถึงปัญหานี้เป็นอย่างดีจึงได้นำอาชญากรรมข้ามชาติไปอภิปรายในการประชุมอภิปรายทั่วไปเกี่ยวกับแนวความคิดทางด้านนโยบายเพื่อปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ (Organized crime) ในการสัมมนาระหว่างประเทศ ครั้งที่ 93 ซึ่งจัดโดย UNAFEI ในการประชุมครั้งนี้ ได้มีการเสนอมาตรการส่งเสริมให้ผู้กระทำความผิดให้ข้อมูลหรือให้ความช่วยเหลือแก่หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมาย โดยเห็นว่า การใช้ผู้กระทำความผิดให้ข้อมูลเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพอีกวิธีหนึ่งที่จะรวบรวมข้อมูลที่เป็นปฏิกิริยาต่อองค์กรอาชญากรรม ที่ประชุมมีความเห็นว่า เฉพาะแต่สมาชิกและผู้มีความใกล้ชิดต่อกลุ่มองค์กรอาชญากรรมเท่านั้นที่เป็นผู้ที่มีข้อมูลที่เกี่ยวข้องมากที่สุด รัฐจึงจำเป็นต้องสร้างโครงสร้างทางกฎหมายที่มีการอนุญาตให้มีการใช้ผู้ให้ข้อมูลได้ ทั้งในระหว่างการสอบสวนและการฟ้องสมาชิกกลุ่มองค์กรอาชญากรรม เช่น ให้มีความคุ้มครองผู้ให้ข้อมูลจากการถูกฟ้อง การล่อลวงให้ข้อมูล นอกจากรัฐควรมีนโยบายซึ่งมีบทบัญญัติที่ให้ความคุ้มครองผู้ให้ข้อมูลเช่นเดียวกับพยานทั่วไป (ต่อศักดิ์ บุรณะเรืองโรจน์, 2536, หน้า 63-64) ต่อมาความพยายามของรัฐต่าง ๆ ในการแก้ปัญหากลุ่มองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ โดยหลายชาติได้รวมกลุ่มกันอย่างไม่เป็นทางการชื่อกลุ่ม “Friend of the Chair” เสนอความเห็นต่อสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติให้ตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาร่างอนุสัญญาต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ สมัชชาใหญ่เห็นชอบด้วยจึงตั้งคณะกรรมการพิเศษขึ้นเพื่อพิจารณาร่างอนุสัญญาต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ เมื่อร่างสำเร็จจึงเกิดอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้าน

องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ (UNITED NATIONS CONVENTION AGAINST TRANSNATIONAL ORGANIZED CRIME) อนุสัญญาที่ร่างเสร็จแล้วประกอบด้วยมาตราต่าง ๆ 41 มาตรา ประกอบด้วยมาตรการทางกฎหมายหลายอย่างที่จะเป็นเครื่องมือในการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร มาตรการที่สำคัญประการหนึ่งซึ่งจะสามารถส่งเสริมให้ผู้กระทำความผิดให้ข้อมูลข่าวสาร หรือให้ความช่วยเหลือแก่หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมาย

ได้ถูกกำหนดไว้ในข้อ 26 ของอนุสัญญา โดยกำหนดไว้มีความว่า

1. รัฐภาคีแต่ละรัฐต้องใช้มาตรการที่เหมาะสมเพื่อส่งเสริมให้บุคคลเข้าร่วมหรือได้เข้าร่วมแล้วในกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร
 - 1.1 ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์แก่หน่วยงานที่รับผิดชอบเพื่อการมุ่งประสงค์ในการสืบสวนและใช้เป็นพยานหลักฐานในเรื่องต่าง ๆ เช่น
 - 1.1.1 รูปพรรณ ลักษณะ องค์ประกอบ โครงสร้าง ที่อยู่หรือกิจกรรมของกลุ่มอาชญากรรมที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร
 - 1.1.2 ความเกี่ยวข้อง รวมทั้งความเกี่ยวข้องในระดับระหว่างประเทศกับกลุ่มอาชญากรรมอื่น ๆ ที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร
 - 1.1.3 ความผิดต่าง ๆ ที่กลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรได้กระทำหรืออาจกระทำ
 - 1.2 ให้ความช่วยเหลือตามข้อเท็จจริงอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมแก่หน่วยงานที่รับผิดชอบซึ่งอาจเป็นประโยชน์ต่อการตัดทอนทรัพย์สินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำอาชญากรรมของกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร
 2. ในกรณีที่เหมาะสมรัฐภาคีแต่ละรัฐจะต้องพิจารณาความเป็นไปได้ที่จะลดโทษแก่บุคคลที่ถูกกล่าวหา ซึ่งให้ความร่วมมือสำคัญต่อการสืบสวนหรือการฟ้องคดีต่อความผิดที่ครอบคลุมภายใต้อนุสัญญานี้
 3. รัฐภาคีแต่ละรัฐต้องพิจารณาความเป็นไปได้ที่จะให้ความคุ้มกันจากการฟ้องคดีต่อบุคคลผู้ให้ความร่วมมือที่สำคัญต่อการสืบสวนหรือการฟ้องคดีต่อความผิดที่ครอบคลุมภายใต้อนุสัญญานี้ ตามหลักการพื้นฐานของกฎหมายภายในของตน
 4. การคุ้มครองบุคคลเช่นว่าจะต้องเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในข้อ 24 ของอนุสัญญานี้
 5. หากบุคคลที่อ้างถึงในวรรคหนึ่งของข้อนี้ถูกพบตัวในรัฐภาคีหนึ่งเป็นผู้ที่สามารถให้ความร่วมมือที่สำคัญแก่หน่วยงานที่รับผิดชอบของอีกรัฐหนึ่ง รัฐภาคีที่เกี่ยวข้องทั้งหลายอาจพิจารณาจัดทำความตกลงหรือข้อตกลงเกี่ยวกับการจัดให้รัฐภาคีอื่นมีการปฏิบัติที่เป็นไปตามที่ระบุในวรรคสองและสามของอนุสัญญานี้ตามกฎหมายภายในของตน (อรรถพ ลิขิตจิตถะ ณรงค์ รัตนานุกูล และคมกริช หาญไชย, 2548, หน้า 11-12)
- ประเทศไทยได้มีส่วนร่วมในอนุสัญญานี้อยู่พอสมควร มีการส่งผู้แทนเข้าร่วมประชุมร่างอนุสัญญาฉบับนี้อย่างสม่ำเสมอ โดยประเทศไทยมีความเห็นว่าเป็นการแสดงจุดยืนของและเพื่อเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ รวมทั้งเป็นการสอดคล้องกับนโยบาย และบทบาทของไทยในเวทีระหว่างประเทศเกี่ยวกับเรื่องต่อต้านองค์กร

อาชญากรรมข้ามชาติ ประเทศไทยจึงได้ร่วมลงนามในอนุสัญญานี้เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2543 ดังนั้นประเทศไทยจึงต้องวางแนวทางปฏิบัติของอนุสัญญาฯ ตามข้อผูกพันของอนุสัญญาฯ ที่ประเทศไทยต้องยึดปฏิบัติตามข้อ 26 ของอนุสัญญาในฐานะรัฐภาคี มีดังนี้

1. จะต้องใช้มาตรการที่เหมาะสมเพื่อส่งเสริมให้บุคคลที่เข้าร่วมแล้วหรือได้เข้าร่วมกับองค์กรอาชญากรรมให้ข้อมูลข่าวสารหรือความช่วยเหลือตามข้อ 26 วรรค 1 แยกพิจารณาได้ ดังนี้ อนุสัญญากำหนดให้ใช้มาตรการที่เหมาะสม แต่ไม่ได้กำหนดไว้ว่ามาตรการที่เหมาะสมนั้นมีอะไรบ้าง การกำหนดในลักษณะนี้เป็นการกำหนดในลักษณะเปิดกว้างให้รัฐภาคีพิจารณาใช้มาตรการต่าง ๆ ในการส่งเสริม แต่อย่างน้อยต้องใช้มาตรการส่งเสริมตามวรรค 2, 3, 4 และ 5 ของข้อ 26 นี้ มาตรการอื่นที่รัฐภาคีอาจใช้สำหรับการส่งเสริม เช่น การให้รางวัลแก่ผู้ให้ข้อมูลข่าวสาร เป็นต้น

มาตรการนี้ใช้กับผู้เข้าร่วมแล้ว หรือเข้าร่วมในกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรเท่านั้น ตามอนุสัญญาระดับนี้ผู้เข้าร่วมในกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรที่จะต้องถูกกำหนดว่ามีความผิดเป็นความผิดต่างหากอีกประการหนึ่งนอกจากความผิดอื่น ๆ ที่ได้กระทำ มาตรการส่งเสริมข้อ 26 วรรค 1 จึงใช้กับความผิดที่ได้กระทำไป เนื่องจากการเข้าร่วมกับอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรเท่านั้น หากเป็นกรณีกระทำความผิดอื่น โดยไม่เข้าร่วมกับอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรหรือไม่เคยเข้าร่วมนั้น จะไม่ใช่ข้อนี้บังคับ เช่น นาย ข. ไม่มีอาหารรับประทานจึงเข้าไปลักทรัพย์ในร้านสะดวกซื้อ ทำให้บังเอิญรู้เห็นการดำเนินการของอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะขององค์กร ซึ่งประกอบอาชญากรรมอยู่ในบริเวณนั้นพอดี จึงเอาข้อมูลข่าวสารเหล่าอาชญากรนั้นมาให้แก่เจ้าหน้าที่ที่บังคับใช้กฎหมาย แม้ข้อมูลนั้นสำคัญมากแต่อนุสัญญาก็ไม่ได้บังคับให้ใช้มาตรการนั้นแก่กรณีดังกล่าว อย่างไรก็ตาม หากรัฐภาคีจะใช้มาตรการส่งเสริมนี้กับกรณีดังกล่าวก็ย่อมทำได้เป็นการส่วนตัวของรัฐภาคีนั้น

2. ในกรณีที่เหมาะสมจะต้องพิจารณาความเป็นไปได้ที่จะลดโทษบุคคลที่ถูกกล่าวหา ซึ่งให้ความร่วมมือสำคัญต่อการสืบสวน หรือฟ้องร้องคดีต่อความผิดที่ครอบคลุมภายใต้อนุสัญญาตามข้อ 26 วรรคสอง อาจแยกพิจารณาได้ ดังนี้

ในกรณีที่เหมาะสม รัฐภาคีจึงจะพิจารณาให้มีความเป็นไปได้ที่จะลดโทษแก่ผู้ถูกกล่าวหาซึ่งให้ความร่วมมือสำคัญ กล่าวคือ รัฐภาคีจะต้องพิจารณาความเป็นไปได้ไม่ว่าจะโดยทางบริหาร ตุลาการ หรือนิติบัญญัติ ที่จะให้มีการเปิดโอกาสที่จะลดโทษให้แก่บุคคลที่กระทำความผิด การลดโทษดังกล่าวมุ่งหมายที่จะให้มีผลตามข้อเท็จจริงในการส่งเสริมความร่วมมือกับหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมาย มิใช่การให้อภัยต่อผู้กระทำความผิดที่สำนึกผิด ดังนั้น การพิจารณาจะลดโทษมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับข้อมูลข่าวสารหรือความช่วยเหลือที่ผู้กระทำความผิดให้แก่หน่วยงานที่

บังคับใช้กฎหมาย การมีความเป็นไปได้ที่จะลดโทษแก่บุคคลดังกล่าวที่เหมาะสมควรทำโดยบัญญัติกฎหมายให้อำนาจ

2.1 ลดโทษโดยศาลพิจารณา หากศาลพิจารณาเห็นว่าจำเลยให้การเป็นประโยชน์แก่การพิจารณาก็ใช้ดุลพินิจลดโทษให้หรือ

2.2 ลดโทษโดยฝ่ายบริหาร การลดโทษลักษณะนี้มีมักจะปรากฏในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายกล่าวหา (Accusatorial system) กระทำโดยพนักงานอัยการเป็นผู้พิจารณาเสนอต่อศาลว่าจะลดหย่อนโทษเพียงใด หลังจากต่อรองคำรับสารภาพกับผู้ต้องหาหรือจำเลย

ความผิดที่ผู้ถูกกล่าวหาจะได้รับการลดโทษนั้น อนุสัญญาฯ บังคับในขอบเขตจำกัดเพียงความผิดที่ครอบคลุมภายใต้อนุสัญญาเท่านั้น

3. จะต้องพิจารณาให้มีความเป็นไปได้ ที่จะให้ความคุ้มกันจากการฟ้องคดีต่อบุคคลผู้ให้ความร่วมมือที่สำคัญต่อการสืบสวน หรือการฟ้องคดีต่อความผิดที่ครอบคลุมภายใต้อนุสัญญาตามหลักการขั้นพื้นฐานของกฎหมายภายในของตนตามข้อ 26 วรรค 3 อาจแยกพิจารณาได้ ดังนี้

หากไม่ติดขัดปัญหาเกี่ยวกับหลักการพื้นฐานตามกฎหมายในรัฐ จะต้องพิจารณาให้มีความเป็นไปได้ในการคุ้มกันจากการฟ้องคดีแก่บุคคลที่ให้ความร่วมมือสำคัญ ข้อกำหนดในส่วนนี้เป็นข้อที่ที่ประชุมคณะกรรมการเฉพาะกิจให้ความสนใจเป็นอย่างมาก ผู้แทนหลายรัฐตั้งข้อสังเกตว่า ระบบกฎหมายของพวกเขาไม่อนุญาตให้มีความเป็นไปได้ที่จะคุ้มกันบุคคลจากการฟ้องคดีอย่างไรก็ตาม ภายหลังจากอนุสัญญาได้เปิดกว้างมากขึ้น โดยให้ใช้มาตรการนี้เท่าที่ไม่ขัดต่อหลักการพื้นฐานของกฎหมายภายใน

ความผิดที่ผู้ถูกกล่าวหาจะได้รับจากการคุ้มกันจากการฟ้องคดีนั้น อนุสัญญาฯ บังคับมีขอบเขตจำกัดเพียงความผิดที่ครอบคลุมภายใต้อนุสัญญาเท่านั้น

4. จะต้องคุ้มครองบุคคลผู้ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายข้อ 26 ของอนุสัญญานี้ โดยให้เป็นไปตามข้อ 24 ของอนุสัญญา กล่าวคือ ถือว่าบุคคลผู้ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายตามข้อ 26 นี้ เป็นพยานคนหนึ่ง ความคุ้มครองนี้ถูกกำหนดในข้อ 26 วรรค 4 ของอนุสัญญา

5. จะต้องจัดให้มีความร่วมมือกับรัฐอื่น ๆ ในการพิจารณาทำข้อตกลง จัดให้มีการปฏิบัติที่เป็นไปได้ตามวรรค 1, 2, และ 3 ของข้อ 26 ของอนุสัญญา โดยให้บุคคลตามข้อ 26 ของอนุสัญญานี้ให้ความร่วมมือแก่หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายของรัฐภาคีที่เกี่ยวข้อง หากบุคคลตามข้อ 26 ของอนุสัญญานั้น ถูกพบตัวในรัฐภาคีอีกรัฐหนึ่ง และสามารถให้ความร่วมมือแก่หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายได้ การจัดให้มีความร่วมมือนี้เป็นไปตามข้อ 26 วรรค 5 ของอนุสัญญา

มาตรการลดโทษและกันจากการฟ้องคดีให้แก่บุคคลที่ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายนั้น มีปฏิบัติอยู่บ้างในประเทศไทย แต่ยังไม่มีการใช้ปฏิบัติกับอาชญากรข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์อย่างได้ผลจริงจังกัก ต่างจากประเทศที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรมากกว่า โดยเฉพาะอเมริกาซึ่งมีมาตรการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างผู้กระทำความผิด และหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายเป็นอย่างดี และมีผลจริงจังกัก โดยสหรัฐอเมริกาใช้มาตรการต่อรองคำรับสารภาพ และให้ความคุ้มกันแก่พยาน (อรรถนพ ลิขิตจิตถะ ณรงค์ รัตนานุกูล และคมกริช หาญไชย, 2548, หน้า 75-77)

จากการศึกษามาตรการดังกล่าว พบว่า การวางข้อกำหนดของกฎหมายเพื่อปฏิบัติตามข้อ 26 ของอนุสัญญาฯ จะต้องทำความเข้าใจถึงหลักการพื้นฐานของระบบกฎหมายภายในของตนให้ดีกว่าสามารถรองรับมาตรการนี้ได้หรือไม่ เพียงใด หลักการพื้นฐานของระบบกฎหมายภายในของไทย เช่น หลักการตามประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และในกรณีที่จะนำมาตราข้างต้นมาใช้กับคดีอาชญากรรม จะต้องศึกษาหลักการพื้นฐานของพระราชบัญญัติอาชญากรรมให้โทษ พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 และที่เป็นบทบัญญัติใหม่คือพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาชญา พ.ศ. 2550 เมื่อเข้าใจหลักการพื้นฐานของกฎหมายภายในแล้วก็จะสามารถวางข้อกำหนดของกฎหมายภายในให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับมาตรการส่งเสริมผู้กระทำความผิดให้ข้อมูลข่าวสารหรือความช่วยเหลือแก่หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมาย

ความหมายและแนวคิดการต่อรองคำรับสารภาพ

1. ความหมายการต่อรองคำรับสารภาพ

คำนิยามการต่อรองคำรับสารภาพไม่มีความหมายที่แน่นอนและชัดเจนไม่อาจกระทำได้นี้ เนื่องจากไม่มีคำจำกัดความที่เป็นมาตรฐานในบรรดาผู้ปฏิบัติงานต่าง ๆ และขึ้นอยู่กับขอบเขตของการใช้บังคับซึ่งศาลแต่ละศาลได้กำหนดขึ้น อย่างไรก็ตาม ได้มีการอธิบายความหมายโดยทั่วไปของการต่อรองคำรับสารภาพไว้ ดังนี้

Black (1979) ให้คำจำกัดความว่า การต่อรองคำรับสารภาพ คือ การเจรจาต่อรองระหว่างพนักงานอัยการและจำเลยในคดีอาญา เพื่อหาข้อตกลงที่พึงพอใจร่วมกันโดยจำเลยให้การรับสารภาพเพื่อลดจำนวนข้อหาความผิดลงหรือลดจำนวนกระทงความผิดหลายกรรม ซึ่งโดยปกติจะเป็นไปเพื่อให้จำเลยได้รับโทษจำคุกที่เบากว่าโทษที่อาจได้รับ หรือการยกเลิกข้อหาใดข้อหาหนึ่ง

นิจรินทร์ องค์กรพิสุทธิ์ (2527, หน้า 5) ให้คำจำกัดความว่า “การต่อรองคำรับสารภาพ (Plea bargaining) หมายถึง กระบวนการทางอาญาซึ่งเกิดจากความร่วมมือของผู้ที่เกี่ยวข้องในคดี โดย

พนักงานอัยการ (Prosecutor) จะเป็นผู้ที่นำเสนอการตกลงเจรจากับจำเลย (Defendant) หรือทนายจำเลย (Defense counsel) เพื่อให้จำเลยรับสารภาพ (Plea guilty) โดยแลกเปลี่ยนกับการลดข้อหาหรือแลกเปลี่ยนกับการได้รับความกรุณาจากศาลเพื่อให้ศาลลงโทษสถานเบา เช่น จำเลยให้การรับสารภาพในข้อหาใหม่เพื่อลดข้อหาจากความผิดอันมีลักษณะฉกรรจ์เป็นความผิดธรรมดา เช่น บุกรุกในเวลากลางคืนหรือบุกรุกโดยมีอาวุธปืน ฯลฯ เป็นบุกรุกธรรมดา หรือจากข้อหาปล้นทรัพย์โดยมีอาวุธ เป็นข้อหาปล้นทรัพย์โดยไม่มีอาวุธ หรือจากข้อหาฆ่าผู้อื่นตายโดยเจตนา เป็นข้อหาฆ่าผู้อื่นตายโดยประมาท เป็นต้น”

หากจะกล่าวถึงความหมายโดยสรุป การต่อรองคำรับสารภาพ คือ กระบวนการยุติคดีอาญาอันเป็นผลจากความตกลงระหว่างพนักงานอัยการและจำเลย ซึ่งในความตกลงดังกล่าวจำเลยตกลงที่จะให้การรับสารภาพภายใต้ข้อตกลงที่จะไม่มีการพิจารณาคดีเต็มรูปแบบ และพนักงานอัยการตกลงที่จะยกเลิกข้อหาบางข้อหาหรือทั้งหมด หรือเสนอโทษอันเป็นที่พอใจของทั้งสองฝ่าย เป็นคำแนะนำให้ศาล เช่น พนักงานอัยการอาจขอให้จำเลยเป็นพยานหรือให้ความร่วมมือในการพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกกล่าวหาในคดีผลิตหรือจำหน่ายยาเสพติดหรือการดำเนินการในทางที่เป็นปฏิปักษ์ต่อผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายในฐานะที่เป็นสายของเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อแลกเปลี่ยนกับการลดข้อหาหรือเปลี่ยนข้อหาจากข้อหาหนักเป็นข้อหาที่เบากว่า เช่น จากข้อหาเมียเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย เป็นข้อหาเมียเสพติดไว้ในครอบครอง ซึ่งจะมีผลเป็นการลดโทษจำคุกของจำเลยในคดีนั้นลงได้ เป็นต้น สำหรับการต่อรองคำรับสารภาพนั้นถูกเรียกในหลายชื่อ เช่น “Deal” “Plea Negotiation” “Plea Agreement” “Plea Arrangement” หรือเรียกในภาษาชาวบ้านว่า “Copping a Plea” (นิจรินทร์ องค์กรพิสุทธิ, 2527, หน้า 11)

2. วิธีการต่อรองการรับสารภาพ

โดยทั่วไป ข้อเสนอที่รัฐอาจเสนอให้แก่จำเลยแบ่งได้เป็น 2 กรณี ได้แก่ การต่อรองข้อหา (Charge bargaining) และการต่อรองการลงโทษ (Sentence bargaining) การต่อรองเสนอการลดจำนวนข้อหาหรือยกเลิกข้อหาใดข้อหาหนึ่งหรือมากกว่านั้น เพื่อแลกเปลี่ยนกับการรับสารภาพ ส่วนการต่อรองการลงโทษจะรวมถึงข้อเสนอซึ่งขยายไปเกินกว่าข้อเสนอที่จะลงโทษสถานเบาเพื่อแลกเปลี่ยนการรับสารภาพ อย่างไรก็ตามได้มีความพยายามจำแนกวิธีการต่อรองการรับสารภาพไว้ดังนี้

2.1 จำเลยให้การรับสารภาพเพื่อแลกเปลี่ยนกับข้อหาที่เบากว่าหรือข้อหาที่แตกต่างกันออกไป โดยจำเลยอาจคาดหวังว่าการให้การรับสารภาพจะมีผลต่อการใช้ดุลพินิจของศาลในการพิพากษาลงโทษ กล่าวคือ ความผิดตามข้อหาที่จำเลยให้การรับสารภาพจะมีโทษสูงสุดที่ต่ำกว่าความผิดตามข้อหาเดิม และเป็นแรงจูงใจให้จำเลยรับสารภาพในข้อหาที่เบากว่านั้น

2.2 จำเลยให้การรับสารภาพในข้อหาใดข้อหาหนึ่งเพื่อแลกเปลี่ยนกับการสั่งไม่ฟ้องในข้อหาอื่น ๆ เช่น ในคดีวอเตอร์เกต มีการต่อรองข้อหาระหว่างรองประธานาธิบดี สปีโร ที่ แอคนิว กับพนักงานอัยการ โดยรองประธานาธิบดียอมลาออกจากตำแหน่ง และขอให้ศาลพิจารณาคดีในข้อหาหลีกเลี่ยงการเสียภาษี เพื่อแลกเปลี่ยนกับข้อตกลงของรัฐที่จะถอนฟ้องข้อหาอื่น ๆ ที่อยู่ในระหว่างพิจารณา

2.3 จำเลยให้การรับสารภาพเพื่อแลกเปลี่ยนกับการที่พนักงานอัยการจะเสนอให้ศาลลงโทษในข้อหาที่เบากว่า แม้ว่าโดยทั่วไปข้อเสนอดังกล่าวจะไม่มีผลผูกพันศาล แต่ศาลก็มักจะตัดสินลงโทษตามที่พนักงานอัยการเสนอ โดยวิธีการนี้จำเลยได้นำสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาเต็มรูปแบบแลกเปลี่ยนกับคำมั่นสัญญาของพนักงานอัยการว่า พนักงานอัยการจะพยายามโน้มน้าวใจให้ศาลพิพากษาลงโทษตามข้อเสนอแนะของพนักงานอัยการ ซึ่งโดยทั่วไปพนักงานอัยการมักจะเสนอให้ศาลใช้วิธีการคุมประพฤติ (Probation) แก่จำเลย

2.4 จำเลยให้การรับสารภาพโดยคาดหวังว่า หากให้การรับสารภาพจะได้รับความกรุณาจากศาลที่จะทำให้จำเลยได้รับโทษน้อยลง ซึ่งโดยแท้จริงแล้ววิธีการนี้ไม่ได้เป็นผลอันเนื่องมาจากการต่อรองรับสารภาพระหว่างพนักงานอัยการกับจำเลยหรือทนายจำเลย วิธีการนี้สามารถใช้ได้ทั้งกรณีที่จำเลยทราบและไม่ทราบถึงผลประโยชน์ที่ตนจะได้รับจากการต่อรองคำรับสารภาพ

ดังนั้น การต่อรองการรับสารภาพจึงมีความหมายครอบคลุมถึงการต่อรองการรับสารภาพโดยชัดเจนและการต่อรองการรับสารภาพโดยปริยาย ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่จำเลยมิได้เจรจาต่อรองเพื่อผลที่จะได้รับประโยชน์บางประการ แต่เป็นสถานการณ์จริงที่ว่าหากจำเลยเลือกที่จะได้รับการพิจารณาคดีแล้วจำเลยจะได้รับโทษที่รุนแรงขึ้น การต่อรองการรับสารภาพประเภทนี้มักจะขึ้นอยู่กับจำเลยโดยชัดเจน เนื่องจากเป็นกระบวนการที่ปราศจากการเจรจาต่อรองอย่างเป็นทางการ

จำเลยให้การรับสารภาพเพื่อแลกเปลี่ยนกับการรับประกันจากพนักงานอัยการว่าจะยื่นฟ้องจำเลยต่อผู้พิพากษาที่มักจะไม่พิพากษาลงโทษหนัก (สำนักงานศาลยุติธรรม, 2545, หน้า 74)

ข้อห้ามมิให้รับฟังพยานหลักฐาน

ข้อห้ามมิให้รับฟังพยานหลักฐานในคดีอาญามีด้วยกัน 2 ประการคือ (พรเพชร วิชิตชลชัย, 2542, หน้า 199-202)

1. บทคัดพยาน (Exclusionary rules)

บทคัดพยานหรือ นี้เป็นข้อห้ามมิให้รับฟังพยานหลักฐานตามกฎหมาย Common law เกิดจากปัจจัย 3 ประการคือ การพิจารณาคดีใช้ระบบลูกขุน (Jury) การที่พยานต้องสาบานตัวและการพิจารณาคดีใช้ระบบคู่กรณี (Adversary system) นอกจากนี้ยังกล่าวกันว่าจะมีการสร้างพยานหลักฐานเท็จ จึงต้องมีกฎเกณฑ์ควบคุมการรับฟังพยานหลักฐานโดยเคร่งครัด ซึ่งมีข้อสังเกตว่าประเทศที่พิจารณาคดีโดยลูกขุนมีการบังคับใช้กฎหมายห้ามรับฟังพยานหลักฐานโดยเคร่งครัดมาก หากมีการยอมให้นำสืบพยานหลักฐานที่ต้องห้ามมิให้รับฟังแล้วอาจเป็นการจงใจลูกขุนจึงถือว่าการพิจารณาคดีนั้นเสียไป หลักที่เกี่ยวกับบทคัดพยานมีดังนี้

1.1 พยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ

เป็นหลักที่เกิดขึ้นจากแนวความคิดที่ว่า ศาลไม่ควรรับฟังหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบด้วยเหตุผลว่าเพื่อเป็นการคุ้มครองให้จำเลยได้รับการพิจารณาที่เป็นธรรมและศาลไม่ควรรับรู้และสนับสนุนวิธีการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีบทบัญญัติคุ้มครองสิทธิของจำเลยเป็นต้นว่า การพิจารณาคดีต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 และศาลจะต้องไม่ลงโทษจำเลยจนกว่าจะแน่ใจว่าจำเลยได้กระทำผิดจนปราศจากข้อสงสัย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 นอกจากนี้แนวคิดในการคุ้มครองจำเลยในส่วนที่เกี่ยวกับการรับฟังพยานหลักฐานในคดีอาญา ได้แก่ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 พยานหลักฐานที่จะรับฟังได้นั้นจะต้องไม่ได้เกิดจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชู่เช็ญ หลอกลวงหรือโดยมิชอบด้วยประการอื่น ซึ่งการรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบด้วยประการอื่นนั้น มีแนวคิดในการรับฟังหลายประการด้วยกัน คือ

แนวความคิดที่หนึ่ง เห็นว่าพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมายไม่ว่าด้วยประการใด ๆ ศาลจะต้องปฏิเสธไม่รับฟัง โดยถือว่าเป็นกฎหมายห้ามรับฟังพยานหลักฐานชนิดหนึ่ง ศาลอเมริกาถือตามแนวความคิดนี้โดยเคร่งครัด โดยถือว่ารัฐธรรมนูญได้รับรองสิทธิจำเลยในคดีอาญาไว้ซึ่งเป็นหลักพื้นฐาน ศาลจึงไม่รับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยละเมิดสิทธิของจำเลยการรับฟังพยานหลักฐานที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายเหมือนกับการยอมรับเอาผลไม้มันๆ ของต้นไม้ที่มีพิษ (Fruit of the poisonous tree doctrine) ศาลจึงไม่ยอมรับฟังพยานหลักฐานที่เป็นผลมาจากการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

แนวความคิดที่สอง เห็นในทางตรงกับข้ามว่าปัญหาเรื่องนี้เกี่ยวกับนโยบายของรัฐหาใช่เรื่องของกฎหมายพยานไม่ว่าไม่มีกฎหมายห้ามรับฟังพยานหลักฐานใด เมื่อพยานหลักฐานนั้นเกี่ยวข้องกับประเด็นแห่งคดีแล้ว แม้การได้มาซึ่งพยานหลักฐานนั้นจะไม่ชอบ ศาลก็รับฟังได้ไม่ถึงกับต้องปล่อยผู้กระทำผิดไป หากการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานผิดกฎหมายอย่างใดก็เป็นเรื่องของผู้ที่ได้รับความเสียหายจะต้องไปว่ากล่าวกันเอง หาใช่เป็นหน้าที่ของศาลที่จะต้องไปให้ความคุ้มครองในเรื่องนี้ไม่

แนวความคิดที่สาม เป็นการประนีประนอมแนวคิดทั้งสองว่าขณะที่เสรีภาพของประชาชนควรจะได้รับคุ้มครองมิให้ถูกละเมิด แต่ขณะเดียวกันพยานหลักฐานที่เกี่ยวกับประเด็นก็ไม่ควรต้องห้ามมิให้รับฟังด้วยเหตุทางด้านเทคนิคเท่านั้น อันเป็นแนวโน้มของกฎหมายอังกฤษซึ่งถือว่าพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบรับฟังได้โดยมีข้อจำกัด ศาลอังกฤษจะไม่ปฏิเสธที่จะรับฟังพยานหลักฐานเพียงเพราะพยานหลักฐานนั้นได้มาโดยมิชอบ แต่ศาลมีดุลพินิจที่จะไม่ยอมรับฟังพยานดังกล่าวหากเห็นว่าไม่เป็นธรรมต่อจำเลย ส่วนการไม่รับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบตามหลักผลไม่มีพิษนั้นศาลไทยจะไม่เคร่งครัดนัก ทั้งนี้ตามลักษณะของความสำคัญของเรื่อง

1.2 พยานบอกเล่า (Hearsay)

การรับฟังพยานบอกเล่าถือเป็นการละเมิดในการเผชิญหน้าจำเลยในสหรัฐอเมริกา นั้นพยานบอกเล่าจะทำได้เฉพาะกรณีไม่ละเมิดสิทธิการเผชิญหน้าของจำเลยหรือกรณีที่พยานบอกเล่า นั้นมีหลักประกันความน่าเชื่อถือดีจนไม่จำเป็นต้องเผชิญหน้ากับจำเลย หรือเป็นกรณีที่มีความจำเป็นที่ไม่อาจนำตัวพยานมาศาลได้

การรับฟังพยานบอกเล่าตามกฎหมายไทย คงจำกัดอยู่เฉพาะข้อความที่กล่าวโดยผู้อื่น นอกจากพยานผู้เบิกความไม่รวมถึงถ้อยคำของพยานที่เคยกล่าวไว้ก่อนตามหลักกฎหมายอังกฤษ เพราะกรณีนี้ผู้บอกเล่าหรือกล่าวถ้อยคำนอกศาลนั้นได้มาเบิกความในศาลยืนยันข้อความนั้นแล้วเท่ากับได้มีการเบิกความในเรื่องนั้นใหม่ และฝ่ายตรงข้ามก็อาจถามค้านพยานเกี่ยวกับข้อความนั้นได้อยู่แล้ว แต่กรณีที่ผู้บอกเล่าถ้อยคำนอกศาลนั้นไม่ได้เบิกความในศาลเพื่อยืนยันข้อความนั้น ศาลก็อาจรับฟังแต่ให้น้ำหนักความน่าเชื่อถือน้อยกว่าที่ได้มาเบิกความต่อหน้าศาลในชั้นพิจารณา สำหรับกฎหมายไทยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 95(2) ไม่ใช่บทตัดพยานบอกเล่าตามอย่าง Common law แต่เป็นบทบัญญัติที่กำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะมาเป็นพยาน การที่ศาลฎีกาวินิจฉัยโดยระบุว่าพยานบอกเล่าหรือไม่เพื่อประโยชน์ในการชี้หน้าพยานหลักฐานโดยถือว่าพยานบอกเล่ารับฟังได้แต่มิให้น้ำหนักน้อย (พรเพชร วิชิตชลชัย, 2542, หน้า 202)

2. พยานหลักฐานประกอบ (Corroboration)

พยานหลักฐานที่มีข้อบกพร่อง เช่น พยานที่มีน้ำหนักน้อย หรือพยานที่ไม่น่าเชื่อถือ จะต้องรับฟังประกอบพยานหลักฐานชิ้นอื่น จึงจะเพียงพอในการพิสูจน์ความผิดของจำเลยอย่างสิ้นสงสัย พยานหลักฐานประกอบเป็นสิ่งที่นำมาแสดงเพื่อสนับสนุน หรือยืนยันถ้อยคำที่พยานได้กล่าวเอาไว้ หลักดังกล่าวเป็นหลักการสำคัญในกฎหมาย Common law ซึ่งถือว่าการลงโทษจำเลยเพียงเพราะการรับฟังพยานหลักฐานแต่เพียงอย่างเดียวโดยลำพังเป็นเรื่องที่อันตรายมาก ดังนั้นผู้พิพากษาในกลุ่มประเทศ Common law จึงมีหน้าที่เตือนลูกขุนให้ระวังถึงอันตรายของการรับฟังพยานหลักฐานโดยไม่มีพยานประกอบ ซึ่งลักษณะสำคัญของพยานหลักฐานประกอบตามกฎหมาย Common law มีด้วยกัน 2 ประการคือ รับฟังได้ตามกฎหมาย (Admissible) และมีที่มาเป็นอิสระแยกต่างหากจากพยานหลักฐานที่สนับสนุนหรือไปประกอบ (Independence) ตามกฎหมายอังกฤษ ผู้ทำหน้าที่วินิจฉัยข้อเท็จจริงและตัดสินคดีว่าจำเลยกระทำผิดตามฟ้องหรือไม่ คือ คณะลูกขุนซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาไม่มีความรู้ทางกฎหมาย เพื่อให้แน่ใจว่าลูกขุนจะไม่คล้อยตามข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐานบางประเภท จึงมีการจำกัดการใช้ดุลพินิจของลูกขุน คดีบางประเภทกฎหมายกำหนดว่าต้องมีพยานบุคคลอย่างน้อย 2 คนขึ้นไป ศาลจึงจะรับฟังข้อเท็จจริงตามคำเบิกความของพยานได้ (โศภณ รัตนกร, 2545, หน้า 470) เช่น การรับฟังคำให้การของพยานที่เป็นเด็ก กล่าวคือ พยานเด็กได้รับอนุญาตให้ไม่ต้องสาบานตนเมื่อต้องการในคดีอาญา หากเด็กมีความรู้ความเข้าใจถึงหน้าที่จะต้องให้การด้วยความจริง หากมีการรับฟังคำให้การของพยานเด็กที่ไม่ได้สาบานตนลูกขุนจะต้องถูกเตือนถึงอันตรายในการลงโทษจำเลยโดยไม่มีพยานหลักฐานประกอบมาสนับสนุนข้อกล่าวหา

เนื่องจากคำพิพากษาศาลไทยต้องแสดงผลทางคำวินิจฉัยเอาไว้ ศาลจึงพยายามวางหลักเกี่ยวกับพยานหลักฐานประกอบ เพื่ออธิบายถึงมาตรฐานการพิสูจน์ในคดีอาญาที่ว่าโจทก์จะต้องพิสูจน์ความผิดของจำเลยให้ได้ความชัดเจนจนถึงกับปราศจากข้อสงสัยตามสมควร หลักการรับพยานหลักฐานประกอบของไทยนั้น ศาลตีความหมายไว้ 2 นัย คือ พยานหลักฐานทุกชนิดที่ศาลรวบรวมมาประกอบกันเพื่อพิสูจน์ความผิดจำเลย และการหาพยานหลักฐานอื่นมาสนับสนุนยืนยันพยานหลักฐานซึ่งยังมีข้อบกพร่อง

การรับฟังคำให้การของพยานในชั้นสอบสวน ศาลไทยได้นำหลักการรับฟังพยานหลักฐานประกอบมาใช้พิจารณาประกอบพยานบอกเล่า เพราะคำให้การของพยานในชั้นสอบสวนเป็นพยานบอกเล่าเท่านั้น ถ้าไม่มีพยานอื่นรู้เห็นก็ไม่พอฟังลงโทษและหากพยานนั้นจะตายไปแล้ว คงรับฟังได้เพียงเป็นพยานประกอบโดยถือว่าเมื่อไม่ได้ตัวผู้ให้การมาเบิกความที่ศาลเพราะตายเสียก่อนก็อาจใช้ได้ แต่มีน้ำหนักน้อยและใช้เป็นคำประกอบคำเบิกความของพยานอื่นได้

บทที่ 3

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการให้ข้อมูลอันสำคัญทางคดี

ในการดำเนินคดีอาญาในอดีตนั้น ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นหลัก นอกจากนั้นยังใช้กฎหมายเกี่ยวกับอาญาเสพติด โดยเฉพาะได้แก่ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 ซึ่งเป็นกฎหมายที่กำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในการปราบปรามยาเสพติด พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2534 พระราชบัญญัติให้อำนาจทหารเรือปราบปรามการกระทำความผิดบางอย่างทางทะเล (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2534 เป็นต้น ซึ่งเป็นกฎหมายที่เน้นมาตรการเฉพาะเรื่องการดำเนินคดีอาญาเสพติดเป็นวิธีการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ซึ่งมีหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามยาเสพติดหลายหน่วยงาน เช่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานศาลยุติธรรม กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม เป็นต้น แต่ละหน่วยงานก็มีภารกิจแตกต่างกันไป อย่างไรก็ตามสามารถแบ่งขั้นตอนการดำเนินคดีอาญาเสพติดออกเป็นขั้นสืบสวนและสอบสวน ขั้นพิจารณา และขั้นบังคับคดี

หน่วยงานหรือองค์กรที่มีอำนาจสืบสวนและสอบสวนคดีอาญาเสพติดนั้นนอกจากจะมีฝ่ายปกครองและตำรวจซึ่งมีอำนาจสืบสวนสอบสวนและมีพนักงานอัยการซึ่งมีอำนาจสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติมคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแต่ดั้งเดิมโดยตลอดแล้ว ปัจจุบันได้มีกฎหมายหลายฉบับที่บัญญัติไว้ให้อำนาจแก่หน่วยงานบางแห่งทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนสอบสวนคดีอาญาเสพติด เช่น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 พระราชบัญญัติให้อำนาจทหารเรือปราบปรามการกระทำความผิดบางอย่างทางทะเล (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2534 เป็นต้น

มาตรการการให้ข้อมูลสำคัญตามกฎหมายระหว่างประเทศ

ในส่วนนี้ผู้ศึกษาจะได้นำเสนอเกี่ยวกับการให้ข้อมูลสำคัญตามอนุสัญญาต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000

1. อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988

อนุสัญญาฉบับนี้ได้กล่าวถึงมาตรการหลัก ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาฉบับนี้ ได้แก่

1. มาตรการเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิด และการกระทำที่ถือว่าเป็นความผิดอาญา ดังนี้

1.1 การจัดให้มี จัดการ หรือให้เงินสนับสนุนการกระทำเกี่ยวกับการทำขึ้น การผลิต การปรุง เสนอให้ เสนอขาย จำหน่าย ขาย ส่งมอบไม่ว่าจะตามเงื่อนไขใด เป็นนายหน้า จัดส่ง จัดส่งผ่านแดน ขนส่ง นำเข้าหรือส่งออก ครอบครองซึ่งยาเสพติดหรือวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท และการผลิต ขนส่งหรือจำหน่ายอุปกรณ์ วัสดุหรือสารตั้งต้น โดยรู้ว่าจะมีการใช้สิ่งเหล่านั้นในการ หรือเพื่อการเพาะปลูก การทำขึ้นหรือการผลิตยาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทที่ ผิดกฎหมาย ถือว่าเป็นความผิดอาญา

1.2 การแปรสภาพหรือโอนทรัพย์สิน โดยรู้ว่ทรัพย์สินดังกล่าวได้มาจากการกระทำความผิดตามข้อ 1.1 หรือได้มาจากการมีส่วนร่วมในการกระทำความผิด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ปกปิดหรืออำพรางแหล่งกำเนิดซึ่งผิดกฎหมายของทรัพย์สิน หรือช่วยเหลือบุคคลใด ๆ ซึ่ง เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดดังกล่าวให้หลบเลี่ยงผลตามกฎหมายอันเกิดจากการกระทำความผิด ของตน หรือการปกปิดหรืออำพรางลักษณะอันแท้จริง แหล่งที่มา สถานที่ตั้ง การจำหน่าย การ เคลื่อนย้าย สิทธิที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สิน โดยรู้ว่ทรัพย์สินดังกล่าวได้มาจากการกระทำความผิดตาม ข้อ 1.1 หรือที่ได้มาจากการมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดดังกล่าว ถือว่าเป็นความผิดอาญา

1.3 การได้มา การครอบครองหรือการใช้ทรัพย์สิน โดยในขณะที่รับทรัพย์สินนั้นรู้ว่ ทรัพย์สินดังกล่าวได้มาจากการกระทำความผิดตามข้อ 1.1 หรือที่ได้มาจากการมีส่วนร่วมในการ กระทำความผิดดังกล่าว ถือว่าเป็นความผิดอาญา

1.4 การมีส่วนร่วม การมีส่วนเกี่ยวข้อง หรือการสมคบกันกระทำ พยายามกระทำและ ช่วยเหลือผู้ส่งเสริม ให้ความสะดวก และให้คำปรึกษาแนะนำในการกระทำความผิดตาม ข้อ 1.1- 1.3 ถือว่าเป็นความผิดอาญา

2. มาตรการเกี่ยวกับตัวยาเสพติด

อนุสัญญานี้ได้กำหนดห้ามการทำขึ้น ผลิต สกัด ปรุง เสนอให้ เสนอขาย จำหน่าย ขาย ส่งมอบไม่ว่าจะตามเงื่อนไขใด เป็นนายหน้า จัดส่ง จัดส่งผ่านแดน ขนส่ง นำเข้าหรือส่งออก ครอบครองซึ่งยาเสพติดหรือวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทในบัญชี I และบัญชี II ของอนุสัญญานี้ และห้ามการเพาะปลูกพืชฝิ่น ต้น โคคาหรือพืชกัญชา เพื่อวัตถุประสงค์ในการผลิตยาเสพติด หรือการครอบครองหรือซื้อยาเสพติดหรือวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ถือว่าเป็นความผิด อาญา และยาเสพติดหรือวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทที่ใช้หรือเจตนาจะใช้ในลักษณะใด ๆ ใน การกระทำความผิดจะต้องถูกริบ

3. มาตรการเกี่ยวกับทรัพย์สิน

อนุสัญญานี้กำหนดมาตรการริบทรัพย์สินในการอาญาไว้กับผลตอบแทนที่ได้จากการ กระทำความผิดหรือทรัพย์สินซึ่งมีมูลค่าที่เทียบเท่ากับผลตอบแทนดังกล่าวนี้ และมาตรการการริบ

ทรัพย์สินทางแพ่งไว้กับผลตอบแทนที่ได้รับมาจากการกระทำผิดที่ถูกเปลี่ยนรูปหรือแปรสภาพไป เป็นเป็นทรัพย์สินอื่นแล้วหรือที่ถูกมารวบรวมกับทรัพย์สินอื่น หรือรายได้หรือผลประโยชน์อื่นที่ได้มาจากผลตอบแทน ทรัพย์สินที่เกิดการเปลี่ยนรูปหรือการแปรสภาพของผลตอบแทนหรือทรัพย์สินที่มีผลตอบแทนรวมอยู่ด้วย

2. อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000

อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรที่ร่างเสร็จแล้วประกอบด้วยหลักเกณฑ์ต่าง ๆ 41 ข้อ ประกอบด้วยมาตรการทางกฎหมายหลายประการที่จะเป็นเครื่องมือในการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร มาตรการที่สำคัญประการหนึ่งซึ่งจะสามารถส่งเสริมให้ผู้ร่วมกระทำความผิดให้ข้อมูล หรือให้ความช่วยเหลือแก่หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายได้ถูกกำหนดไว้ในข้อ 26 ของอนุสัญญา โดยกำหนดไว้มีความว่า

1. รัฐภาคีแต่ละรัฐจะต้องใช้มาตรการที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมให้บุคคลเข้าร่วมหรือได้เข้าร่วมแล้วในกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร

(1) ให้ข้อสนเทศที่เป็นประโยชน์แก่หน่วยงานที่รับผิดชอบเพื่อการมุ่งประสงค์ในการสืบสวนและใช้เป็นพยานหลักฐานในเรื่องต่าง ๆ เช่น

ก. รูปพรรณ ลักษณะ องค์กรประกอบ โครงสร้าง ที่อยู่หรือกิจกรรมของกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร

ข. ความเชื่อมโยง รวมทั้งความเกี่ยวข้องในระดับระหว่างประเทศกับกลุ่มอาชญากรรมอื่น ๆ ที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร

ค. ความผิดต่าง ๆ ที่กลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรได้กระทำหรืออาจกระทำ

(2) ให้ความช่วยเหลือตามข้อเท็จจริงอย่างเป็นรูปธรรมแก่หน่วยงานที่รับผิดชอบ ซึ่งอาจเป็นประโยชน์ต่อการตัดทอนทรัพย์สินหรือ ทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำอาชญากรรมของกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร

2. ในกรณีที่เหมาะสมรัฐภาคีแต่ละรัฐจะต้องพิจารณาความเป็นไปได้ที่จะลดโทษบุคคลที่ถูกกล่าวหา ซึ่งให้ความร่วมมือสำคัญต่อการสืบสวนหรือการฟ้องคดีต่อความผิดที่ครอบคลุมภายใต้สนุสัญญานี้

3. รัฐภาคีแต่ละรัฐ จะต้องพิจารณาความเป็นไปได้ ที่จะให้ความคุ้มกันจากการฟ้องคดีต่อบุคคลผู้ให้ความร่วมมือที่สำคัญต่อการสืบสวน หรือการฟ้องคดีต่อความผิดที่ครอบคลุมภายใต้สนุสัญญานี้ ตามหลักการพื้นฐานของกฎหมายภายในของตน

4. การคุ้มครองบุคคลเช่นว่าจะต้องเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในข้อ 24 ของอนุสัญญา

5. หากบุคคลที่อ้างถึงในวรรคหนึ่งของข้อนี้ถูกพบตัวในรัฐภาคีหนึ่งเนผู้ที่สามารถให้ความร่วมมือที่สำคัญแก่หน่วยงานที่รับผิดชอบของอีกรัฐหนึ่ง รัฐภาคีที่เกี่ยวข้องทั้งหลาย อาจพิจารณาจัดทำความตกลงหรือข้อตกลงเกี่ยวกับการจัดให้รัฐภาคีอื่นมีการปฏิบัติที่เป็นไปตามที่ระบุในวรรคสองและสามของอนุสัญญานี้ ตามกฎหมายภายในของตน

สำหรับข้อพิจารณาเกี่ยวกับมาตรการตามอนุสัญญานี้ในข้อ 26 เป็นมาตรการส่งเสริมบุคคลให้ความช่วยเหลือหรือให้ข้อมูลแก่หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมาย ซึ่งการส่งเสริมให้มีการใช้มาตรการดังกล่าวเพื่อที่จะได้รับข้อมูลเกี่ยวกับองค์กรอาชญากรรมจากผู้ร่วมกระทำความผิดในองค์กรนั่นเอง ทั้งนี้เพื่อนำมาใช้ในการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อดำเนินคดีกับองค์กรอาชญากรรม ซึ่งในข้อ 26 นี้จะใช้เฉพาะกับบุคคลผู้เข้าร่วมหรือที่ได้เข้าร่วมแล้วในกลุ่มองค์กรอาชญากรรมที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร

สำหรับมาตรการส่งเสริมการให้ความช่วยเหลือหรือให้ข้อมูลที่จะสามารถนำมาใช้เป็นพยานหลักฐานเพื่อดำเนินคดีกับองค์กรอาชญากรรมได้ ดังนั้นการที่ผู้ร่วมกระทำความผิดในองค์กรอาชญากรรมสมควรที่จะได้รับการลดโทษหรือการคุ้มกันจากการฟ้องคดีหรือไม่ จึงพิจารณาจากข้อมูลหรือความช่วยเหลือที่ผู้ร่วมกระทำความผิดในองค์กรอาชญากรรมให้แก่เจ้าหน้าที่รัฐ ทั้งนี้ข้อมูลหรือความช่วยเหลือดังกล่าวพิจารณา ดังนี้

(ก) ให้ข้อสนเทศที่เป็นประโยชน์แก่หน่วยงานที่รับผิดชอบ เพื่อความมุ่งประสงค์ในการสืบสวนและใช้เป็นพยานหลักฐานในเรื่องต่าง ๆ เช่น

รูปพรรณ ลักษณะ องค์ประกอบ โครงสร้าง ที่อยู่หรือกิจกรรมของกลุ่มอาชญากรรมที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร

ความเชื่อมโยง รวมทั้งความเกี่ยวข้องในระดับประเทศกับกลุ่มอาชญากรรมอื่น ๆ ที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร

ความผิดต่าง ๆ ที่กลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรได้กระทำหรืออาจกระทำการให้ข้อมูลตามข้อ (ก) แยกได้ 2 ประการคือ

ประการที่หนึ่ง เป็นประโยชน์ต่อการสืบสวน โดยเป็นขั้นตอนของการรวบรวมข้อเท็จจริง หากเมื่อใดพบการกระทำความผิดข้อมูลเหล่านี้ก็จะเป็ประโยชน์ต่อการสอบสวนต่อไป

ประการที่สอง เป็นประโยชน์ต่อการสืบพยาน โดยข้อมูลที่ได้จากมาตรการข้อ 26 นี้สามารถใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีของศาลได้

(ข) ให้ความช่วยเหลือตามข้อเท็จจริงอย่างเป็นรูปธรรมแก่หน่วยงานที่รับผิดชอบซึ่งอาจเป็นประโยชน์ต่อการตัดทอนทรัพยากรหรือทรัพย์สินที่ได้รับจากอาชญากรรมของกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร

จากอนุสัญญาดังกล่าวนี้ ผู้ศึกษานำเสนอเฉพาะแนวทางที่เกี่ยวกับลักษณะของการให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์เท่านั้น

มาตรการต่อรองคำรับสารภาพของประเทศสหรัฐอเมริกา

เนื่องจากการต่อรองคำรับสารภาพมิใช่แพร่หลายกันอยู่ในหลายประเทศ แต่ผู้เขียนเห็นว่าประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีการใช้การต่อรองคำรับสารภาพมาเป็นเวลานาน ทั้งยังมีความโดดเด่นเป็นที่ยอมรับว่ามีประสิทธิภาพ ผู้เขียนจึงทำการศึกษาเฉพาะการต่อรองคำรับสารภาพของสหรัฐอเมริกาเท่านั้น

ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นประเทศที่มีการปรากฏขึ้นของการนำการต่อรองคำรับสารภาพเป็นประเทศแรก ๆ และได้มีการพัฒนาทั้งในลักษณะที่ไม่เป็นทางการโดยพนักงานอัยการ และในลักษณะที่เป็นทางการโดยการรับรองของศาล การพัฒนาดังกล่าวหากนับจากคดียุทธศาสตร์ระหว่าง Commonwealth กับ Batiss จนถึงปัจจุบัน นับได้เกือบ 200 ปี การต่อรองคำรับสารภาพ จึงฝังรากลึกอยู่จนเรียกได้ว่า เป็นวัฒนธรรมของวิถีพิจารณาความอาญา จึงถือได้ว่าการต่อรองคำรับสารภาพเป็นชีวิตของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของสหรัฐอเมริกา การต่อรองคำรับสารภาพ (Plea bargaining) เกิดขึ้นครั้งแรกปี ค.ศ. 1431 ในศาล Ecclesiastical Court ของประเทศฝรั่งเศส ประเทศสหรัฐอเมริกาได้นำวิธีการต่อรองคำรับสารภาพมาใช้เมื่อปี ค.ศ. 1958 ในคดีระหว่าง Shelton v. United States, 1958 ศาลสูงสหรัฐวางหลักว่า พนักงานอัยการซึ่งไม่ปฏิบัติตามสัญญาที่ให้ไว้กับจำเลยอันเนื่องมาจากการแลกเปลี่ยนคำรับสารภาพของจำเลยนั้น คำให้การรับสารภาพของจำเลยย่อมตกเป็นโมฆะ หลังจากนั้นมีการใช้การต่อรองการรับสารภาพในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของสหรัฐอเมริกากันอย่างกว้างขวาง โดยมีรากฐานมาจากระบบกฎหมายอาญาและแนวปฏิบัติของประเทศอังกฤษ การต่อรองคำรับสารภาพอาจจะกระทำในเวลาใด ๆ ก็ได้ นับแต่ผู้ต้องหาถูกจับ จนถึงชั้นพิจารณาของศาล

เหตุผลของกระบวนการยุติธรรมของประเทศสหรัฐอเมริกานำวิธีการต่อรองคำรับสารภาพมาใช้ ก็เนื่องจากระบบการพิจารณาของศาลสหรัฐอเมริกานำใช้ระบบคณะลูกขุนซึ่งในทางปฏิบัติวิธีพิจารณาของคณะลูกขุนจะต้องใช้ระยะเวลาอันนานและเสียค่าใช้จ่ายจำนวนมาก แต่หากมีการเจรจาต่อรองเพื่อให้จำเลยรับสารภาพสละสิทธิในการต่อสู้คดี คดีก็จะเสร็จสิ้นลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งจะทำให้ลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาลได้ เป็นการลดภาระของศาลที่จะต้องเพิ่มจำนวนบุคลากร อีกทั้ง

จะทำให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ไม่ได้รับการประกันตัวพ้นจากความทุกข์ทรมานในระหว่างการพิจารณาคดีโดยเร็ว

1. วิธีการต่อรองคำรับสารภาพ

1.1 วิธีการต่อรองคำรับสารภาพ (Charge bargaining) โดยผู้ต้องหาหรือจำเลยยอมรับสารภาพเพื่อแลกกับการที่พนักงานอัยการจะสั่งไม่ฟ้องคดี หรือลดจำนวนข้อหาที่จะฟ้องหรือไม่ฟ้องข้อหาเพิ่มเติม ที่ปฏิบัติกัน ไปส่วนมากคือ การรับสารภาพในข้อหาหนึ่งเพื่อแลกกับการที่พนักงานอัยการจะสั่งไม่ฟ้องอีกข้อหาหนึ่ง หรือในกรณีที่จำเลยให้การรับสารภาพในข้อหาที่มีโทษเบาว่าที่พนักงานอัยการจะได้ยื่นฟ้องไว้

1.2 วิธีการต่อรองคำรับสารภาพ (Sentence bargaining) โดยจำเลยยอมรับสารภาพในข้อหาที่พนักงานอัยการได้ยื่นฟ้องไว้เพื่อแลกกับการที่พนักงานอัยการจะมีคำรับรองต่อศาลขอให้ศาลลงโทษจำเลยต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนด

2. หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการต่อรองคำรับสารภาพ

2.1 คำรับสารภาพของจำเลยจะรับฟังได้ต่อเมื่อในขณะที่จำเลยให้การรับสารภาพนั้นจำเลยมีทนายแก้ต่างดำเนินคดีให้แล้ว

2.2 คำรับสารภาพของจำเลยซึ่งเกิดจากคำแนะนำของทนายความ เป็นเหตุอันควรลดหย่อนผ่อนโทษ เว้นแต่คำแนะนำของทนายนั้นจะไม่ถูกต้องสมควรชัดเจน

2.3 ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพตามข้อกล่าวหาด้วยความสมัครใจและรู้สำนึกในการกระทำก็ไม่ใช่เป็นการผูกมัดศาลที่จะต้องยินยอมให้จำเลยถอนคำรับสารภาพ เพียงเพราะเหตุผลที่ว่าทนายจำเลยได้ว่าความแก้ต่างให้จำเลยร่วมกับคนอื่น ซึ่งมีส่วนร่วมกระทำผิดและมีผลประโยชน์ขัดกันกับจำเลย

4. การที่พนักงานอัยการไม่สามารถรักษาข้อตกลงในการจูงใจให้จำเลยยื่นคำให้การรับสารภาพ ในสถานการณ์เช่นนี้ถือได้ว่าเป็นคำรับสารภาพที่มีได้เกิดจากความสมัครใจของจำเลย

5. เมื่อกฎหมายของมลรัฐให้จำเลยให้การรับสารภาพได้โดยไม่เสียสิทธิที่จะอุทธรณ์ฎีกาตามรัฐธรรมนูญของสหรัฐ เช่น ความสมัครใจในการรับสารภาพ เป็นต้น จำเลยสามารถยื่นคำร้องว่าคำรับสารภาพของตนกระทำโดยมิได้สมัครใจ จึงอุทธรณ์หรือฎีกาในศาลสหรัฐได้

6. การที่ศาลจะยอมรับคำให้การรับสารภาพของจำเลยหรือไม่เป็นดุลพินิจของศาลตามรัฐธรรมนูญ ไม่ได้บังคับให้ศาลต้องยอมรับคำรับสารภาพของจำเลย

การต่อรองคำรับสารภาพเป็นกระบวนการที่ได้รับการสนับสนุนและการคัดค้านควบคู่กันไป แต่ก็ยังคงเป็นที่ยอมรับของกระบวนการยุติธรรมในเชิงอาญา ซึ่งอาจเนื่องจากปัจจัยที่แตกต่างกันไป ตั้งแต่ระบบของกฎหมาย สังกศ ไปจนถึงผู้ที่เกี่ยวข้องในทางปฏิบัติ โดยที่การ

ต่อรองคำรับสารภาพในระบบคอมมอนลอว์ (Common law) เป็นกระบวนการยุติธรรมในระบบ กล่าวหา ซึ่งถือว่าคู่ความมีฐานะเท่าเทียมกัน และต่อสู้เพื่อหาพยานหลักฐานหักล้างกันและพิสูจน์ความจริงในศาล (สุรจิตร ศรีบุญมา, 2553, หน้า 12-13)

นับแต่ช่วงปลายศตวรรษที่ 19 ศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกาได้ให้การยอมรับการต่อรอง คำรับสารภาพในฐานะที่เป็นกระบวนการที่ชอบด้วยกฎหมาย และเป็นส่วนประกอบสำคัญในการ บริหารงานยุติธรรมทางอาญาของสหรัฐอเมริกา การต่อรองคำรับสารภาพจึงเป็นกระบวนการที่มีใช้ ลังแปลกล้อมสำหรับกระบวนการยุติธรรมของสหรัฐอเมริกา และกลายเป็นกระบวนการที่ กระจ่างชัด เปิดเผย และมีการใช้บังคับอย่างแพร่หลาย อย่างไรก็ตาม การพิจารณาปัญหาความชอบ ด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมาย ตลอดจนข้อถกเถียงหลักนิติธรรม (The rule of law) และหลักประกัน สิทธิมนุษยชนบนพื้นฐานของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งเป็นกรอบสำคัญของการต่อรอง การรับสารภาพ เป็นสิ่งสำคัญไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ทั้งนี้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่มีการเจรจา ต่อรอง ได้นำมาสู่ข้อวิพากษ์วิจารณ์ว่ากระทบกระเทือนต่อหลักการสำคัญของรัฐธรรมนูญและ กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งมีสถานะเป็นหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ดังนี้

ประการแรก กระบวนการยุติธรรมทางอาญาจะต้องชอบด้วยกฎหมาย กล่าวคือ การ กระทำใด ๆ จะต้องอาศัยอำนาจตามกฎหมาย และอยู่ในขอบเขตของกฎหมาย (The rule of law) ซึ่ง หลักการดังกล่าวเป็นหลักการพื้นฐานของรัฐธรรมนูญและสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน การไม่ เคารพหลักความชอบด้วยกฎหมายจะกระทบต่อความน่าเชื่อถือของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ทั้งระบบ

ประการที่สอง กระบวนการพิจารณาที่อยู่บนพื้นฐานของการเจรจาต่อรอง อาจขัดต่อ หลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ (Presumption of innocence)

ประการที่สาม ด้วยกระบวนการที่มีแนวโน้มว่าต้องกระทำเป็นการลับ จึงมีความเสี่ยงว่า การดำเนินการดังกล่าวจะละเมิดต่อกฎหมาย

ประการที่สี่ ศักยภาพในการควบคุมของกฎหมายอาญาขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงที่ว่าได้มีการ บังคับใช้กฎหมายนั้นหรือไม่ ถ้าบุคคลใดมีพยานหลักฐานชี้ชัดว่ากระทำความผิด ก็ควรจะได้รับ สภาพบังคับทางอาญา ซึ่งการต่อรองการลงโทษจะตรงข้ามต่อหลักการนี้

อย่างไรก็ตาม ฝ่ายสนับสนุนการต่อรองการรับสารภาพโต้แย้งว่า การต่อรองการรับ สารภาพไม่ขัดแย้งกับรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย เพราะการเจรจาต่อรองที่กฎหมายให้การยอมรับจะ เป็นเฉพาะกรณีที่จำเลยสมัครใจเท่านั้น ทั้งนี้ ศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปก็ยอมรับหลักการนี้ว่า จำเลยสามารถสละสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาอันเป็นสิทธิตามรัฐธรรมนูญได้ หากการสละสิทธิ ดังกล่าวเป็นไปโดยสมัครใจและไม่ถูกบังคับ ดังที่ศาลสูงสุดสหรัฐอเมริกาได้ตัดสินไว้ในคดี

Carolina v. Alford, 1970 วางหลักไว้ว่า การที่จำเลยได้เลือกที่จะรับสารภาพ “โดยรับรู้และสมัครใจ” การรับสารภาพนั้นย่อมเป็นพยานหลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษรในการยืนยันการกระทำผิด และในคดี Bordenkircher v. Hayes, 1978 ศาลได้กล่าวสรุปเป็นข้อสันนิษฐานว่า อำนาจระหว่างพนักงานอัยการและจำเลยมีความเท่าเทียมกัน ในการพิจารณาถึงความชอบด้วยกฎหมาย ศาลได้ย้ำถึงผลประโยชน์ทั้งสองฝ่ายได้รับจากการต่อรอง และเสริมว่าทั้งสองฝ่ายมีอำนาจการต่อรองที่เท่าเทียมกัน และจำเลยซึ่งได้รับการปรึกษาจากทนายความสามารถจะถูกสันนิษฐานไว้ก่อนว่ามีความสามารถในการตัดสินใจเลือกเป็นอย่างดี โดยสามารถตอบสนองการชักจูงของพนักงานอัยการ และไม่ได้ถูกผลักดันให้มีการปรักปรำตนเองอย่างไม่ถูกต้องเมื่อไม่ได้รับการคุ้มครองจากกระบวนการระหว่างการให้การแล้ว

อนึ่ง ในสหรัฐอเมริกาได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์การต่อรองการรับสารภาพไว้ใน The Rules of Criminal Procedure ข้อที่ 11 สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

“ข้อ 11 (A) ทางเลือกของจำเลย

(1) จำเลยอาจให้การปฏิเสธหรือให้การรับสารภาพตลอดข้อหา หรือให้การรับสารภาพบางข้อกล่าวหา ถ้าจำเลยไม่ยอมให้การหรือไม่มาศาล ให้ศาลถือว่าจำเลยให้การปฏิเสธ

(2) การรับสารภาพโดยมีเงื่อนไข (Conditional pleas) โดยความเห็นชอบของศาลและด้วยความยินยอมของพนักงานอัยการ จำเลยอาจให้การรับสารภาพตลอดข้อหาหรือบางข้อหา

(B) ในกรณีที่มีการให้การรับสารภาพบางข้อหา โดยศาลให้ความยินยอม ซึ่งในกรณีนี้ศาลจะยอมรับฟังคำรับสารภาพของจำเลยดังกล่าวได้ต่อเมื่อมีการสอบถามความเห็นของกลุ่มความทั้งสองฝ่ายแล้วและเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมเท่านั้น

(C) ข้อเสนอแนะสำหรับจำเลย ก่อนที่ศาลจะยอมรับคำให้การรับสารภาพตลอดข้อหาหรือคำให้การรับสารภาพบางข้อหา ศาลต้องแจ้งให้จำเลยทราบในศาล โดยเปิดเผย และให้จำเลยรับรู้และเข้าใจ

(1) สภาพแห่งข้อหาที่จำเลยถูกเสนอให้การรับสารภาพในโทษต่ำและโทษสูงสุดตามกฎหมายที่จำเลยอาจได้รับ รวมถึงผลกระทบของการทำทัณฑ์บนหรือการควบคุมจำเลยภายหลังการปล่อยตัวภายใต้เงื่อนไข และข้อเท็จจริงที่ว่าแม้ศาลถูกเรียกร้องให้ปฏิบัติตามแนวการลงโทษ แต่อาจไม่เป็นไปตามนั้นภายใต้ข้อเท็จจริงบางประการ ซึ่งศาลอาจสั่งให้จำเลยชดใช้ความเสียหายให้กับเหยื่อในการกระทำผิดของจำเลยได้

(2) ถ้าจำเลยไม่มีทนายความ จำเลยมีสิทธิที่จะมีทนายความในทุกขั้นตอนของกระบวนการพิจารณา และหากศาลเห็นเป็นกรณีจำเป็น ศาลอาจแต่งตั้งทนายความคนหนึ่งให้จำเลยก็ได้

(3) จำเลยมีสิทธิให้การปฏิเสธหรือยืนยันตามคำให้การปฏิเสธที่เคยให้การมาแล้วและจำเลยมีสิทธิที่จะขอพิจารณาคดีโดยคณะลูกขุน และในการพิจารณาคดีนั้น จำเลยมีสิทธิที่จะมีทนายความ (Right to the assistance of counsel) สิทธิที่จะเผชิญหน้ากับคู่ความฝ่ายตรงข้ามและซักค้านพยานฝ่ายตรงข้าม ตลอดจนสิทธิที่จะไม่ถูกบังคับเพื่อให้การปรักปรำเป็นผลร้ายแก่ตนเอง และ

(4) ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพตลอดข้อกล่าวหา หรือให้การรับสารภาพบางข้อหาและศาลให้ความเห็นชอบในการรับสารภาพนั้น ย่อมส่งผลให้ไม่ต้องมีการพิจารณาคดีต่อไป เพราะโดยการให้การรับสารภาพตลอดข้อหาหรือบางข้อหาอันมีผลเท่ากับจำเลยได้สละสิทธิที่จะให้มีการพิจารณาคดีต่อไป และ

(5) ศาลอาจซักถามจำเลยถึงรายละเอียดเกี่ยวกับความผิดที่ได้ให้การ และถ้าจำเลยตอบข้อซักถามของศาลและทนายความร่วมอยู่ในการตอบข้อซักถามนั้นภายหลังจากการสาบานตน และมีการบันทึกคำให้การไว้ในรายงานกระบวนการพิจารณาแล้ว คำให้การดังกล่าวอาจถูกนำมาใช้เป็นผลร้ายแก่จำเลยในการดำเนินคดีในข้อหาเบ็ดความเท็จ หรือแจ้งข้อความอันเป็นเท็จแก่เจ้าพนักงาน

(6) ในกรณีที่มีการต่อรองคำรับสารภาพ ห้ามมิให้มีการอุทธรณ์โต้แย้งคำพิพากษาของศาลในภายหลัง

(D) เพื่อให้แน่ใจว่า คำให้การของจำเลยกระทำด้วยความสมัครใจ ศาลจะไม่ยอมรับคำให้การรับสารภาพตลอดข้อหา หรือคำให้การรับสารภาพบางข้อหาของจำเลย เว้นแต่ ในประการแรก ได้มีการแจ้งให้จำเลยทราบอย่างเปิดเผยในศาลก่อนว่า คำให้การรับสารภาพนั้นต้องกระทำด้วยความสมัครใจ และมีได้เป็นผลมาจากการบีบบังคับ หรือข่มขู่ หรือประนีประนอมยอมความอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากการต่อรองการรับสารภาพ ทั้งนี้ ศาลอาจถามจำเลยถึงความสมัครใจของจำเลยที่ให้การรับสารภาพตลอดข้อหา หรือรับสารภาพบางข้อหา ซึ่งเป็นผลมาจากการเจรจาต่อรองระหว่างพนักงานอัยการกับจำเลย หรือทนายจำเลยอีกก็ได้

(E) การต่อรองคำรับสารภาพ (Plea agreement procedure)

(1) โดยทั่วไป พนักงานอัยการและจำเลยหรือทนายจำเลย อาจจะเจรจากันเพื่อทำความเข้าใจว่าจำเลยจะให้การรับสารภาพตลอดข้อหา หรือรับสารภาพในข้อหาที่ถูกฟ้อง หรือในข้อหาใหม่ที่เบากว่า หรือข้อหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้อัยการกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด ดังต่อไปนี้

(A) ถอนฟ้องข้อหาอื่น ๆ หรือ

(B) ขอให้ศาลลงโทษหรือไม่ลงโทษจำเลยตามคำร้องของพนักงานอัยการที่เสนอต่อศาล เพื่อให้ใช้บทลงโทษเป็นพิเศษ ซึ่งต้องทำความเข้าใจว่าการขอให้ศาลลงโทษ หรือตามคำร้องเป็นพิเศษในกรณีดังกล่าว นั้น จะไม่ผูกมัดผู้พิพากษา

(C) ตกลงกับจำเลยว่า บทลงโทษพิเศษขึ้นอยู่กับความเหมาะสมในแต่ละคดี ทั้งนี้ ข้อตกลงดังกล่าวจะผูกพันศาลต่อเมื่อศาลให้การยอมรับ และศาลจะไม่มีส่วนร่วมในการเจรจาตกลงดังกล่าวนี้

(2) ข้อสังเกตเกี่ยวกับความตกลงการต่อรองคำรับสารภาพ ถ้าคู่ความสามารถบรรลุจุดมุ่งหมายในการทำความตกลงการต่อรองคำรับสารภาพนั้นได้ ศาลจะต้องบันทึกข้อตกลงนั้นไว้ในรายงานกระบวนการพิจารณาคดีระหว่างมีการพิจารณาคดี หรือในเวลาขณะที่ได้มีการทำความตกลงกันนั้น หากการเจรจาต่อรองเป็นไป (อี) (1) (A) หรือ (C) ศาลอาจจะยอมรับหรือปฏิเสธข้อตกลงนั้น หรืออาจจะหน่วงเหนี่ยวไม่ยอมรับ หรือปฏิเสธจนกว่าจะมีโอกาสพิจารณารายงานเกี่ยวกับข้อตกลงที่เสนอมา หากการเจรจาต่อรองเป็นไปตาม (อี) (1) หรือ (B) ศาลต้องแนะนำจำเลยว่า แม้ศาลจะไม่ยอมรับคำแนะนำหรือคำร้องขอของจำเลย จำเลยก็ไม่มีสิทธิที่จะถอนคำให้การ

(3) การยอมรับข้อตกลงการต่อรองคำรับสารภาพของศาลนั้น ศาลต้องแจ้งให้จำเลยทราบว่า ศาลจะบันทึกข้อตกลงของจำเลยหรือทนายจำเลยกับอัยการไว้ในคำพิพากษา และจะตัดสินตามที่กำหนดไว้ในข้อตกลงการต่อรองคำรับสารภาพ

(4) การปฏิเสธข้อตกลงการต่อรองคำรับสารภาพของศาลนั้น ศาลต้องบันทึกไว้ในสำนวนคดีพร้อมทั้งแจ้งให้คู่ความทราบ และให้คำแนะนำแก่จำเลยเป็นการส่วนตัวในศาลว่า ศาลจะไม่ผูกพันตามข้อตกลงการต่อรองคำรับสารภาพ (Plea bargaining) นั้น และให้โอกาสจำเลยถอนคำให้การและแนะนำจำเลยว่าถ้าจำเลยยืนยันให้การรับสารภาพตลอดข้อหา หรือให้การรับสารภาพบางข้อหาแล้ว การดำเนินคดีต่อไปอาจจะเป็นประโยชน์แก่จำเลยน้อยกว่าที่จำเลยคาดหมายว่าจะได้รับจากข้อตกลงของการต่อรองคำรับสารภาพ

(5) ระยะเวลาของการทำความตกลงการต่อรองคำรับสารภาพ นอกจากจะแสดงผลอันสมควรอย่างอื่น การต่อรองคำรับสารภาพต้องดำเนินก่อนนำตัวจำเลยมาฟ้องศาล หรือในเวลาใดก่อนการพิจารณาคดีแล้วแต่ศาลจะกำหนด

(6) ในกรณีที่ศาลไม่ยอมรับคำให้การของจำเลย คำร้องขอยื่นคำให้การ และคำแถลงที่เกี่ยวข้อง นอกจากสิ่งที่กล่าวมาแล้วข้างต้น พยานหลักฐานของคำให้การรับสารภาพ การถอนฟ้องในภายหลัง คำให้การรับสารภาพของข้อหาหรือคำร้องขอให้การรับสารภาพตลอดข้อหา หรือให้การรับสารภาพบางข้อหาในข้อหาที่ถูกฟ้องหรือข้อหาอื่น ๆ หรือคำแถลงที่เกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับคำให้การ หรือคำร้องขอใด ๆ ไม่สามารถใช้เป็นพยานหลักฐานในทางที่เป็นปฏิกิริยาแก่จำเลยซึ่งยื่นคำให้การ หรือมีส่วนร่วมหรือคำร้องขอเช่นว่านั้น ไม่ว่าจะเป็ทางแพ่งหรือทางอาญา ได้แก่ (A) คำให้การรับสารภาพที่จำเลยได้เพิกถอนภายหลัง (B) คำให้การรับสารภาพบางข้อหา (C) คำแถลงใด ๆ ที่กระทำในระหว่างที่มีการเจรจาต่อรองภายใต้วิธีพิจารณานี้ (D) คำแถลงใด ๆ ที่มีใน

ระหว่างการเจรจาต่อรองของพนักงานอัยการซึ่งไม่ได้เป็นผลจากการให้การรับสารภาพ หรือซึ่งเป็นผลจากการรับสารภาพที่ต่อมาได้มีการเพิกถอน อย่างไรก็ตาม พยานหลักฐานเกี่ยวกับคำแถลงที่เกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับคำให้การรับสารภาพ การถอนฟ้องในภายหลัง หรือคำให้การรับสารภาพบางข้อหา หรือคำร้องขอยื่นคำให้การรับสารภาพตลอดข้อหาในข้อหาที่ถูกฟ้อง หรือในข้อหาอื่น ๆ จะเป็นที่ยอมรับในการดำเนินคดีอาชญาฐานเบิกความเท็จหรือแจ้งข้อความเป็นเท็จต่อเจ้าพนักงาน ถ้าคำแถลงนั้นจำเลยได้กระทำภายหลังมีการสาบานตนแล้ว หรือโดยมีทนาย

(F) ในกรณีเกี่ยวกับการตรวจสอบความถูกต้องแน่นอนของคำให้การรับสารภาพ ถ้ามีการยอมรับคำให้การรับสารภาพ ศาลจะไม่พิพากษาตามคำให้การรับสารภาพนั้นจนกว่าจะได้มีการไต่สวนคู่ความจนเป็นที่พอใจว่าคำให้การรับสารภาพนั้นได้กระทำด้วยความสัตย์จริง

(G) การบันทึกการพิจารณา ศาลจะต้องบันทึกถ้อยคำ และทุกขั้นตอนที่จำเลยให้การรับสารภาพ และในกรณีที่จำเลยให้การรับสารภาพตลอดข้อหา หรือให้การรับสารภาพบางข้อหา บันทึกดังกล่าวของศาลนี้จะต้องทำการบันทึกรวมไปถึงคำแนะนำของศาลที่ให้แก่จำเลยด้วย การไต่สวนเกี่ยวกับความสมัครใจในการให้คำให้การรับสารภาพของศาลนั้น ให้รวมถึงข้อตกลงใด ๆ ที่เกี่ยวกับคำให้การรับสารภาพ และการไต่สวนความถูกต้องแน่นอนของคำให้การรับสารภาพด้วย

การลดความแออัดของปริมาณคดีอาญา ด้วยวิธีการต่อรองคำรับสารภาพ พนักงานอัยการจะมีความสะดวกในการปฏิบัติงานมากขึ้น เพราะในปัจจุบันพนักงานอัยการมักปฏิบัติงานภายใต้ข้อจำกัดเกี่ยวกับทรัพยากรที่มีจำกัด และการต่อรองคำรับสารภาพถือเป็นวิธีการจัดการปริมาณคดีที่สูงด้วยความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ โดยที่ในการพิสูจน์ความผิดของจำเลยในศาล พนักงานอัยการจะต้องดำเนินการภายใต้มาตรฐานการปฏิบัติงานในการพิสูจน์ให้ปรากฏแก่ศาลโดยปราศจากข้อสงสัย พนักงานอัยการจึงได้ประโยชน์จากการใช้มาตรฐานที่เบากว่านั้น ทั้งนี้ การประเมินผลงานของพนักงานอัยการในประเทศสหรัฐอเมริกาจะพิจารณาจากอัตราการชนะคดี ในทางปฏิบัติ พนักงานอัยการจึงถูกบังคับให้พยายามทำคดีให้ชนะในทุกคดีเพื่อให้คุ้มค่ากับค่าใช้จ่าย การต่อรองคำรับสารภาพจึงเป็นวิธีการที่สามารถแก้ไขปัญหการปฏิบัติงานของพนักงานอัยการได้

อย่างไรก็ตาม ในบางกรณีพนักงานอัยการอาจไม่ต้องการให้มีการต่อรองการรับสารภาพ ในคดีอุกฉกรรจ์หรือคดีที่ได้รับความสนใจจากสาธารณชนหรือคดีทางการเมือง พนักงานอัยการมักลังเลที่จะเสนอข้อตกลงใด ๆ ต่อจำเลย เช่น ในคดีข่มขืนและเป็นเหตุให้ผู้เสียหายถึงแก่ความตาย พนักงานอัยการไม่อาจเสนอข้อตกลงใด ๆ ต่อผู้กระทำผิดได้ เพราะการกระทำดังกล่าวได้รับการวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางว่า จำเลยควรได้รับโทษสูงสุดตามกฎหมาย นอกจากนี้ ในคดีการเมืองจะมีความเคลือบคลุมมาก เพราะพนักงานอัยการได้รับการจ้างจากรัฐและองค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่น พนักงานอัยการจึงมีข้อผูกมัดทางการเมือง โดยในคดีที่มีความเกี่ยวข้องกับสมาชิกคนสำคัญของพรรคการเมือง พนักงานอัยการอาจปฏิเสธที่จะเสนอการต่อรองการรับสารภาพ เพื่อหลีกเลี่ยงการคัดค้านของฝ่ายที่สนับสนุนนักการเมือง ในกรณีของจำเลย แม้จำเลยจะได้รับประโยชน์จากการให้การรับสารภาพที่จะได้รับการยกเลิกหรือลดข้อหา หรือได้รับโทษอันเป็นที่พอใจจากการเจรจาต่อรอง ในบางกรณีจำเลยอาจปฏิเสธข้อเสนอให้มีการต่อรองการรับสารภาพ และเลือกที่จะใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญที่จะได้รับการพิจารณาโดยคณะลูกขุนเข้าสู่ระบบการดำเนินกระบวนการพิจารณาปกติก็ได้ หากจำเลยเห็นว่ามีโอกาสหรือความเป็นไปได้ที่จะได้รับการปล่อยตัว

3. การสิ้นสุดของการตกลงต่อรองคำรับสารภาพ

ความตกลงของการต่อรองคำรับสารภาพตามความมุ่งหมายของพนักงานอัยการและจำเลยอาจสิ้นสุดได้ในหลายลักษณะ ดังต่อไปนี้

3.1 ศาลยอมรับความตกลงต่อรองคำรับสารภาพ ในกรณีที่ศาลยอมรับความตกลงต่อรองคำรับสารภาพจะต้องมีคำพิพากษาไปตามข้อตกลงนั้น และข้อตกลงการต่อรองคำรับสารภาพจะสิ้นสุดเมื่อศาลมีคำพิพากษา

3.2 ศาลปฏิเสธความตกลงต่อรองคำรับสารภาพ ในกรณีที่ศาลปฏิเสธความตกลงต่อรองคำรับสารภาพดังกล่าว ความตกลงของการต่อรองคำรับสารภาพก็จะสิ้นสุดผลผูกพันและสิ้นสุดลงนับตั้งแต่นั้น เมื่อความตกลงของการต่อรองคำรับสารภาพสิ้นสุดความผูกพัน จำเลยก็จะมีสิทธิถอนคำให้การรับสารภาพ ส่วนพนักงานอัยการก็ไม่ผูกพันต้องปฏิบัติตามข้อตกลงอีกต่อไป

3.3 การไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงของพนักงานอัยการหรือจำเลย ความตกลงต่อรองคำรับสารภาพ แม้จะมีความผูกพันให้ทั้งสองฝ่ายปฏิบัติ แต่ความผูกพันนั้น โดยสภาพแล้วไม่สามารถบังคับได้อย่างแน่นอนเท่ากับสัญญาทางแพ่ง ทั้งนี้ เนื่องจากสิทธิของจำเลยในการให้การเป็นสิทธิตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งจำเลยจะใช้สิทธินี้อย่างไรก็ได้ และไม่อยู่ในข้อบังคับของสัญญาและกฎหมายลำดับรองใด ๆ รวมทั้งคำพิพากษาของศาล แม้จำเลยตกลงว่าจะให้การรับสารภาพ แต่เวลาที่จำเลยให้การจริง หากจำเลยจะปฏิเสธก็ไม่สามารถบังคับจำเลยได้ ซึ่งพนักงานอัยการก็มีสิทธิปฏิเสธที่จะปฏิบัติตามข้อตกลงการต่อรองคำรับสารภาพนั้นด้วยเช่นกัน ในทางกลับกันพนักงานอัยการมีอำนาจดำเนินคดีในนามของรัฐ การดำเนินคดีของพนักงานอัยการไม่จำเป็นต้องอยู่ภายใต้สัญญาใด ๆ เช่นกัน พนักงานอัยการอาจปฏิเสธที่จะทำตามความตกลงตามหน้าที่ที่จะต้องรักษาประโยชน์สาธารณะก็ย่อมทำได้ ในกรณีที่พนักงานอัยการปฏิเสธที่จะปฏิบัติตามข้อตกลง จำเลยก็มีสิทธิที่จะถอนคำให้การรับสารภาพได้ สรุปว่าศาลจะบังคับให้จำเลยปฏิบัติตามข้อตกลงโดยบังคับให้จำเลยรับสารภาพตามข้อตกลงต่อรองคำรับสารภาพไม่ได้ ในขณะที่เดียวกันศาลจะบังคับให้พนักงาน

อัยการปฏิบัติตามความตกลงไม่ได้เช่นเดียวกัน (อรรถพ ลิขิตจิตถะ และคณะ, 2548, หน้า 155-156)

มาตรการการให้ข้อมูลอันสำคัญทางคดีตามกฎหมายไทย

1. มาตรการในคดีทั่วไป

ประเทศไทยเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายแบบลายลักษณ์อักษร (Civil law) แต่กระบวนการพิจารณาใช้ระบบการดำเนินคดีในระบบกล่าวหา ซึ่งเป็นกระบวนการของระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common law) ศาลจะดำเนินคดีได้ต่อเมื่อพนักงานอัยการยื่นฟ้องจำเลยขึ้นมา คู่ความมีสิทธินำพยานเข้าสู่กระบวนการพิจารณาตามหลักความเสมอภาคในการต่อสู้คดี โดยศาลวางตัวเป็นกลางเช่นเดียวกับศาลในระบบที่ถือว่าคู่ความเป็นปฏิปักษ์กัน ประกอบกับกฎหมายที่มีโทษในทางอาญาโดยทั่วไปไม่มีการบัญญัติเกี่ยวกับการต่อรองคำรับสารภาพไว้ ทำให้ประเทศไทยไม่มีกฎหมายในเรื่องการต่อรองคำรับสารภาพดังเช่นสหรัฐอเมริกา แต่ศาลไทยนำวิธีการต่อรองคำรับสารภาพมาใช้ในทางปฏิบัติเป็นเวลานานแล้ว เพียงแต่ไม่ได้นำมาใช้โดยชัดแจ้ง เช่น การต่อรองคำรับสารภาพเกี่ยวกับโทษ ที่ศาลชี้ให้เห็นประโยชน์ที่จำเลยจะได้รับจากการรับสารภาพ และจำเลยก็ใช้โอกาสนั้น ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 ซึ่งวางหลักว่า เมื่อปรากฏว่ามีเหตุบรรเทาโทษ ไม่ว่าจะได้มีการเพิ่มหรือการลดโทษตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นแล้วหรือไม่ ถ้าศาลเห็นสมควรจะลดโทษไม่เกินกึ่งหนึ่งของโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นก็ได้ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 วางหลักว่า ในชั้นพิจารณา ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ศาลจะพิพากษาโดยไม่สืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้ ซึ่งวิธีการดังกล่าวคล้ายกับหลักการการต่อรองคำรับสารภาพโดยนัย ที่นำมาใช้ในการบริหารงานยุติธรรม (สุรจิตร ศรีบุญมา, 2553, หน้า 19)

แม้ประเทศไทยไม่มีการต่อรองคำรับสารภาพอย่างชัดเจนอย่างประเทศที่ถือว่าคู่ความเป็นปฏิปักษ์กันทั่วไป แต่มีกฎหมายบางฉบับที่เปิดโอกาสให้มีการต่อรอง และมีบทลงโทษระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับผู้ถูกกล่าวหาตั้งปรากฏอยู่ในกฎหมายต่าง ๆ เช่น

1.1 ประมวลกฎหมายอาญา

เหตุบรรเทาโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 แม้จำเลยซึ่งเป็นผู้กระทำความผิดต่อประมวลกฎหมายอาญาหรือกฎหมายอื่นที่มีโทษทางอาญา จำต้องได้รับโทษตามกฎหมาย ซึ่งต้องเป็นโทษที่ได้สัดส่วนเหมาะสมกับการกระทำความผิด แต่ในบางกรณีเมื่อพิจารณาถึงตัวจำเลย พฤติการณ์แห่งการกระทำความผิดและพฤติการณ์อื่น ๆ แล้วมีเหตุอันสมควรที่จะ

บรรเทาโทษให้แก่จำเลย ประมวลกฎหมายอาญาจึงบัญญัติหลักเกณฑ์ของการบรรเทาโทษทั่วไปไว้ในมาตรา 78 ดังนี้

มาตรา 78 บัญญัติว่า เมื่อปรากฏว่ามีเหตุบรรเทาโทษ ไม่ว่าจะได้มีการเพิ่มหรือการลดโทษตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ หรือกฎหมายอื่นแล้วหรือไม่ ถ้าศาลเห็นสมควรจะลดโทษไม่เกินกึ่งหนึ่งของโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นก็ได้

เหตุบรรเทาโทษนั้น ได้แก่ ผู้กระทำความผิดเป็นผู้โศกเศร้าบาปญญาตกอยู่ในความทุกข์อย่างสาหัส มีคุณความดีมาแต่ก่อน รู้สึกความผิดและพยายามบรรเทาผลร้ายแห่งความผิดนั้นดูแลโทษต่อเจ้าพนักงาน หรือให้ความรู้แก่ศาลอันเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา หรือเหตุอื่นที่ศาลเห็นว่า มีลักษณะทำนองเดียวกัน

จากบทบัญญัติดังกล่าว สามารถแยกหลักเกณฑ์ได้ ดังนี้

1. เป็นผู้โศกเศร้าบาปญญา หมายความว่า ถึง กระทำผิดไปเพราะความโง่เขลา ไม่รู้เท่าถึงการณ์ ถูกหลอก ถูกเสี้ยมสอนให้กระทำความผิด
2. ตกอยู่ในความทุกข์อย่างแสนสาหัส เช่น คนพิการหาเลี้ยงชีพไม่ได้ ยากจนไม่มีเงินซื้อข้าว เมื่อออกอยากจึงได้ขโมยขนมกิน
3. มีคุณความดีมาแต่ก่อน เช่น ข้อเท็จจริงตามคำพิพากษาศาลฎีกา ที่ 699/2520 จำเลยไม่เคยกระทำความผิดมาก่อน ได้รับราชการตั้งแต่ชั้นประทวนจนถึงนายทหารสัญญาบัตร และเคยประจำอยู่ชายแดนเสี่ยงอันตรายจากภัยผู้ก่อการร้าย นับได้ว่ามีคุณความดีมาก่อน ทั้งกระทำความผิดครั้งนี้ด้วยความกดดันทางจิตใจโดยผู้ตายคุกคามจะเอาเงินที่ร่วมกันสร้างโรงเรียนคืน ถือเป็นเหตุบรรเทาโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 ได้
4. รู้สึกความผิดและพยายามบรรเทาผลร้ายจากความผิดนั้น เช่น ลักทรัพย์แล้วนำทรัพย์ไปคืนให้เจ้าของ
5. ดูแลโทษต่อเจ้าพนักงานอันเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา เช่น มอบตัวแก่ตำรวจพร้อมปิ่นที่ไฉ่ยิง (ฎีกาที่ 1499/2513) เข้ามอบตัวแก่ตำรวจเมื่อหนีไป 9 เดือน (ฎีกาที่ 1465/2522) ยอมให้ตำรวจจับโดยดี และนำมิดของกลางมามอบให้ตำรวจ (ฎีกาที่ 479/2520) ให้การรับสารภาพต่อตำรวจในชั้นสอบสวนอันเป็นประโยชน์แก่การพิจารณาคดีของศาล (ฎีกาที่ 564/2509)
6. ให้ความรู้แก่ศาลอันเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา เช่น ให้การรับสารภาพต่อศาลว่าได้กระทำความผิดจริงดังฟ้อง (ฎีกาที่ 1001/2512)

การให้ความรู้แก่ศาลนั้น ไม่จำเป็นต้องเป็นคำรับสารภาพเสมอไป หากเป็นประโยชน์แก่การพิจารณาของศาลแล้ว แม้เป็นเพียงคำเบิกความของจำเลย ก็ถือเป็นเหตุบรรเทาโทษได้

การให้ความรู้แก่ศาลอันเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา เช่น จำเลยถูกฟ้องในความผิดฐานมิเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองโดยผิดกฎหมาย จำเลยให้การรับสารภาพ ศาลรับฟังข้อเท็จจริงตามคำรับสารภาพว่า จำเลยกระทำความผิดจริงตามฟ้องและพิพากษาคดีไปได้เลยโดยไม่ต้องการสืบพยาน ถือว่าจำเลยให้ความรู้แก่ศาล ศาลสามารถนำเหตุดังกล่าวมาพิจารณาลดโทษแก่จำเลยได้ไม่เกินกึ่งหนึ่ง แต่หากเป็นการรับสารภาพเพราะจำนนต่อหลักฐาน เช่น เหตุเกิดต่อหน้าประจักษ์พยานจำนวนมาก และยากที่จำเลยจะหลบหนีไปได้ ไม่ถือเป็นเหตุบรรเทาโทษ

7. เหตุอื่นที่ศาลเห็นว่ามີลักษณะทำนองเดียวกัน กล่าวคือ มีเหตุลดโทษในกรณีอื่น ๆ นอกจากเหตุตามข้อ 1-6 ที่กล่าวไว้ข้างต้น แต่เหตุอื่นดังกล่าวต้องมีลักษณะทำนองเดียวกันกับเหตุตามที่ระบุไว้ในมาตรา 78 อย่างไรก็ตาม ศาลมิได้วินิจฉัยโดยยึดหลักนี้มากนัก เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1337/2517 จำเลยเป็นตำรวจเข้าจับกุมคนร้าย คนร้ายหนี จำเลยใช้ปืนยิงกระสุนไปถูกผู้อื่นตาย การกระทำของจำเลยนับได้ว่าเป็นการกระทำอันเกี่ยวเนื่องกับการปฏิบัติหน้าที่ในการจับกุมคนร้าย โดยใช้วิธีการเกินสมควรแก่พฤติการณ์แห่งการจับกุม และเป็นการตัดสินใจผิดในขณะที่มีเหตุการณ์ฉุกเฉิน เข้าลักษณะในเหตุอื่นอันเป็นเหตุบรรเทาโทษประการหนึ่งตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 78 (เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, 2549, หน้า 482-484)

ตัวอย่างคำพิพากษาเกี่ยวกับเหตุบรรเทาโทษ มาตรา 78

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3299/2547 "

ตามบทบัญญัติ ป.อ. มาตรา 78 เมื่อปรากฏว่ามีเหตุบรรเทาโทษ ถ้าศาลเห็นสมควรจะลดโทษไม่เกินกึ่งหนึ่งของโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นก็ได้ ซึ่งเป็นบทบัญญัติในการใช้ดุลพินิจในการลงโทษให้เหมาะสมแก่พฤติการณ์ของผู้กระทำความผิดเป็นรายบุคคลไป หาใช่บทบังคับที่จะต้องลดโทษให้แก่ผู้กระทำความผิดเพราะมีเหตุบรรเทาโทษเสมอไปไม่

โจทก์ฟ้องขอให้รับของกลางทั้งหมด แต่ศาลล่างทั้งสองมิได้มีคำวินิจฉัยว่าจะรับของกลางดังกล่าวหรือไม่ คำพิพากษาของศาลล่างทั้งสองยังไม่ชอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา 186 (9) แม้คู่ความจะมีได้ฎีกาในปัญหานี้แต่เป็นปัญหาเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย ศาลฎีกามีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยเองได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 195 วรรคสอง ประกอบด้วยมาตรา 225 และการรับทรัพย์สินของกลางนี้ไม่เป็นการเพิ่มโทษจำเลย จึงไม่ต้องห้ามตาม ป.วิ.อ. มาตรา 212 เมื่อปรากฏว่าทรัพย์สินของกลางเป็นทรัพย์สินที่จำเลยใช้ในการกระทำความผิดและมีไว้เป็นความผิด จึงให้รับ" โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การรับสารภาพเพราะจำนนต่อพยานหลักฐาน ยากที่จะอ้างเป็นเหตุบรรเทาโทษ แม้จะกระทำผิดครั้งแรกก็ตาม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5806/2534

จำเลยกระทำความผิดอย่างออกอาจโดยยิงเจ้าพนักงานตำรวจขณะเข้าจับกุมจำเลยในย่านชุมชน ทั้งยังยิงผู้บริสุทธิ์ตายอีก 2 คน เป็นการโหดเหี้ยมอำมหิตผิดมนุษยธรรม ไม่มีเหตุจะให้ลงโทษสถานเบา จำเลยถูกจับกุมได้ในที่เกิดเหตุและมีประจักษ์พยานรู้เห็นเหตุการณ์มาแต่ต้น แสดงว่ามีพยานหลักฐานมัดตัวจำเลยอย่างมั่นคง การให้การรับสารภาพของจำเลยทั้งหมดเป็นการจำนนต่อหลักฐานไม่เป็นประโยชน์แก่การพิจารณา ไม่มีเหตุบรรเทาโทษ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4211/2546

จำเลยทั้งสองร่วมกันจำหน่ายเมทแอมเฟตามีนจำนวนมากถึง 110,000 เม็ดน้ำหนัก 10,496.92 กรัม คำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ได้ถึง 1,044.916 กรัม แม้ในระหว่างพิจารณาของศาลฎีกาจะได้มี พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 มาตรา 8 และมาตรา 19 ยกเลิกความในมาตรา 15 และมาตรา 66 แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 และให้ใช้ความใหม่แทนก็ตาม แต่เมทแอมเฟตามีนของกลางมีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์เกิน 20 กรัม ขึ้นไป กฎหมายที่แก้ไขใหม่ตามมาตรา 66 วรรคสาม ไม่เป็นคุณแก่จำเลย จึงต้องใช้กฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำความผิดบังคับแก่จำเลย

การที่จำเลยที่ 2 ให้การรับสารภาพตลอดมาตั้งแต่ชั้นจับกุม ชั้นสอบสวนจนถึงชั้นพิจารณาของศาล เป็นเพราะจำนนต่อพยานหลักฐานที่เจ้าพนักงานตำรวจผู้ล่อซื้อจับกุมจำเลยที่ 2 ได้ขณะส่งมอบเมทแอมเฟตามีนให้และมาเบิกความยืนยันความผิดของจำเลยที่ 2 ด้วยตนเอง จึงไม่มีเหตุบรรเทาโทษ"

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 132/2545

เหตุเกิดในเวลากลางวันและมีผู้รู้เห็นเหตุการณ์หลายคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งพยานโจทก์ซึ่งอยู่ใกล้ชิดกับ เหตุการณ์ต่างเบิกความยืนยันว่าเห็นและจำได้แม่นยำว่าจำเลยเป็นคนร้ายที่ใช้อาวุธปืนยิงผู้ตาย หลังจากเกิดเหตุแล้วประมาณ 5 วัน เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจสืบสวนได้เข้ามาดูจำเลยเป็นคนร้ายและนำภาพถ่ายของจำเลยไปให้พยานดู พยานดังกล่าวต่างยืนยันว่า จำเลยเป็นคนร้ายที่ยิงผู้ตาย พยานโจทก์มีโอกาสดูเห็นจำเลยอย่างใกล้ชิดและนานพอที่จะจำจำเลยได้ไม่ผิดตัว พยานหลักฐานที่โจทก์นำเสนอหนักแน่นหนักมีน้ำหนักพอที่จะรับฟังลงโทษจำเลยได้โดยไม่ต้องอาศัยคำรับสารภาพของจำเลย คำให้การรับสารภาพของจำเลยไม่เป็นประโยชน์แก่การพิจารณากรณีไม่มีเหตุบรรเทาโทษที่ศาลจะลดโทษให้จำเลย

สรุปได้ว่า เหตุบรรเทาโทษตามมาตรา 78 ถ้าศาลเห็นสมควรจะลดโทษไม่เกินกึ่งหนึ่งของโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้น เป็นบทบัญญัติในการใช้ดุลพินิจในการลงโทษให้เหมาะสมแก่พฤติการณ์ของผู้กระทำความผิดเป็นรายบุคคลไป หาใช่บทบังคับที่จะต้องลดโทษให้แก่ผู้กระทำความผิดเพราะมีเหตุบรรเทาโทษเสมอไปไม่ (ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ, 2561, หน้า 222)

1.2 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา 37 ซึ่งกำหนดให้คดีอาญาเล็กน้อยได้ ดังต่อไปนี้

(1) ในคดีที่มีโทษปรับสถานเดียว เมื่อผู้กระทำความผิดยินยอมเสียค่าปรับในอัตราอย่างสูงสำหรับความผิดนั้นแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนศาลพิจารณา

(2) ในคดีความผิดที่เป็นลหุโทษหรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษหรือคดีอื่นที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือความผิดต่อกฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากร ซึ่งมีโทษปรับอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท เมื่อผู้ต้องหาชำระค่าปรับตามที่พนักงานสอบสวนได้เปรียบเทียบแล้ว

(3) ในคดีความผิดที่เป็นลหุโทษหรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษหรือคดีที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท ซึ่งเกิดในกรุงเทพมหานคร เมื่อผู้ต้องหาชำระค่าปรับตามที่นายตำรวจประจำท้องที่ตั้งแต่ตำแหน่งสารวัตรขึ้นไปหรือนายตำรวจชั้นสัญญาบัตรผู้ทำการแทนในตำแหน่งนั้น ๆ ได้เปรียบเทียบแล้ว

(4) คดีซึ่งเปรียบเทียบได้ตามกฎหมายอื่น เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามคำเปรียบเทียบของพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว

มาตรา 38 บัญญัติว่า ความผิดตามอนุมาตรา (2) (3) และ(4) แห่งมาตรา 37 ถ้าเจ้าพนักงานดังกล่าวในมาตรานั้นเห็นว่าผู้ต้องหาไม่ควรได้รับโทษถึงจำคุกให้มีอำนาจเปรียบเทียบดังนี้

(1) ให้กำหนดค่าปรับซึ่งผู้ต้องหาจะพึงชำระ ถ้าผู้ต้องหาและผู้เสียหายยินยอมตามนั้น เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามจำนวนที่เจ้าหน้าที่กำหนดภายในเวลาอันสมควร แต่ไม่เกินสิบห้าวันแล้ว คดีนั้นเป็นอันเสร็จเด็ดขาด

ถ้าผู้ต้องหาไม่ยินยอมตามที่เปรียบเทียบ หรือเมื่อยินยอมแล้ว ไม่ชำระเงินค่าปรับภายในเวลาที่กำหนดในวรรคก่อน ให้ดำเนินคดีต่อไป

(2) ในคดีมีค่าทดแทน ถ้าผู้เสียหายและผู้ต้องหายินยอมให้เปรียบเทียบ ให้เจ้าหน้าที่กะจำนวนตามที่เห็นควรหรือตามที่คู่ความตกลงกัน

การเปรียบเทียบปรับตามมาตรา 37 และ 38 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาใช้กับโทษต่าง ๆ และหากพิจารณาแล้วเป็นความตกลงสองหรือสามฝ่าย ดังนี้

1. ในคดีที่ไม่มีผู้เสียหาย เช่น ความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก หรือความผิดอื่นที่ไม่มีผู้เสียหายและอยู่ภายใต้บังคับของมาตรา 37 ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นความตกลงสองฝ่ายโดยความยินยอมของผู้ต้องหากับพนักงานเจ้าหน้าที่ในการดำเนินการเปรียบเทียบปรับ

2. ในคดีที่มีผู้เสียหาย เช่น คดีฉ้อโกงประมาททำให้ผู้อื่นเสียหายหรือความผิดอื่นที่มีผู้เสียหาย และอยู่ภายใต้บังคับของมาตรา 37 ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นความตกลงสามฝ่ายโดยความยินยอมของผู้เสียหาย ผู้ต้องหาและพนักงานเจ้าหน้าที่ ในการดำเนินการเปรียบเทียบปรับ

1.3 ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 8 บทที่ 7 ว่าด้วย การกันผู้ต้องหา

ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 8 บทที่ 7 ซึ่ง ตร. ได้กำหนดแนวทางปฏิบัติไว้ตามหนังสือที่ มท 0606.6/614 ลงวันที่ 19 มกราคม 2541 และหนังสือที่ 0001(ป)/124 ลงวันที่ 28 มกราคม 2542 กล่าวโดยสรุปคือ

1. คดีที่มีเหตุพิเศษหรือยุ่งยากสลับซับซ้อนหรือร้ายแรงที่คนจำนวนมากพากันเกรงกลัวหรือคดีบางเรื่องเกิดในที่ลับ โดยบุคคลอื่นไม่สามารถรู้เห็นได้ นอกจากเป็นผู้กระทำผิดด้วยกัน หรือคดีที่มีการกระทำในรูปขบวนการ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้พยายามแสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐานทุกวิถีทางแล้วก็ไม่ทำให้ได้พยานหลักฐานในคดีนั้นอีก พนักงานสอบสวนอาจพิจารณากันผู้ต้องหาซึ่งได้ร่วมกระทำความผิดด้วยกันคนใดคนหนึ่งเป็นพยาน โดยให้ชี้แจงเหตุผลแห่งความจำเป็นตามรูปคดีเสนอต่อหัวหน้าพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่หรือหัวหน้าพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบเป็นผู้สั่ง เว้นแต่คดีที่มีลักษณะเป็นเหตุฉุกเฉินหรือเหตุที่ต้องรายงานด่วนตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ที่ 1/2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยที่ 6/2502 ให้เสนอผู้บังคับการขึ้นไปเป็นผู้สั่ง ถ้าเป็นความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรและความผิดเกี่ยวกับการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ให้เสนอสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นผู้พิจารณาสั่ง

2. การสอบสวนปากคำผู้ต้องหาที่ขอประกันเป็นพยาน ให้สอบสวนปากคำในฐานะผู้ต้องหาให้ปรากฏข้อเท็จจริงตามรูปคดีโดยละเอียดที่สุดเท่าที่สามารถจะทำได้ ในกรณีที่มีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้องสำหรับผู้ต้องหาที่ได้รับอนุญาตให้ประกันเป็นพยาน ถ้าผู้ต้องหาถูกควบคุมหรือขังอยู่ ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจปล่อย หรือปล่อยชั่วคราว หรือขอให้ศาลปล่อยแล้วแต่กรณี และให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติในเรื่องการคุมพยานและป้องกันพยานสำคัญในคดีอาญาตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 6 บทที่ 6 โดยเคร่งครัด เมื่ออัยการสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องผู้ต้องหาที่ประกันเป็นพยานแล้ว ให้สอบสวนผู้นั้นเป็นพยานตามคำสั่งอัยการ โดยให้สาบานหรือปฏิญาณตนก่อนให้ถ้อยคำเช่นเดียวกับพยานอื่น โดยเพียงแต่ให้พยานยืนยันบันทึกปากคำของตนเองที่ให้ไว้ในฐานะผู้ต้องหาเป็นถ้อยคำของตนในฐานะพยาน และไม่ควรถอดปากคำในรายละเอียดอย่างอื่นเพิ่มเติมอีก เพราะอาจพิจารณาได้ว่าถ้อยคำดังกล่าวเกิดจากการให้สัญญาหรือจูง

ใจเพื่อให้ถ้อยคำ และจะทำให้หน้าหนักในการรับฟังพยานลดลงไม่น่าเชื่อถือและเป็นการเสียหายต่อคดี

1.4 ระเบียบกรมอัยการว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ.2528

ระเบียบฯดังกล่าวปรากฏอยู่ในข้อ 52 วางไว้ว่า “ ในกรณีที่พนักงานสอบสวนกับผู้ต้องหาซึ่งได้ร่วมกระทำผิดด้วยกันคนใดคนหนึ่งเป็นพยาน ให้พนักงานอัยการพิจารณาโดยรอบคอบ โดยคำนึงถึงว่าถ้าไม่กันผู้ต้องหาคนใดคนหนึ่งเป็นพยานแล้ว พยานหลักฐานที่มีอยู่เพียงพอแก่การที่จะดำเนินคดีกับผู้ต้องหาทั้งหมดหรือไม่ และอาจแสวงหาพยานหลักฐานอื่นแทนเพื่อให้เพียงพอแก่การที่จะดำเนินคดีกับผู้ต้องหาทั้งหมดนั้นได้หรือไม่ รวมทั้งความคาดหมายในการที่ผู้ต้องหาจะเบิกความเป็นประโยชน์ในการพิจารณาหรือไม่ด้วย

เมื่อพนักงานอัยการได้วินิจฉัยตามนัยแห่งวรรคหนึ่งแล้ว และพนักงานอัยการเห็นควรกับผู้ต้องหาคนใดคนหนึ่งเป็นพยาน ให้พนักงานอัยการออกคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหานั้น แล้วให้พนักงานอัยการสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนถ้อยคำผู้ที่ยังไม่กันไว้เป็นพยานนั้นเป็นพยานประกอบสำนวนต่อไป ”

1.5 ความตกลงตามกฎหมายอื่น

ในบางกรณีกฎหมายยินยอมให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการทำความตกลงกับผู้ต้องหา เพื่อระงับคดีอาญานั้น กฎหมายที่ได้มีความตกลงลักษณะนี้ มักเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับข้อพิพาทระหว่างรัฐกับเอกชนในความคิดที่ไม่รุนแรงนัก และความคิดดังกล่าวถูกกำหนดขึ้นเพื่อรักษาประโยชน์ของรัฐ ความตกลงตามกฎหมายลักษณะนี้พอจะยกตัวอย่างได้ เช่น ความตกลงตามพระราชบัญญัติศุลกากร พุทธศักราช 2496 ได้กำหนดว่า ภายในบังคับแห่งมาตรา 102 ทวิ ถ้าบุคคลใดจะต้องถูกฟ้องตามพระราชบัญญัตินี้และบุคคลนั้นยินยอม และใช้ค่าปรับ หรือได้ทำความตกลง อธิบดีจะงดฟ้องเสียก็ได้ และการที่อธิบดีงดการฟ้องร้องเช่นนี้ถือว่าเป็นอันคุ้มผู้กระทำความผิดนั้นในการที่จะถูกฟ้องร้องต่อไปในความคิดนั้น จะเห็นได้ว่า ตามกฎหมายฉบับนี้ กำหนดให้อธิบดีกรมศุลกากรทำความตกลงกับผู้ต้องหาที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ได้ หรือความตกลงในพระราชบัญญัติแร่ พุทธศักราช 2510 ในมาตรา 153 ทวิ ได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้คล้ายกับพระราชบัญญัติศุลกากรแทบทุกประการ (อรณพ ลิขิตจิตตะ ณรงค์ รัตนานุกูล และคมกริช หาญไชย, 2548, หน้า 226-227)

2. มาตรการในคดีอาชญากรรม

ตามพระราชบัญญัติอาชญากรรมให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้ได้ให้ค่านियาม “อาชญากรรมให้โทษ” หมายความว่า สารเคมีหรือวัตถุชนิดใด ๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกาย ไม่ว่าจะโดยรับประทาน ดม สูบ ฉีด หรือด้วยประการใด ๆ แล้ว ทำให้เกิดผลต่อร่างกายละจิตใจใน

ลักษณะสำคัญ เช่น ต้องการเพิ่มขนาดการเสพเรื่อย ๆ มีอาการนอนยาเมื่อขาดยา มีความต้องการเสพทั้งร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงอยู่ตลอดเวลา และสุขภาพโดยทั่วไปจะทรุดโทรมลง กับให้รวมตลอดถึงพืชหรือส่วนของพืชที่เป็นหรือให้ผลผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษหรืออาจใช้ผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษ และสารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษดังกล่าวด้วย

สำหรับมาตรการที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญแก่ทางราชการนั้นเป็นไปตามมาตรา 100/2 ถ้าศาลเห็นว่าผู้กระทำความผิดผู้ใดได้ให้ข้อมูลสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษต่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือพนักงานสอบสวน ศาลจะลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นก็ได้

จากบทบัญญัติดังกล่าวนี้ผู้ศึกษาได้นำเสนอเพื่อความเข้าใจเป็นลำดับดังนี้

2.1 การคุ้มครองผู้ต้องหาที่ให้ข้อมูลอันสำคัญ

(1) การให้ถ้อยคำอันเป็นประโยชน์ตามมาตรา 100/2 ในชั้นจับกุม

พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 100/2 บัญญัติว่า “ถ้าศาลเห็นว่าผู้กระทำความผิดผู้ใดได้ให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษต่อพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ หรือพนักงานสอบสวน ศาลจะลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นก็ได้” ซึ่งหากผู้กระทำความผิดให้ถ้อยคำอันเป็นประโยชน์และข้อมูลสำคัญอันเป็นประโยชน์ส่งผลในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดต่อพนักงานฝ่ายปกครอง ตำรวจหรือพนักงานสอบสวนศาลจะลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้เพียงใดก็ได้ บทบัญญัติกฎหมายดังกล่าวเป็นการแจ้งข้อมูลอันสำคัญ และเป็นประโยชน์ในการปราบปราม การกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เป็นประโยชน์ต่อรัฐ ซึ่งบทบัญญัติกฎหมายดังกล่าว มิได้บัญญัติไว้โดยชัดแจ้งว่า เจ้าพนักงานผู้รับถ้อยคำจะริบถ้อยคำจากผู้กระทำความผิดนั้น ด้วยวิธีการอย่างไร จากพนักงานใช้วิธีการอันไม่ชอบด้วยกฎหมาย แก่ผู้ให้ถ้อยคำแล้ว แม้ภายหลังผู้ให้ถ้อยคำจะได้รับประโยชน์ ก็ยอมเป็นที่เสียหายแก่รัฐ และการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 83 และมาตรา 84 ดังนี้

มาตรา 83 วรรคสองในกรณีที่เจ้าพนักงานเป็นผู้จับ ต้องแจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกจับทราบ หากมิใช่จับให้แสดงต่อผู้ถูกจับพร้อมทั้งแจ้งด้วยว่า ผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้และถ้อยคำของผู้ถูกจับนั้น อาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้และผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายความ หรือผู้ซึ่งจะเป็นทนายความ ถ้าผู้ถูกจับประสงค์จะแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจทราบถึงการจับกุมที่สามารถดำเนินการได้โดยสะดวกและไม่เป็นการขัดขวาง

การจับหรือการควบคุมผู้ถูกจับหรือทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใด ก็ให้เจ้าพนักงานอนุญาตให้ผู้ถูกจับดำเนินการได้ตามสมควรแก่กรณี ในการนี้ให้เจ้าพนักงานผู้จับนั้นบันทึกการจับดังกล่าวไว้ด้วย

มาตรา 84 วรรคสอง เมื่อได้ดำเนินการตามวรรคหนึ่งแล้วให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ซึ่งมีผู้นำผู้ถูกจับมาส่งแจ้งให้ผู้ถูกจับทราบถึงสิทธิตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 7/1 รวมทั้งจัดให้ผู้ถูกจับสามารถติดต่อกับญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับไว้วางใจ เพื่อแจ้งให้ทราบถึงการจับกุมและสถานที่ที่ถูกควบคุมได้ในโอกาสแรกเมื่อผู้ถูกจับมาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนตามวรรคหนึ่ง หรือถ้ากรณีผู้ถูกจับร้องขอให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้แจ้ง ก็ให้จัดการตามคำร้องขอนั้น โดยเร็ว และให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจบันทึกไว้ ในการนี้มิให้เรียกค่าใช้จ่ายใด ๆ จากผู้ถูกจับ

ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ทั้ง 2 มาตราดังกล่าว บังคับเจ้าพนักงานต้องแจ้งสิทธิแก่ผู้ถูกจับ เป็นแนวทางการนำมาใช้ในการคุ้มครองผู้ถูกจับที่จะให้ถ้อยคำอันเป็นประโยชน์ตาม 100/2 โดยบังคับให้เจ้าพนักงานผู้จับ นอกเหนือจากการแจ้งสิทธิตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้ว ยังจะต้องแจ้งต่อผู้ถูกจับและผู้ต้องหาด้วยว่า หากสำนักผัดและมีเจตนาบรรเทาโทษหากให้ข้อมูลสำคัญและเป็นประโยชน์ในการปราบปรามยาเสพติดในชั้นพิจารณาของศาล ศาลอาจพิจารณาลดโทษ และแม้ถ้อยคำดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ ศาลจะไม่พิจารณาลดโทษให้ก็ได้ เป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาในการให้ถ้อยคำโดยสมัครใจ และมีประโยชน์ต่อไปในชั้นสอบสวน

(2) การให้ถ้อยคำอันเป็นประโยชน์ตามมาตรา 100/2 ในชั้นสอบสวน

ในชั้นสอบสวนเกี่ยวกับการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เริ่มต้นตั้งแต่การแจ้งข้อเท็จจริงที่ผู้ต้องหาได้กระทำความผิด การแจ้งให้ทราบถึงการมีสิทธิที่จะตั้งทนายความให้ทนายความหรือซึ่งผู้ที่ตนไว้วางใจในการเข้าฟังในการสอบปากคำตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 134 มาตรา 134/1 ถึงมาตรา 134/4 บังคับเจ้าพนักงานสอบสวนที่ทำการสอบสวนภายหลังจากการแจ้งสิทธิประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเสร็จสิ้นแล้วต้องแจ้งสิทธิด้วยว่า หากผู้ต้องหาให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์ในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ศาลอาจจะลดโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นก็ได้ เมื่อได้ดำเนินการดังนี้แล้ว ทั้งรัฐและผู้ต้องหาได้รับประโยชน์สูงสุด กล่าวคือ หากถ้อยคำของผู้ต้องหานั้นเป็นข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์ในการปราบปรามการกระทำความผิดจริง ย่อมมีเอกสารยืนยัน ถึงถ้อยคำอันเป็นประโยชน์ดังกล่าวย่อมเป็นถ้อยคำที่มีความน่าเชื่อถือว่ามีประโยชน์ต่อการปราบปรามการกระทำความผิดในชั้นพิจารณา ชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน ศาลย่อมมีเหตุอันควรเชื่อ

ว่าผู้ให้ถ้อยคำนั้น อาจได้รับโทษน้อยกว่าตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ในส่วนของรัฐเป็นประโยชน์ในการปราบปรามการกระทำความผิดมีเอกสารเสนอผู้บังคับบัญชาในการพิจารณาในการดำเนินการต่อยอดจับกุมผู้กระทำความผิดอื่น เป็นการคุ้มครองเจ้าพนักงานของรัฐว่ามีได้เป็นการปฏิบัติหรือเป็นละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบหรือปฏิบัติหรือปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต แสดงให้เห็นโดยชัดเจนว่าการดำเนินการของเจ้าพนักงานผู้ทำการสอบสวนเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งอาจจะเพิ่มเติมหน้าที่ของผู้ให้ถ้อยคำและเจ้าพนักงานก่อนที่จะได้รับประโยชน์ดังกล่าว ให้ผู้ให้ถ้อยคำไปเป็นพยานโจทก์ในชั้นพิจารณาของผู้กระทำความผิดอื่นที่ผู้ให้ถ้อยคำได้กล่าวถึงในการให้ข้อมูลอันสำคัญและเป็นประโยชน์ในการจับกุมซึ่งจะส่งผลให้เห็นโดยชัดเจนในการพิจารณาคดีนั้น ๆ ผู้ให้ถ้อยคำได้เบิกความเป็นการช่วยเหลือจำเลยหรือไม่ เนื่องจากมีเอกสารระบุในชั้นสอบสวนแล้ว ในส่วนของเจ้าพนักงานหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติคือ ต้องไปเป็นพยานเบิกความยืนยันในคดีผู้ให้ถ้อยคำถูกฟ้องเป็นจำเลย ถึงถ้อยคำอันเป็นประโยชน์ในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

2.2 การคุ้มครองเจ้าพนักงานในการปฏิบัติหน้าที่

1. เจ้าพนักงานในคดียาเสพติด

เจ้าพนักงานผู้สืบสวนคดียาเสพติดนอกจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้ว การกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดยังมีเจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (เจ้าพนักงาน ป.ป.ส.) คือ ผู้ซึ่งเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (เลขาธิการ ป.ป.ส.) แต่งตั้งให้มีอำนาจปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 โดยพิจารณาอนุมัติให้ความเห็นชอบจากคณะกรรมการ (มาตรา 3 ประกอบ มาตรา 13)

คุณสมบัติของผู้ที่จะได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. มีดังนี้ คือ

- (1) เป็นข้าราชการตั้งแต่ระดับสามหรือเทียบเท่าหรือชั้นสัญญาบัตรขึ้นไป
- (2) เป็นผู้ที่ได้รับมอบหมายเป็นลายลักษณ์อักษรจากผู้บังคับบัญชาหัวหน้า

หน่วยงานให้มีหน้าที่ปราบปรามผู้กระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด

(3) เป็นผู้ที่ไม่เคยมีประวัติมั่วหมอง เช่น มั่วหมองเกี่ยวกับยาเสพติดหรือการทุจริตและการประพฤติมิชอบในทางราชการ เป็นต้น

เมื่อผู้ใดได้รับการแต่งตั้งให้เป็นพนักงาน ป.ป.ส. และผู้นั้นผ่านการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักสูตรที่เลขาธิการ ป.ป.ส. กำหนดแล้วให้เลขาธิการออกบัตรประจำตัวให้แก่ผู้นั้น เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. จึงมีสถานะเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 2 (16) ดังนั้น ในการใช้อำนาจปฏิบัติหน้าที่จึงต้อง

ปฏิบัติตามบทบัญญัติของกฎหมาย 3 ฉบับ ได้แก่

1. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519
2. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2551
3. พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ. 255

อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (เจ้าพนักงาน ป.ป.ส.) อำนาจตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 มาตรา 14 เพื่อดำเนินการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด ให้กรรมการ เลขาธิการ รองเลขาธิการ และเจ้าพนักงานมีอำนาจดังต่อไปนี้

(1) เข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เพื่อตรวจค้นเมื่อมีเหตุอันสมควรสงสัยตามสมควรว่ามีบุคคลที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหลบซ่อนอยู่ หรือมีทรัพย์สินซึ่งมีไว้เป็นความผิด หรือ ได้ใช้หรือใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ ประกอบกับมีเหตุอันควรเชื่อว่าการเน้นเข้ากว่าจะเอาหมายค้นมาได้ บุคคลนั้นจะหลบหนีไปหรือทรัพย์สินนั้นจะถูกโยกย้าย ซุกซ่อน ทำลาย หรือทำให้เปลี่ยนแปลงสภาพไปจากเดิม

(2) ค้นบุคคล หรือพยานพาหนะใด ๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยตามสมควรว่ามียาเสพติดซุกซ่อนอยู่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

(3) จับกุมบุคคลใด ๆ ที่กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

(4) ยึดหรืออายัดยาเสพติดที่มีไว้โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือทรัพย์สินอื่นใดที่ได้ใช้หรือจะใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้

(5) ค้นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

(6) สอบสวนผู้ต้องหาในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

(7) มีหนังสือสอบถามหรือเรียกบุคคลใด ๆ หรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยราชการใด ๆ มาให้ถ้อยคำหรือให้ส่งบัญชี เอกสาร หรือวัตถุใด ๆ มาเพื่อตรวจสอบหรือประกอบการพิจารณาเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ปราบปรามยาเสพติดมาตรา 14 แห่ง พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 ให้ถือว่าเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ซึ่งได้รับมอบหมายให้มีอำนาจตามมาตรา 14 (3) คือ อำนาจในการจับกุมบุคคลใด ๆ ที่กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้ทั่วราชอาณาจักร และในมาตรา 15 บัญญัติให้มีอำนาจควบคุมผู้ถูกจับกุมตามมาตรา 14 (3) เพื่อทำการสอบสวนได้เป็นเวลาไม่เกินสามวัน เมื่อครบกำหนดเวลาดังกล่าวหรือก่อนนั้นตามที่เห็นสมควรให้ส่งตัวผู้ถูกจับไปยังพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

เพื่อดำเนินการต่อไป ทั้งนี้ โดยมีให้ถือว่าการควบคุม ผู้ถูกจับดังกล่าว เป็นการควบคุมของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

นอกจากอำนาจหน้าที่ตามมาตรา 14 วรรคแรก (1) - (7) แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 ที่กล่าวในข้างต้นแล้วเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ยังมีอำนาจหน้าที่อื่น ๆ ในการป้องกัน และปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด กล่าวคือ

1. ในกรณีที่เป็นและมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่ามีบุคคลหรือกลุ่มบุคคลใด เสพยาเสพติดในสถานใด สถานที่ใด ๆ หรือพาหนะ ให้เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. มีอำนาจตรวจหรือทดสอบหรือตั้งให้การตรวจหรือทดสอบว่ามีบุคคลหรือกลุ่มบุคคลนั้นมีสารเสพติดอยู่ในร่างกายหรือไม่ (มาตรา 14 ทวิ)

2. การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. สามารถขอให้บุคคลใดช่วยเหลือการปฏิบัติหน้าที่ได้ โดยให้ถือว่าบุคคลนั้นมีอำนาจช่วยการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ได้ (มาตรา 14 ตริ)

3. เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. มีอำนาจในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ในกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า เอกสารหรือข้อมูลข่าวสารอื่นใด ซึ่งส่งทางไปรษณีย์ โทรเลข โทรศัพท์ โทรสาร คอมพิวเตอร์ เครื่องมือหรืออุปกรณ์ในการสื่อสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือสื่อทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ถูกใช้หรืออาจถูกใช้เพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดได้ (มาตรา 14 จัตวา)

ในขณะนี้จึงมีบุคคลซึ่งสังกัดในหลายหน่วยงานที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ได้แก่ บุคคลที่สังกัดในหน่วยงานสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ กรมศุลกากร กรมสรรพสามิต กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย และสำนักงาน ป.ป.ส. การใช้อำนาจเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ตำแหน่งใดและระดับใดมีอำนาจตามที่กำหนดไว้ใน พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 ให้เป็นไปตามที่เลขาธิการ ป.ป.ส. กำหนดด้วยความเห็นชอบของคณะกรรมการ โดยทำเอกสารระบุมอบหมายให้ไว้ประจำตัวเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ผู้นั้นในการปฏิบัติเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ยังต้องยึดถือหลักเกณฑ์ที่กำหนดในระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดว่าด้วยการแต่งตั้งการปฏิบัติหน้าที่และการดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. พ.ศ. 2545 และระเบียบสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดว่าด้วยการออกบัตรประจำตัวและการรายงานการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. พ.ศ. 2546 ด้วย การสืบสวนเพื่อแสวงหาพยานหลักฐานคดียาเสพติดก่อนทำการสืบสวนผู้สืบสวนจะต้องมีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเรื่องพยานหลักฐานพอสมควรว่าพยานหลักฐานใดสามารถใช้อย่างเป็นพยานหลักฐานได้ พยานหลักฐานใดมีน้ำหนัก น่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด และพิจารณาว่าควรใช้

พยานหลักฐานใดบ้างเพื่อให้ครบองค์ประกอบความผิดในแต่ละฐานความผิด ทำให้ผู้สืบสวนสามารถวางแผนการสืบสวนในการแสวงหาพยานหลักฐานนั้น ๆ เพื่อนำไปพิสูจน์ความผิดในชั้นพิจารณาคดีทำให้ศาลรับฟังใช้ประกอบดุลพินิจวินิจฉัยลงโทษจำเลยได้ เพราะก่อนที่ศาลจะพิพากษาลงโทษจำเลยศาลจะต้องใช้ดุลพินิจวินิจฉัยพยานหลักฐานจนกว่าจะแน่ใจว่าจำเลยกระทำความผิดจริงตามที่ถูกฟ้อง เมื่อเป็นที่สงสัยว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงหรือไม่ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้เป็นคุณแก่จำเลยโดยพิพากษายกฟ้อง (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227)

2. การคุ้มครองเจ้าพนักงานตามพระราชบัญญัติยาเสพติด มาตรา 100/2 ในชั้นจับกุม

ในขณะที่เดียวกันคงหนีไม่พ้นว่าหากประชาชนเดือดร้อนและได้รับความเสียหายคนแรกที่เขานึกถึงก็คือข้าราชการตำรวจ การดำเนินการในชั้นจับกุมและชั้นสอบสวน หากไม่สมประโยชน์ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด ย่อมมีใจคิดว่าเจ้าพนักงานผู้นั้นเอนเอียงไม่ยุติธรรม การดำเนินการกระบวนการยุติธรรมให้สัมฤทธิ์ผลตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย หากจะมุ่งคุ้มครองสิทธิของผู้กระทำความผิดฝ่ายเดียวโดยมิได้มุ่งคุ้มครองเจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติหน้าที่ หากทำไปถูกต้องตามกฎหมายก็เพียงเสมอตัว หากทำผิดแต่ชนิดเดียวชีวิตราชการอาจจบลงการคุ้มครองเจ้าพนักงานจึงถือเป็นข้อสำคัญและควรพิจารณาด้วย

เมื่อได้รับข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์ในการปราบปรามความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดจากถ้อยคำของผู้กระทำความผิด เมื่อได้รับถ้อยคำดังกล่าวเจ้าพนักงานชุดจับกุม หากดำเนินการตามถ้อยคำดังกล่าว แล้วก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นแก่ผู้หนึ่งผู้ใด ย่อมถูกร้องเรียนหรือดำเนินการตามกฎหมายทั้งทางแพ่งและอาญา จึงควรมีระเบียบข้อบังคับซึ่งหากดำเนินการตามข้อบังคับดังกล่าวแล้วจะทำให้เจ้าพนักงานชุดจับกุมได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย โดยอาจจะร่างระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติกำหนดข้อบังคับการดำเนินการตามมาตรา 100/2 เฉพาะคดียาเสพติดว่า เมื่อได้รับถ้อยคำดังกล่าวหลังจากทำบันทึกจับกุมเสนอเรื่องให้ผู้บังคับบัญชา โดยจะระบุตำแหน่งหรือไม่ก็ได้พิจารณาอนุมัติ โดยคำนึงถึงประโยชน์และความเสียหายต่อประชาชน และประเทศชาติ เมื่อเจ้าพนักงานชุดจับกุมได้ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาตามนี้แล้ว ย่อมได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย

3. การคุ้มครองเจ้าพนักงานตามพระราชบัญญัติยาเสพติด มาตรา 100/2 ในชั้นสอบสวน

การคุ้มครองเจ้าพนักงานผู้ทำการสอบสวนในชั้นสอบสวน ส่งผลให้ได้ถ้อยคำ อันเป็นประโยชน์ในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด การคุ้มครองเจ้าพนักงานใน

ชั้นนี้ เป็นการป้องกันเจ้าพนักงาน ที่ผู้ให้ถ้อยคำแจ้งข้อความอันเป็นเท็จ เพื่อให้ตนได้รับประโยชน์ โดยมีได้โยคดีต่อความเสียหายแก่ผู้อื่น โดยบัญญัติเป็นความผิดนอกเหนือจากความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา 137 ผู้ใดแจ้งข้อความอันเป็นเท็จแก่เจ้าพนักงาน ซึ่ง อาจทำให้ ผู้อื่น หรือ ประชาชน เสียหาย ต้องระวางโทษ จำคุกไม่เกิน หกเดือน หรือ ปรับไม่เกิน หนึ่งพันบาท หรือ ทั้งจำ ทั้งปรับ

มาตรา 172 ผู้ใดแจ้งข้อความอันเป็นเท็จเกี่ยวกับความผิดอาญา แก่พนักงานอัยการ ผู้ว่าคดี พนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา ซึ่งอาจทำให้ผู้อื่นหรือ ประชาชนเสียหาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 173 ผู้ใดรู้ว่ามิได้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น แจ้งข้อความแก่พนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดี อาญาว่าได้มีการกระทำความผิดต้องระวางโทษ จำคุกไม่เกินสามปี และปรับไม่เกินหกพันบาท

มาตรา 174 ถ้าการแจ้งข้อความตาม มาตรา 172 หรือ มาตรา 173 เป็นการเพื่อจะ แกล้งให้บุคคลใดต้องถูกบังคับตามวิธีการเพื่อความปลอดภัย ผู้กระทำความผิดต้องระวาง โทษจำคุกไม่เกิน สามปี และปรับ ไม่เกินหกพันบาท

ถ้าการแจ้งตามความในวรรคแรกเป็นการเพื่อจะแกล้งให้บุคคลใด ต้องรับโทษ หรือรับโทษหนักขึ้น ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ห้าปี และปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

เมื่อบัญญัติเป็นความผิดเช่นนี้แล้ว ผู้ให้ถ้อยคำยอมคิด วิเคราะห์เสียก่อนเวลาให้ ถ้อยคำว่าจะต้องถูกลงโทษจากถ้อยคำ แทนที่จะได้รับประโยชน์ และการที่เจ้าพนักงานในชั้น สอบสวนได้บันทึกถ้อยคำไว้ในชั้นสอบสวนย่อมเป็นหลักฐานยืนยันว่าการจับกุมผู้กระทำความผิด อื่นตามที่ถ้อยคำที่ได้รับมามีได้เกิดจากเจตนาการจงใจอันกระทำการโดยมิชอบ หากเป็นไปดังนี้ แล้ว ย่อมสมประโยชน์แก่รัฐ และป้องกันเจ้าพนักงานผู้ทำการสอบสวนอีกทั้งมิให้เจ้าพนักงานผู้ทำ การสอบแสวงหาผลประโยชน์จากมาตรา 100/2

การต่อรองการรับสารภาพกับหลักการรับฟังพยานหลักฐาน

ในการดำเนินคดีอาญา มีหลักการว่าพยานหลักฐานในคดีอาญานั้นจะต้องไม่เป็น พยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ ซึ่งในคดีอาญานั้นต้องให้อโอกาสจำเลยในการต่อสู้คดีอย่างเต็มที่ ดังนั้นในบทบัญญัติกฎหมายจึงได้มีบทบัญญัติต่าง ๆ ในการคุ้มครองสิทธิของจำเลยในคดีอาญา โดยเฉพาะในเรื่องของพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่ได้จากผู้ต้องหาหรือจำเลยโดยมิชอบหรือไม่สมัครใจ ซึ่งถือได้ว่าพยานหลักฐานที่ได้มาจากการจงใจ ให้คำมั่น ชูเชิญ หรือหลอกหลวง หรือได้มาโดย

วิธีการที่ไม่ชอบด้วยประการอื่น ๆ ห้ามมิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐาน โดยมีหลักการความคิดว่า พยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยมิชอบเหล่านี้มีความไม่น่าเชื่อถืออยู่ในตัวเอง เพราะเมื่อพยานจำเป็นต้องให้การเพราะถูกขู่เชิญ บังคับ หรือให้การ โดยถูกหลอกลวงเสียแล้วคำพยานเหล่านั้นก็ยากที่จะเชื่อถือได้ว่าเป็นความจริง (เข้มชัย ชุตินวงศ์, 2543, หน้า 245)

ในการพิจารณาความผิดของจำเลยนั้น คำให้การรับสารภาพของจำเลยนั้นถือได้ว่าเป็นพยานหลักฐานสำคัญประการหนึ่งที่ศาลเห็นว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด และศาลใช้คำรับสารภาพนั้นเป็นเหตุประกอบการใช้ดุลพินิจในการลงโทษจำเลยด้วย ซึ่งการต่อรองการรับสารภาพนั้น โดยความเป็นจริงแล้ว เป็นกรณีที่รัฐโดยพนักงานอัยการได้เจรจาและทำข้อตกลงกับจำเลย โดยจำเลยจะได้ประโยชน์ตอบแทนจากคำรับสารภาพนั้น

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายกรณีการรับฟังข้อมูลอันเป็นประโยชน์จาก ผู้กระทำผิดในคดีอาชญากรรม

ปัญหาการกระทำความผิดอาชญากรรมส่งผลกระทบต่อประเทศชาติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม อาชญากรรมนั้นแพร่หลายเข้าไปในสังคม ทุกระดับชนชั้น การแก้ไขปัญหาคือ การกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมนอกจากการรัฐเป็นผู้เสียหายแล้วประชาชนคนธรรมดาไม่ได้เป็นผู้เสียหายในความผิดดังกล่าวตามรัฐไปด้วย การดำเนินคดีอาญาเกี่ยวกับอาชญากรรมจึงเป็นไปได้ยาก นอกจากจะสืบสวนผู้กระทำความผิดคนหนึ่ง เพื่อต่อ ยอดไปหาผู้กระทำความผิดคนอื่น รัฐจึงมี มาตรการเกี่ยวกับการกระทำความผิดอาชญากรรมตามพระราชบัญญัติอาชญากรรมให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 100/2 เพื่อให้สัมฤทธิ์ผลในการปราบปรามอาชญากรรมทั้งในชั้นสืบสวน สอบสวน และชั้น พิเคราะห์คดีของศาล ซึ่งผู้ศึกษาทำการศึกษาในชั้นดำเนินการของเจ้าพนักงานตำรวจ

มาตรการให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ในการดำเนินคดีอาชญากรรม มาตรา 100/2

การกระทำความผิดอาชญากรรมนั้น นับวันจะยิ่งทวีความรุนแรงและมีความซับซ้อนมากขึ้น ในการกระทำความผิดนั้น มีรูปแบบลักษณะการกระทำความผิดไปในรูปแบบขององค์กร อาชญากรรม และในการแก้ปัญหาคือการดำเนินการดำเนินคดีกับผู้บงการหรือผู้อยู่เบื้องหลังให้ ได้รับโทษเพื่อเป็นการตัดท่อน้ำเลี้ยง ในองค์กรเครือข่ายอาชญากรรมและเพื่อเป็นการลดจำนวนการ กระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรม การต่อรองคำรับสารภาพ ถือได้ว่าเป็นกระบวนการยุติธรรมทาง อาญาที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด กล่าวคือ ในการดำเนินคดีอาชญากรรมในปัจจุบันนั้น ไม่สามารถ นำตัวผู้กระทำความผิดที่แท้จริงมาลงโทษได้ และการจับกุมผู้กระทำความผิดนั้นก็เพียงผู้ค้า กระทำความผิดรายย่อย ซึ่งกระทำให้การปราบปรามอาชญากรรมไม่มีประสิทธิภาพ เพราะผู้ค้าอาชญา กรรมรายใหญ่หรือผู้อยู่เบื้องหลังมิได้ถูกนำตัวมาลงโทษ

จากการศึกษามาตราการต่อรองคำรับสารภาพผู้ศึกษาเห็นว่า พระราชบัญญัติอาชญากรรมให้ โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 100/2 หลักการและเจตนารมณ์ในการบัญญัติกฎหมาย เพื่อก่อให้เกิดการ ปราบปรามการกระทำความผิด การลดจำนวนคดีขึ้นสู่ศาล และเพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ได้รับเหตุบรรเทา โทษ ซึ่งอาจถือได้ว่ามาตราดังกล่าวมีการยอมรับหลักการเช่นเดียวกับคำต่อรองรับสารภาพ เพราะ หากผู้ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์สำคัญและเป็นประโยชน์ นำไปสู่การปราบปรามการกระทำ ความผิด ผู้กระทำความผิดจะไม่มีเหตุบรรเทาโทษ การต่อรองคำรับสารภาพเป็นการพิจารณา

ขั้นตอนหนึ่งก่อนขึ้นสู่ชั้นพิจารณาของศาล โดยมีประโยชน์ในชั้นพิจารณาเช่นเดียวกับมาตรา 100/2 ตัวอย่างเช่น การกันผู้ต้องหาเป็นพยาน ซึ่งประเทศสหรัฐอเมริกา นำมาใช้วิธีการหนึ่ง ลดปริมาณคดีก่อนสู่ชั้นศาล การกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด นอกเหนือจากความสลับซับซ้อนขององค์กระยาเสพติดแล้ว ยังมีโครงข่ายเกี่ยวเนื่องซ้อนกันซึ่งผู้บงการ หรือกลุ่มนายทุน อยู่เหนือขึ้นไปจากผู้กระทำความผิดหลายชั้น ซึ่งปัญหาเสพติดนับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้นทั้งปริมาณคดีเพิ่มมากขึ้น อายุผู้กระทำความผิดลดลง อีกทั้งยังส่งผลต่อการกระทำความผิดอาญาฐานอื่น ๆ การแก้ปัญหาจึงควรเพิ่มอาวุธและเกราะป้องกันให้เจ้าหน้าที่รัฐ หากนำผู้กระทำความผิดชั้นวงแหวนนอกสุดมาลงโทษ โดยมีได้นำทั้งโครงข่ายมาดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ไม่มีทางที่ปัญหาเสพติดจะลดลงหรือหมดไป

เช่นนี้ผู้ศึกษาเห็นว่าหลักการของการต่อรองคำรับสารภาพนั้นถือได้ว่ามีหลักการที่สอดคล้องกับมาตรา 100/2 คือ เป็นการตกลงจากผู้ต้องหาที่จะให้ข้อมูลนำไปสู่การดำเนินคดีกับผู้ค้ารายใหญ่เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนโทษที่จะลงกับผู้ต้องหาที่ให้ข้อมูลสำคัญจนเจ้าหน้าที่ดำเนินการจับกุมผู้ค้ารายใหญ่ ในปัจจุบันการดำเนินคดียาเสพติดจะเป็นการจับกุมผู้กระทำความผิดรายย่อยเท่านั้น การสืบสวนจับกุมผู้กระทำความผิดรายใหญ่นั้นถือได้ว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งเพื่อเป็นการตัดกระบวนการค้ายาเสพติดตั้งแต่ขั้นตอนการผลิต ถือได้ว่าการนำหลักการของการต่อรองคำรับสารภาพมาใช้เป็นการดำเนินการในการบริหารกระบวนการยุติธรรมทางอาญาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เพราะถือได้ว่าหากมีการให้ข้อมูลที่สำคัญจากผู้ค้ารายย่อยจะทำให้เจ้าหน้าที่ดำเนินคดีกับผู้ค้ารายใหญ่ได้ก่อนจะให้เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพในการป้องปรามและลดจำนวนคดียาเสพติดที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา เมื่อผู้กระทำความผิดที่แท้จริงและผู้ค้ารายใหญ่ถูกดำเนินคดี จะเป็นการไม่ก่อให้เกิดผู้ค้ารายย่อยเพิ่มขึ้นมาในสังคม และเป็นการตัดท่อน้ำเลี้ยงขององค์กรเครือข่ายยาเสพติด เมื่อได้มีการให้ข้อมูลที่สำคัญอันเป็นประโยชน์ต่อการปราบปรามยาเสพติดก็ถือได้ว่าเป็นการแบ่งเบาภาระของการดำเนินคดีในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและเป็นมาตรการที่รัฐจะแสวงหาพยานหลักฐานในการดำเนินคดีกับผู้ค้ารายใหญ่ และเป็นการลดคดีขึ้นสู่ศาล แก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด และให้โอกาสกลับตัวเป็นพลเมืองดี

อีกทั้งหากพิจารณาตามทฤษฎีควบคุมอาชญากรรม (The crime control model) โดยถือว่าการกิจที่จำเป็นในการจัดการผู้กระทำผิด อันเป็นหน้าที่ของตำรวจในการที่จะรักษาความสงบสุขของสังคมไว้ได้จะต้องมีการควบคุมอาชญากรรมอย่างแน่นหนากระบวนการดำเนินการต้องเป็นไปอย่างรวดเร็ว เฉียบพลัน ถือเป็นกระบวนการกั้นกรอง (Screening process) และต้องหาวิธีการและมาตรการเพื่อให้การปราบปรามและควบคุมอาชญากรรมบังเกิดผลดีที่สุด โดยไม่ยึดมั่นในตัวบทกฎหมายอย่างเคร่งครัดเท่าใดนัก และถือว่าถ้าองค์กรต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรมไม่สามารถที่

จะควบคุมและลดการเกิดอาชญากรรมได้แล้ว ความสงบสุขของสังคมโดยส่วนรวมย่อมถูกทำลายลงโดยสิ้นเชิง ดังนั้นการนำการต่อรองคำรับสารภาพมาใช้กับการดำเนินคดีอาชญากรรมของประเทศไทยนั้นจึงเป็นไปตามทฤษฎีควบคุมอาชญากรรม (The crime control model) ถือได้ว่ามีการกลั่นกรองคดีมาแล้วจากพนักงานอัยการกับผู้ต้องหา ทำให้สามารถดำเนินคดีไปด้วยความเป็นธรรม และเมื่อมีการกลั่นกรองคดีมาแล้วจากพนักงานอัยการ ก็ถือได้ว่าเป็นการป้องกันไม่ให้มีการฟ้องร้องคดีผิดคนและจะเป็นการคุ้มครองไม่ให้ประชาชนผู้ที่ไม่ได้กระทำความผิดแท้จริงตกเป็นแพะในคดี และเมื่อนำหลักการดังกล่าวมาใช้นั้นจะเป็นการลดขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม ช่วยให้การดำเนินคดีในศาลนั้นเป็นไปด้วยความรวดเร็วทำให้ไม่เกิดสถานะคดีล้นศาลคนล้นคุก ผู้กระทำความผิดอาจถูกเจ้าพนักงานของรัฐซึ่งไม่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ราชการจงใจให้คำมั่นสัญญาหรือกระทำมิชอบด้วยประการอื่นใดให้ยอมรับในความผิดซึ่งตนมิได้กระทำ และแม้การดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เงินหรือค่าใช้จ่ายที่ผู้กระทำความผิดจะต้องเสียในการต่อสู้คดีจะถูกมองข้าม แต่แท้จริงแล้วเงินถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ใช้ในการต่อสู้ของผู้กระทำความผิด หากผู้กระทำความผิดเป็นผู้ยากไร้หรือยากจน อาจยอมรับว่าตนเป็นผู้กระทำความผิดเพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาเสร็จสิ้นไป และด้วยปัจจัยแห่งเงิน ผู้กระทำความผิดที่มีฐานะมั่นคงอาจใช้เงินดังกล่าวจงใจเจ้าพนักงานให้ช่วยเหลือในการกระทำความผิดนั้น และอาจถือเป็นอีกหนึ่งปัจจัยให้เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการไม่ชอบด้วยกฎหมาย แทนที่จะเป็นประโยชน์ต่อรัฐกับเป็นความเสียหายต่อประเทศชาติอย่างร้ายแรง แต่แม้ว่าจะมีข้อเสียดังกล่าว การต่อรองคำรับสารภาพของต่างประเทศนั้นก็มีการกลั่นกรองการพิจารณาอีกชั้นหนึ่งจากศาล ย่อมแสดงให้เห็นว่าประโยชน์ที่ได้รับมากกว่าความเสียหายที่เกิดขึ้น

อีกทั้งยังควรที่จะจัดให้มีการทำระเบียบและข้อบังคับ สำหรับการปฏิบัติตามข้อมูลและถ้อยคำอันเป็นประโยชน์ในการปราบปรามการกระทำความผิดอาชญากรรม เกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติกรณีเจ้าพนักงานในชั้นจับกุมและเจ้าพนักงานในชั้นสอบสวนได้รับข้อมูลผู้ให้ถ้อยคำแล้วต้องเสนอต่อผู้บังคับบัญชา เพื่อพิจารณาอนุมัติ หากเป็นผลให้สามารถจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรม ให้เจ้าพนักงานนั้น นำเสนอบันทึกการจับกุม และบันทึกการสอบสวน เสนอต่อศาล และเข้าเบิกความเป็นพยาน เพื่อประโยชน์ของผู้ให้ถ้อยคำได้รับการพิจารณาลดโทษจากศาลต่อไป ซึ่งจะสามารถเพิ่มแรงจูงใจและการคุ้มครองสิทธิการให้ข้อมูลของผู้กระทำความผิดได้ว่าจะได้รับการพิจารณาโทษที่ได้กระทำผิดน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนด

ดุลพินิจการรับฟังพยานหลักฐานที่ได้จากผู้ต้องหาคดียาเสพติด ตามมาตรา 100/2

จากการศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดในการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทยโดยพบว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยเกิดขึ้น โดยการรับแนวคิดจากกฎหมายที่มีการนำหลักการของระบบกล่าวหาในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ผสมผสานเข้ากับระบบไต่สวนในระบบกฎหมายซีวิลลอว์ ส่งผลให้การค้นหาความจริงในการพิจารณาคดีอาญาของไทยมีทั้งรูปแบบที่ปรากฏอยู่ในระบบกล่าวหาและระบบไต่สวนแทรกอยู่ในบทบัญญัติต่าง ๆ ของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ขณะที่การพิจารณาคดีอาญาของไทยมีรูปแบบให้โจทก์เป็นฝ่ายเริ่มคดีโดยมีอำนาจแถลงเปิดคดีและนำพยานเข้าสืบเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลยเสร็จแล้วให้จำเลยแถลงเปิดคดีและนำพยานเข้าสืบ วิธีการสืบพยานของกลุ่มความแต่ละฝ่ายแม้มิได้บัญญัติไว้ชัดเจนในวิธีพิจารณาความอาญาให้นำการถามค้านมาใช้เป็นเครื่องมือในการค้นหาความจริงแต่ได้มีการนำบทบัญญัติเกี่ยวกับการสืบพยานบุคคลตามวิธีพิจารณาความแพ่งซึ่งกำหนดให้มีการถามพยานฝ่ายตน ถามค้านถาม庭มาใช้ในการสืบพยานคดีอาญา จะเห็นได้ว่าการดำเนินคดีอาญานั้นพยานหลักฐานถือว่ามีความสำคัญอย่างมากเนื่องจากพยานหลักฐานในคดีอาญา

อีกทั้งการใช้ดุลพินิจของผู้พิพากษาในการรับฟังพยานหลักฐานย่อมมีความสำคัญเช่นเดียวกัน สำหรับประเทศไทยที่ระบบการดำเนินคดีเป็นไปตามแนวคิดตามระบบตรวจสอบข้อเท็จจริง (สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วิวัฒน์กุล, 2548, หน้า 18) หน้าที่เพื่อพิสูจน์ความจริงจึงตกอยู่แก่ศาลเท่านั้น ศาลจึงมีความกระตือรือร้นในการค้นหาความจริงในคดีซึ่งถือเป็นบทบาทและหน้าที่หลักของศาล ซึ่งศาลเองมีหน้าที่ดำเนินการได้อย่างกว้างขวางเพื่อให้ได้มาซึ่งความจริง แต่ในการได้มาซึ่งความจริงจากการสืบพยานหลักฐานนั้น ศาลต้องทำการตรวจสอบพยานหลักฐาน หรือข้อเท็จจริงนั้นด้วยว่ามีความน่าเชื่อถือ หรือมีความใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากน้อยเพียงไรหรือไม่ การใช้ดุลพินิจจึงจะต้องมีหลักเกณฑ์อย่างถูกต้องเพื่อความเป็นธรรมในการรับฟังพยานหลักฐาน ในทางปฏิบัติการสืบพยานหลักฐานไปตามระบบกล่าวหา ซึ่งเป็นภาระของกลุ่มความที่จะพิสูจน์ข้อเท็จจริงต่อศาล ศาลเพียงแต่นั่งฟังคำเบิกความของพยาน

สำหรับการให้ถ้อยคำอันเป็นประโยชน์ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 100/2 โดยหลักกฎหมายได้กำหนดว่าหากผู้ต้องหาให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์ในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ศาลอาจจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นก็ได้ จากการให้ถ้อยคำอันเป็นประโยชน์จะเห็นได้ว่าผู้ได้รับประโยชน์ดังกล่าวได้แก่

ฝ่ายผู้ต้องหา กล่าวคือ หากถ้อยคำของผู้ต้องหานั้นเป็นข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์ในการปราบปรามการกระทำความผิดจริง ย่อมมีเอกสารยืนยันถึงถ้อยคำอันเป็นประโยชน์ดังกล่าว

ยอมเป็นถ้อยคำที่มีความน่าเชื่อถือว่ามีประโยชน์ต่อการปราบปรามการกระทำความผิดในชั้นพิจารณา ชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน ศาลยอมมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ให้ถ้อยคำนั้นอาจได้รับโทษน้อยกว่าตามที่กฎหมายกำหนดไว้

ในส่วนของรัฐเป็นประโยชน์ในการปราบปรามการกระทำความผิดมีเอกสารเสนอผู้บังคับบัญชาในการพิจารณาในการดำเนินการต่อออกจับกุมผู้กระทำความผิดอื่น เป็นการคุ้มครองเจ้าพนักงานของรัฐว่ามีได้เป็นการปฏิบัติ หรือเป็นละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบหรือปฏิบัติหรือปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต

แสดงให้เห็นโดยชัดเจนว่าการดำเนินการของเจ้าพนักงานผู้ทำการสอบสวนเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งอาจจะเพิ่มเติมหน้าที่ของทั้งผู้ให้ถ้อยคำและเจ้าพนักงานก่อนที่จะได้รับประโยชน์ดังกล่าว ให้ผู้ให้ถ้อยคำไปเป็นพยานโจทก์ในชั้นพิจารณาของผู้กระทำความผิดอื่นที่ผู้ให้ถ้อยคำได้กล่าวถึงในการให้ข้อมูลอันสำคัญและเป็นประโยชน์ในการจับกุมซึ่งจะส่งผลให้เห็นโดยชัดเจนในการพิจารณาคดีนั้น ๆ ผู้ให้ถ้อยคำได้เบิกความเป็นการช่วยเหลือจำเลยหรือไม่ เนื่องจากมีเอกสารระบุในชั้นสอบสวนแล้ว ในส่วนของเจ้าพนักงานหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติคือต้องไปเป็นพยานเบิกความยืนยันในคดีผู้ให้ถ้อยคำถูกฟ้องเป็นจำเลย ถึงถ้อยคำอันเป็นประโยชน์ในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

อย่างไรก็ตาม จากบทบัญญัติมาตรา 100/2 เกี่ยวกับการให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อคดีของผู้ต้องหา นั้น “ผู้ต้องหาให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์ในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ศาลอาจจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นก็ได้” จากบทบัญญัตินี้ดังกล่าวแสดงให้เห็นได้ว่า เป็นการใช้ดุลพินิจของศาลที่จะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นก็ได้ ซึ่งในทางปฏิบัติก็ใช้ดุลพินิจที่แตกต่างกันออกไปอีกทั้งแนวทางในการรับฟังคำให้การของพยานในชั้นสอบสวน ศาลไทยได้นำหลักการรับฟังพยานหลักฐานประกอบมาใช้พิจารณาประกอบพยานบอกเล่า เพราะคำให้การของพยานในชั้นสอบสวนเป็นพยานบอกเล่าเท่านั้น การที่ไม่กำหนดกรอบการใช้ดุลพินิจไว้จึงส่งผลให้การพิจารณาพิพากษาคดีไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน แม้ว่าผู้ต้องหาจะให้ข้อมูลสำคัญอันเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินคดียาเสพติด จากการศึกษาคำพิพากษาฎีกาพบว่ากรณีที่ศาลเห็นว่าข้อมูลที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ให้แก่เจ้าพนักงานนั้น ต้องเป็นข้อมูลที่ถือว่าข้อมูลที่สำคัญ และเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด จะต้องเป็นกรณีที่สามารถขยายผลจนสามารถไปจับกุมบุคคลอื่น หรือผู้ร่วมกระทำความผิดคนอื่น ๆ ได้ เช่น

คำพิพากษาฎีกาที่ 6047/2550 การที่จำเลยที่ 1 ยอมรับว่าได้ร่วมกับจำเลยที่ 2 ไปรับเมทแอมเฟตามีน 4000 เม็ดจาก ส ที่ห้างสรรพสินค้า โดยจำเลยที่ 2 ได้แบ่งเมทแอมเฟตามีนให้

จำเลยที่ 1 จำนวน 400 เม็ดเพื่อส่งมอบให้แก่ พ และพาเจ้าหน้าที่ไปจับกุมจำเลยที่ 2 ได้พร้อมเมทแอมเฟตามีนของกลางอีก 3,600 เม็ดนับเป็นการให้ข้อมูลที่สำคัญ และเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษต่อพนักงาน ตามพ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษฯ มาตรา 100/2 สมควรกำหนดโทษจำเลยที่ 1 ให้น้อยลง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1360/2549 เจ้าพนักงานตำรวจจับกุมจำเลยพร้อมด้วยเมทแอมเฟตามีนของกลางจำนวน 50 เม็ดที่จำเลยร่วมกับพวกจำหน่ายให้แก่สายลับผู้ล่อซื้อ และตรวจค้นจำเลยพบเมทแอมเฟตามีนอีกจำนวน 5 เม็ดซึ่งจำเลยรับสารภาพว่าเป็นของตนที่มีไว้ครอบครองเพื่อจำหน่ายแล้ว จำเลยได้แจ้งด้วยว่ายังมีเมทแอมเฟตามีนอีกจำนวนหนึ่งซุกซ่อนอยู่ที่บ้านของจำเลย และพาเจ้าพนักงานตำรวจไปตรวจค้นจนสามารถยึดเมทแอมเฟตามีนได้อีกจำนวน 1,170 เม็ด ซึ่งฝังดินไว้ใต้ต้นปาล์มห่างจากบ้านของจำเลยประมาณ 300 เมตรเป็นของกลาง เป็นเหตุให้เจ้าพนักงานตำรวจสามารถดำเนินคดีแก่จำเลยในข้อหาร่วมกับพวกมีเมทแอมเฟตามีน จำนวน 1,225 เม็ดน้ำหนัก 117.19 กรัม มีน้ำหนักคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ได้ 27.905 กรัม ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายนับว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดผู้ใดให้ข้อมูลที่สำคัญ และเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษต่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจหรือพนักงานสอบสวน สมควรลงโทษจำเลยน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น ตามพ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษฯ มาตรา 100/2

อย่างไรก็ตามจากการศึกษาคำพิพากษาศาลฎีกา ก็ยังพบว่ามิกรณีศาลเห็นว่าข้อมูลที่ถูกจับให้ ไม่ถือว่าเป็นข้อมูลที่สำคัญและไม่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ เช่น

คำพิพากษาศาลฎีกา 3516/2549 แม้จำเลยได้ให้การในชั้นสอบสวนว่า จำเลยซื้อฝิ่นมาจาก น. ตามบันทึกคำให้การของจำเลยในชั้นสอบสวน แต่ไม่ปรากฏว่าพนักงานสอบสวนได้ใช้ข้อมูลดังกล่าวขยายผลจับกุมบุคคลที่จำเลยกล่าวอ้างได้หรือไม่อย่างไร คำให้การของจำเลยรับฟังไม่ได้ว่าเป็นข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ

คำพิพากษาศาลฎีกา 3749/2547 ตามบทบัญญัติมาตรา 100/2 พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษฯ ถ้าศาลเห็นว่าผู้กระทำความผิดผู้ใดได้ให้ข้อมูลที่สำคัญ และเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษต่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจหรือพนักงานสอบสวนศาลจะลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นก็ได้ แต่ไม่ปรากฏว่ามีการสอบสวนขยายผลเพื่อจับกุมผู้จำหน่ายเมทแอมเฟตามีนรายใหญ่ โดยอาศัยข้อมูลของจำเลยดังกล่าวแต่ประการใด ไม่อาจถือได้ว่าจำเลยได้ให้ข้อมูลที่สำคัญ และเป็น

ประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษต่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจหรือพนักงานสอบสวน จึงไม่มีเหตุที่จะใช้ดุลพินิจลงโทษจำเลยน้อยกว่าโทษขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

คำพิพากษาฎีกาที่ 9200/2558 ตาม พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 มาตรา 100/2 บัญญัติว่า “ถ้าศาลเห็นว่าผู้กระทำความผิดผู้ใดได้ให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษต่อพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ หรือพนักงานสอบสวน ศาลจะลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นก็ได้” บทบัญญัติดังกล่าวเป็นบทบัญญัติที่ให้ศาลใช้ดุลพินิจที่จะลงโทษจำเลยน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น ผู้กระทำความผิดจะได้รับประโยชน์จากบทบัญญัติดังกล่าวจะต้องประกอบด้วยเหตุผลสองประการ กล่าวคือ

- (1) ผู้กระทำความผิดได้ให้ข้อมูลที่สำคัญ และ
- (2) ข้อมูลนั้นจะต้องเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ

หากคำพิพากษาให้ข้อมูลแต่ไม่เป็นประโยชน์ หรือเป็นประโยชน์ธรรมดาที่มีได้เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง หรือเป็นประโยชน์แต่ไม่ใช่ข้อมูลที่สำคัญ ผู้ให้ข้อมูลหาได้รับประโยชน์จากบทบัญญัติดังกล่าวไม่

ดังนั้น แม้จำเลยได้ให้การเกี่ยวกับวิธีการที่กลุ่มนายทุนผู้ค้ายาเสพติดรายใหญ่ในการลักลอบนำยาเสพติดเข้ามาในประเทศ แต่ไม่ปรากฏว่าพนักงานสอบสวนมีการสอบสวนขยายผลเพื่อจับกุมผู้กระทำความผิดอื่น โดยอาศัยข้อมูลของจำเลยแต่ประการใด ทั้งไม่ปรากฏว่าผู้กระทำความผิดอื่นที่จำเลยกล่าวอ้างมีตัวตนอยู่จริงหรือไม่ อีกทั้งการที่จำเลยให้ข้อมูลว่ายังมีเมทแอมเฟตามีนอยู่ที่บ้านของจำเลย พร้อมกับพาเจ้าพนักงานตำรวจไปตรวจยึดเมทแอมเฟตามีนมาเป็นของกลาง แต่ของกลางถูกเก็บไว้อยู่ในบ้านของจำเลยเอง ย่อมเป็นที่คาดหมายได้ว่าหลังจากจับกุมจำเลยแล้ว เจ้าพนักงานตำรวจจะต้องมีการสอบคำให้การถึงแหล่งที่มาของยาเสพติด และต้องติดตามไปตรวจค้นที่บ้านพักของจำเลยและตรวจพบของกลางได้โดยไม่มียาก การให้ข้อมูลของจำเลยจึงมิใช่เป็นการให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษต่อเจ้าพนักงานตำรวจอันจะเป็นเหตุให้ศาลใช้ดุลพินิจกำหนดโทษจำเลยน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดฐานมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายตามบทบัญญัติดังกล่าว

จากกรณีมาตรา 100/2 เกี่ยวกับการลงโทษจำเลยน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น ไม่ได้เป็นบทบังคับให้ศาลพิจารณาโทษแก่จำเลยที่ให้ข้อมูลสำคัญ

อันเป็นประโยชน์ในปราบปรามยาเสพติด แต่เป็นอำนาจของศาลในการใช้ดุลพินิจว่าจะลงโทษน้อยกว่าที่กำหนดหรือไม่ก็ได้ ซึ่งเป็นไปตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3072/2553 “แม้ พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 100/2 จะให้ศาลมีอำนาจลงโทษผู้กระทำความผิดน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น ได้ก็ตาม แต่ก็เป็นดุลพินิจของศาลที่จะพิจารณาตามที่เห็นสมควร มิใช่บังคับกับ...” ผู้ศึกษามีความเห็นว่าการจะต้องกำหนดให้เป็นบทบัญญัติกฎหมายที่ชัดเจน ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานที่เจ้าพนักงานจะแสดงความชัดเจนแก่ผู้ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ได้ว่า หากให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์แก่ทางราชการแล้วย่อมจะส่งผลให้จำเลยได้รับโทษน้อยลง อีกทั้งยังเป็นเงื่อนไขของการต่อรองคำรับสารภาพ ซึ่งสามารถเป็นพยานหลักฐานที่รับฟังในชั้นพิจารณาของศาลได้ เพราะจำเลยมิได้ถูกขู่เข็ญหรือได้รับการให้คำมั่นสัญญา การที่จำเลยจะให้การรับสารภาพหรือให้ข้อมูลของผู้ต้องหาหรือจำเลย ตามมาตรา 100/2 ก็ได้เกิดขึ้นจากความสมัครใจของจำเลยเอง โดยผู้ต้องหาหรือจำเลยก็ได้รับทราบสิทธิของจำเลยแล้วตามกฎหมายที่จะให้การหรือไม่ให้การก็ได้ ทั้งในชั้นจับกุมและชั้นสอบสวน อีกทั้งควรที่จะกำหนดระยะเวลาในการให้ข้อมูลไม่เกิน 15 วันนับแต่วันที่ผู้กระทำผิดถูกจับกุมตัวได้และขอรับประโยชน์จากมาตรา 100/2 เพื่อให้สามารถจับกุมผู้กระทำผิดเพิ่มเติมได้ และเพื่อให้ได้รับประโยชน์จากข้อมูลนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทสรุป

ในการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทยนั้นเกิดขึ้น โดยการรับแนวคิดจากกฎหมายที่มีการนำหลักการของระบบกล่าวหาในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ผสมผสานเข้ากับระบบไต่สวนในระบบกฎหมายซีวิลลอว์ จึงทำให้การค้นหาความจริงในการพิจารณาคดีอาญาของไทยมีทั้งรูปแบบที่ปรากฏอยู่ในระบบกล่าวหาและระบบไต่สวนแทรกอยู่ในบทบัญญัติต่าง ๆ ของกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา ขณะที่การพิจารณาคดีอาญาของไทยมีรูปแบบให้โจทก์เป็นฝ่ายเริ่มคดีโดยมีอำนาจแถลงเปิดคดีและนำพยานเข้าสืบเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลยเสร็จแล้วให้จำเลยแถลงเปิดคดีและนำพยานเข้าสืบ วิธีการสืบพยานของกลุ่มความแต่ละฝ่ายแม้มีได้บัญญัติไว้ชัดเจนในวิธีพิจารณาความอาญาให้นำการถามค้านมาใช้เป็นเครื่องมือในการค้นหาความจริงแต่ได้มีการนำบทบัญญัติเกี่ยวกับการสืบพยานบุคคลตามวิธีพิจารณาความแพ่งซึ่งกำหนดให้มีการถามพยานฝ่ายตน ถามค้านถามดึงมาใช้ในการสืบพยานคดีอาญา แต่ในขณะเดียวกันก็มีบทบัญญัติให้อำนาจศาลเข้ามามีบทบาทในการช่วยค้นหาความจริง ซึ่งเป็นรูปแบบการพิจารณาในระบบไต่สวนด้วยโดยกำหนดให้ศาลมีอำนาจเรียกสำนวนการสอบสวนจากพนักงานอัยการมาเพื่อประกอบการวินิจฉัยหลักจากโจทก์สืบพยานเสร็จ และในระหว่างการพิจารณาศาลมีอำนาจสืบพยานเพิ่มเติม หรือเมื่อเห็นสมควรศาลมีอำนาจถามโจทก์ จำเลย หรือพยานคนใดคนหนึ่งก็ได้ เห็นได้ว่าพยานหลักฐานในการดำเนินคดีอาญาเป็นเรื่องที่สำคัญและจำเป็นอย่างมาก

ในการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทยนั้นได้มีความพยายามที่จะปราบปรามยาเสพติดที่เป็นปัญหาในระดับชาติและยากต่อการปราบปราม รัฐจึงได้มีความพยายามที่จะหามาตรการต่าง ๆ เพื่อเป็นการปราบปรามให้ยาเสพติด โดยไม่ว่าจะมาตรการของการปรับผู้เสพให้เป็นผู้ป่วย หรือการหามาตรการต่าง ๆ ที่ดำเนินการสำหรับผู้กระทำความผิด ซึ่งจากการศึกษาพบว่าได้มีการใช้มาตรการตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 100/2 ซึ่งหากผู้กระทำความผิดให้ด้วยคำอันเป็นประโยชน์และข้อมูลสำคัญอันเป็นประโยชน์ส่งผลในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดต่อพนักงานฝ่ายปกครอง ตำรวจหรือพนักงานสอบสวนศาลจะลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้เพียงใดก็ได้ บทบัญญัติกฎหมายดังกล่าวเป็นการแจ้งข้อมูลอันสำคัญ และเป็นประโยชน์ในการปราบปราม การกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เป็นประโยชน์ต่อรัฐ ซึ่งบทบัญญัติกฎหมายดังกล่าว มิได้บัญญัติไว้โดยชัดแจ้งว่า เจ้าพนักงานผู้รับถ้อยคำจะริด

ถ้อยคำจากผู้กระทำความผิดนั้น ด้วยวิธีการอย่างไร จากพนักงานใช้วิธีการอันไม่ชอบด้วยกฎหมาย แก่ผู้ให้ถ้อยคำแล้ว แม้ภายหลังผู้ให้ถ้อยคำจะได้รับประโยชน์ ก็ย่อมเป็นที่เสียหายแก่รัฐ และการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 83 และ มาตรา 84 ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ทั้ง 2 มาตราดังกล่าว บังคับเจ้าพนักงานต้องแจ้ง สิทธิแก่ผู้ถูกจับ เป็นแนวทางการนำมาใช้ในการคุ้มครองผู้ถูกจับที่จะให้ถ้อยคำอันเป็นประโยชน์ ตาม 100/2 โดยบังคับให้เจ้าพนักงานผู้จับ นอกเหนือจากการแจ้งสิทธิตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้ว ยังจะต้องแจ้งต่อผู้ถูกจับและผู้ต้องหาด้วยว่า หากสำนักคิดและมีเจตนา บรรเทาโทษหากให้ข้อมูลสำคัญและเป็นประโยชน์ในการปราบปรามยาเสพติดในชั้นพิจารณาของ ศาล ศาลอาจพิจารณาลดโทษ และแม้ถ้อยคำดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ ศาลจะไม่พิจารณาลดโทษให้ ก็ได้ เป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาในการให้ถ้อยคำโดยสมัครใจ และมีประโยชน์ ต่อไปในชั้นสอบสวน

หากผู้ต้องหาให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์ในการปราบปรามการกระทำความผิด เกี่ยวกับยาเสพติด ศาลอาจจะลดโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นก็ได้ เมื่อได้ ดำเนินการดังนี้แล้ว ทั้งรัฐและผู้ต้องหาได้รับประโยชน์สูงสุด กล่าวคือ หากถ้อยคำของผู้ต้องหานั้น เป็นข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์ในการปราบปรามการกระทำความผิดจริง ย่อมมีเอกสาร ยืนยัน ถึงถ้อยคำอันเป็นประโยชน์ดังกล่าวย่อมเป็นถ้อยคำที่มีความน่าเชื่อถือว่ามีประโยชน์ต่อการ ปราบปรามการกระทำความผิดในชั้นพิจารณาซึ่งนำนักพยานหลักฐาน ศาลย่อมมีเหตุอันควรเชื่อ ว่าผู้ให้ถ้อยคำนั้น อาจได้รับโทษน้อยกว่าตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ในส่วนของรัฐเป็นประโยชน์ใน การปราบปรามการกระทำความผิดมีเอกสารเสนอผู้บังคับบัญชาในการพิจารณาในการดำเนินการ ต่อยอดจับกุมผู้กระทำความผิดอื่น เป็นการคุ้มครองเจ้าพนักงานของรัฐว่ามีได้เป็นการปฏิบัติหรือ เป็นละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบหรือปฏิบัติหรือปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต แสดงให้เห็นโดย ชัดเจนว่าการดำเนินการของเจ้าพนักงานผู้ทำการสอบสวนเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยชอบด้วย กฎหมาย ซึ่งอาจจะเพิ่มเติมหน้าที่ของผู้ให้ถ้อยคำและเจ้าพนักงานก่อนที่จะ ได้รับประโยชน์ ดังกล่าว ให้ผู้ให้ถ้อยคำไปเป็นพยานโจทก์ในชั้นพิจารณาของผู้กระทำความผิดอื่นที่ผู้ให้ถ้อยคำได้ กล่าวถึงในการให้ข้อมูลอันสำคัญและเป็นประโยชน์ในการจับกุมซึ่งจะส่งผลให้เห็น โดยชัดเจนใน การพิจารณาคดีนั้น ๆ ผู้ให้ถ้อยคำได้เบิกความเป็นการช่วยเหลือจำเลยหรือไม่ เนื่องจากมีเอกสาร ระบุในชั้นสอบสวนแล้ว ในส่วนของเจ้าพนักงานหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติคือ ต้องไปเป็นพยานเบิกความ ยืนยันในคดีผู้ให้ถ้อยคำถูกฟ้องเป็นจำเลย ถึงถ้อยคำอันเป็นประโยชน์ในการปราบปรามผู้กระทำ ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะได้มีมาตรการเพื่อให้ผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษฯ ได้รับประโยชน์จากการให้ถ้อยคำ หรือข้อมูลสำคัญอันเป็นประโยชน์ต่อการปราบปรามผู้กระทำความผิดยาเสพติด ตามบทบัญญัติของกฎหมายจะทำให้ผู้ให้ข้อมูลดังกล่าวได้รับประโยชน์ให้ศาลลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น แต่ในทางปฏิบัติยังพบว่ามีปัญหาที่เกิดขึ้นและส่งผลให้การบังคับใช้กฎหมายขาดประสิทธิภาพ ผู้ศึกษาจึงได้วิเคราะห์ประเด็นปัญหา ดังนี้

1. มาตรการให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ในการดำเนินคดียาเสพติด มาตรา 100/2

จากการศึกษาพบว่า มาตรา 100/2 ถือว่ามีความสอดคล้องกับหลักการของการต่อรองคำรับสารภาพ ซึ่งเป็นการตกลงจากผู้ต้องหาที่จะให้ข้อมูลนำไปสู่การดำเนินคดีกับผู้ร้ายใหญ่เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนโทษที่จะลงกับผู้ต้องหาที่ให้ข้อมูลสำคัญจนเจ้าหน้าที่ดำเนินการจับกุมผู้ร้ายใหญ่ ในปัจจุบันการดำเนินคดียาเสพติดจะเป็นการจับกุมผู้กระทำความผิดรายย่อยเท่านั้น การสืบสวนจับกุมผู้กระทำความผิดรายใหญ่นั้นถือได้ว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งเพื่อเป็นการตัดกระบวนการค้ายาเสพติดตั้งแต่ขั้นตอนการผลิต ถือได้ว่าการนำหลักการของการต่อรองคำรับสารภาพมาใช้เป็นการดำเนินการในการบริหารกระบวนการยุติธรรมทางอาญาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เพราะถือได้ว่าหากมีการให้ข้อมูลที่สำคัญจากผู้ร้ายย่อยจนทำให้เจ้าหน้าที่ดำเนินคดีกับผู้ร้ายใหญ่ได้ก็จะให้เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพในการป้องปรามและลดจำนวนคดียาเสพติดที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามทฤษฎีควบคุมอาชญากรรม (The crim control model)

2. ปัญหาดุลพินิจการรับฟังพยานหลักฐานที่ได้จากผู้ต้องหาคดียาเสพติด ตามมาตรา 100/2

การรับฟังพยานหลักฐานที่ได้จากผู้ต้องหาคดียาเสพติด ตามมาตรา 100/2 นั้น ถือเป็นดุลพินิจของศาลที่หากได้รับฟังจากผู้ต้องหาแล้วให้ศาลลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น ซึ่งในการปฏิบัตินั้นศาลอาจจะไม่ให้ประโยชน์แก่ผู้ต้องหาที่ได้ดังนั้นอาจส่งผลให้ผู้ต้องหาไม่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์แก่พนักงานสอบสวน จากการศึกษาดังกล่าวข้างต้นนี้ผู้ศึกษาจะได้นำเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา ปัญหาทางกฎหมายกรณีการรับฟังข้อมูลจากผู้กระทำผิดในคดีอาชญากรรมตามพระราชบัญญัติอาชญากรรมให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 100/2 ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. จากประเด็นการศึกษาเกี่ยวกับมาตรการให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ในการดำเนินคดีอาชญากรรม มาตรา 100/2 ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะ คือ สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรจัดทำระเบียบและข้อบังคับ สำหรับการปฏิบัติตามข้อมูลและถ้อยคำอันเป็นประโยชน์ในการปราบปรามการกระทำความผิดอาชญากรรม เกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติกรณีเจ้าพนักงานในชั้นจับกุมและเจ้าพนักงานในชั้นสอบสวนได้รับข้อมูลผู้ให้ถ้อยคำแล้วต้องเสนอต่อผู้บังคับบัญชา เพื่อพิจารณาอนุมัติ โดยอาจกำหนดระยะเวลาปฏิบัตินับแต่วันที่รับข้อมูลนั้น และหากเป็นผลให้สามารถจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรม ให้เจ้าพนักงานนั้น นำเสนอบันทึกการจับกุม และบันทึกการสอบสวนเสนอต่อศาล และเข้าเบิกความเป็นพยาน เพื่อประโยชน์ของผู้ให้ถ้อยคำได้รับการพิจารณาคดีโทษจากศาลต่อไป ซึ่งจะสามารถเพิ่มแรงจูงใจและการคุ้มครองสิทธิการให้ข้อมูลของผู้กระทำความผิดได้ว่าจะได้รับการพิจารณาโทษที่ได้กระทำผิดน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนด

2. กรณีปัญหาดุลพินิจการรับฟังพยานหลักฐานที่ได้จากผู้ต้องหาคดีอาชญากรรม ตามมาตรา 100/2 นั้น ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะ คือ

แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติอาชญากรรมให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 100/2 ดังนี้

ข้อความเดิม “ถ้าศาลเห็นว่าผู้กระทำความผิดผู้ใดได้ให้ข้อมูลที่สำคัญ...ศาลจะลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น”

แก้ไขใหม่ “ถ้าศาลเห็นว่าผู้กระทำความผิดผู้ใดได้ให้ข้อมูลที่สำคัญ... ให้ศาลลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในวรรคหนึ่งให้หมายถึงข้อมูลที่มีลักษณะดังนี้”

ทั้งนี้เมื่อได้มีการออกระเบียบของสำนักงานตำรวจแห่งชาติเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติแก่เจ้าพนักงานที่ต้องปฏิบัติหน้าที่ และแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้วย่อมจะส่งผลให้การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานเป็นไปตามอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

บรรณานุกรม

- เกียรติจิจร วัจนะสวัสดิ์. (2549). คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1. กรุงเทพฯ: จีระวิชาการพิมพ์.
- กิตติพงษ์ กิตยารักษ์. (2534). การแก้ไขปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ก้าวสำคัญของการพัฒนาระบบการยุติธรรมทางอาญาของไทย. วารสารกฎหมาย, 13(3), 37-48.
- เข็มชัย ชูติวงศ์. (2543). คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: นิติบรรณการ.
- คณิต ณ นคร. (2540). ปัญหาการใช้ดุลยพินิจของอัยการ. กรุงเทพฯ: พิมพ์อักษร.
- คณิต ณ นคร. (2542). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: นิติธรรม.
- จรัญ โฆษณานันท์. (2544). นิติปรัชญา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชวลิต โสภณวัต. (2524). กฎหมายลักษณะพยานของไทยเป็นกฎหมายในระบบกล่าวหาจริงหรือ," *คูลพาท*, 28(6), 39.
- ชาญชัย แสวงศักดิ์ วีรวัฒน์ จันทโชติ เสริมดรณี กระสินธุ์ และพิมพ์ใจ รื่นเริง. (2536). ความเป็นมาของการปฏิรูปกฎหมายไทย. *วารสารกฎหมายสุโขทัยธรรมมาธิราช*, 5(1), 39-47.
- ชาติ ชัยเดชสุริยะ. (2549). มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา. กรุงเทพฯ: เดือนตุลาคม.
- ต่อศักดิ์ บุรณะเรืองโรจน์. (2536). การอภิปรายทั่วไปเกี่ยวกับแนวคิดทางด้านนโยบายเพื่อการปราบปรามอาชญากรรม (Organized crime). *วารสารอัยการ*, 16(186), 63-64.
- ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. (2561). *ประมวลกฎหมายอาญาฉบับอ้างอิง* (พิมพ์ครั้งที่ 40). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- นิจรินทร์ องค์กรพิสุทธิ์. (2527). *การต่อรองคำรับสารภาพ*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรเพชร วิชิตชลชัย. (2542). คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: เกนโกรว.
- มยุรา วิมลโลหการ. (2553). *การแสวงหาพยานหลักฐานในคดีอาชญากรรมโดยใช้เทคนิคการสืบสวนสอบสวนพิเศษ*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ไวยาทยา สามิบัติ. (2535). *การนำหลักการสมคบกันกระทำความผิดมาใช้เพื่อป้องกันปราบปรามอาชญากรรมในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิชัย วิวัตรเสวี. (2545). *สิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรม*. กรุงเทพฯ: ผลสยามปริทัศน์.

เกา สารสิน.(2522).ปัญหาการการควบคุมยาเสพติดในประเทศไทย การศึกษาเฉพาะกรณีถึง
มาตรการการและยุทธศาสตร์เพื่อความมั่นคงของชาติ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์.

โสภณ รัตนกร. (2544). คำอธิบาย กฎหมายลักษณะพยาน (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ:
นิติบรรณการ.

สุธรรม ภัทราคม. (2521). ระบบงานศาลโดยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ. *บทบัญญัติ*, 26(4), 847.

สุรจิตร ศรีบุญมา. (2553). แนวคิดการต่อรองคำรับสารภาพมาใช้ในกระบวนการยุติธรรม.
กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายยุติธรรม.

สุพิศ ประณีตพลกรัง. (2528). การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาโดยองค์การตุลาการในชั้นการ
พิจารณา: ศึกษาเปรียบเทียบกรณีไทยและสหรัฐอเมริกา. วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์
มหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อรรถนพ ลิขิตจิตตะ ณรงค์ รัตนานุกูล และคมกริช หาญไชย. (2549). มาตรการส่งเสริมบุคคลให้
ความช่วยเหลือหรือให้ข้อมูลแก่หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมาย. กรุงเทพฯ: สำนักงาน
ป.ป.ส.

Black, H. C. (1979). *Black's law dictionary* (5th ed.). St. Paul Minn: West Publishing.

ภาคผนวก

ข้อมูลสถิติการจับกุมคดียาเสพติด ประจำปีงบประมาณ 2558

ปี	เดือน	จำนวน (ราย)
พ.ศ. 2557	ตุลาคม	14,724
	พฤศจิกายน	14,877
	ธันวาคม	14,527
พ.ศ. 2558	มกราคม	13,248
	กุมภาพันธ์	15,399
	มีนาคม	16,210
	เมษายน	13,087
	พฤษภาคม	14,340
	มิถุนายน	15,449
	กรกฎาคม	14,615
	สิงหาคม	13,985
	กันยายน	11,463
ยอดรวม		171,924

หมายเหตุ ข้อมูล ณ วันที่ 2 ตุลาคม 2558

ที่มาของข้อมูล: ระบบ บช.ปส.ผ่านระบบ Polis

ข้อมูลสถิติการจับกุมคดียาเสพติด ประจำปีงบประมาณ 2559

ปี	เดือน	จำนวน(ราย)
พ.ศ. 2558	ตุลาคม	13,342
	พฤศจิกายน	14,961
	ธันวาคม	15,194
พ.ศ. 2559	มกราคม	13,924
	กุมภาพันธ์	15,063
	มีนาคม	14,395
	เมษายน	12,810
	พฤษภาคม	10,804
	มิถุนายน	16,750
	กรกฎาคม	15,821
	สิงหาคม	15,742
	กันยายน	15,344
	ยอดรวม	

หมายเหตุ ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2559

ที่มาของข้อมูล : ระบบ บช.ปส.ผ่านระบบ Polis

ข้อมูลสถิติการจับกุมคดียาเสพติด ประจำปีงบประมาณ 2560

ปี	เดือน	จำนวน(ราย)
พ.ศ. 2559	ตุลาคม	14,046
	พฤศจิกายน	17,116
	ธันวาคม	16,600
พ.ศ. 2560	มกราคม	15,056
	กุมภาพันธ์	15,981
	มีนาคม	16,167
	เมษายน	12,696
	พฤษภาคม	15,391
	มิถุนายน	16,859
	กรกฎาคม	17,157
	สิงหาคม	18,781
	กันยายน	16,763
	ยอดรวม	

หมายเหตุ ข้อมูล ณ วันที่ 9 ตุลาคม 2560

ที่มาของข้อมูล : ระบบ บช.ปส.ผ่านระบบ Polis